

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Biblioteca Centrală
Științifică
Horia

FLACARA

Nr. 9 (108)
Anul VI - 1 Mai 1957

87 ANI DE LA NAȘTEREA LUI V. I. LENIN

La 22 aprilie 1957 oame-nii muncii din întreaga lume au sărbătorit 87 de ani de la nașterea marelui conducător și învățător al clasei muncitoare, Vladimir Ilci Lenin. Și în orașele și sa-tele patriei noastre au avut loc cu acest prilej numeroa-se manifestări, în cadrul cărora poporul nostru muncitor și-a exprimat înră-o dată atașamentul său fier-binte față de cauza lui Le-nin, față de ideile nemuri-toare ale marxism-leninis-mului.

În fotografia alăturată: prezidiul adunării festive organizate de Comitetul oră-șenesc București al P.M.R., în sala Ateneului R. P. R.

Fotografia alăturată, pînă de curînd inedită, îl reprezintă pe Vladimir Ilci păsînd grăbit pe o stradă din Stockholm, într-un grup de bolșevici emigranți ruși. Este un document fotografic deosebit datînd din 1917. Fotografia a fost luată cu 40 de ani în urmă, la 13 aprilie (31 martie după stilul vechi) în capitala Suediei, unde, la întoarcerea sa din emigrație, Lenin poposise o zi, în drum spre Rusia.

Revoluția burghezo-democratică rusă din februarie îl surprinsese pe Lenin în Elveția. El a urmărit de acolo cu înfrigurare desfășu-rarea evenimentelor din Rusia, elaborînd în același timp planul de luptă revoluționară a partidului, tactica proletariatului revolu-ționar în lupta pentru gloriosul Octombrie ce avea să vină.

În scrisoarea sa către bolșevicul emigrant I. Ganețki, expedită din Elveția și primită la Stockholm în ziua de 12 aprilie (30 mar-tie), Lenin scria: „Puteți să vă închipuiți cît de chinulor este pentru noi toți să ne aflăm aici în aceste momente”. El căuta cu febrilitate o posibilitate de a se întoarce în Rusia. A trece prin Anglia și Franța era imposibil. Nu se putea cere nici sprijin din partea guvernului provizoriu. Ajuns la capătul rădărilor, Vla-dimir Ilci îi trimise lui Ganețki la Stockholm o carte în a cărei co-pertă strecurase fotografia sa și un bilețel: „Nu mai pot aștepta; toate speranțele într-o înapoiere pe cale legală sînt zadarnice. Cu orice preț trebuie să ajung numaidecît în Rusia și singurul plan posibil este următorul: găsește un suedez care să-mi semene. Dar cum eu nu cunosc limba suedeză, suedezul trebuie să fie surdo-mut. Îți trimit fotografia mea pentru orice eventualitate”. Numai o ne-stăvilită dorință de a ajunge cît mai curînd în Rusia, a putut să-l facă pe Lenin să nascăcească un asemenea plan fantastic.

La 9 aprilie, împreună cu un grup de exilați politici, între care N.K. Krupskaja, Miha Thakala și alți bolșevici, Lenin părăsește Elveția și se îndreaptă în sfîrșit spre Rusia. Drumul trece prin Ger-mania și Suedia. Pînă la Marea Baltică el călătorește cu un vagon special. Nimeni nu părăsește compartimentul. Contactul cu lumea din afară se întretine prin intermediul socialistului-interna-tionalist elvețian Fritz Platten. Apoi, pînă la portul suedez Trelle-borg, continuă drumul cu vaporul, iar de aici din nou în vagon special pînă la Stockholm.

Gîndurile lui Lenin sînt mereu departe, la Rusia, la revolu-ție... În ciuda oboseii și a condițiilor grele, el lucrează neîntrerupt tot drumul, elaborînd cunoscutele „Teze din Aprilie”, de care este legată una din cele mai importante etape din viața partidului bolșevic. Tezele din Aprilie au înarmat partidul cu programul concret de luptă pentru victoria Revoluției Socialiste din Rusia.

Ajunși la 13 aprilie în capitala Suediei, Lenin și tovarășii săi sînt primiți cu căldură și ospitalitate. Li se oferă posibilitatea să se odihnească după drumul obositor. Dar Ilci nu are timp de odihnă. Cu neobosită-energie, el ia parte în acea zi la o constătuire a social-democraților internaționaliști suedezi din Stockholm și organizează Biroul C.C. al P.M.S.D.R. din străinătate.

În aceeași seară, grupul de bolșevici părăsește Stockholmul și în două zile ajunge la frontiera Finlandei. Primirea ce îl seface aici e departe de a fi prietenoasă.

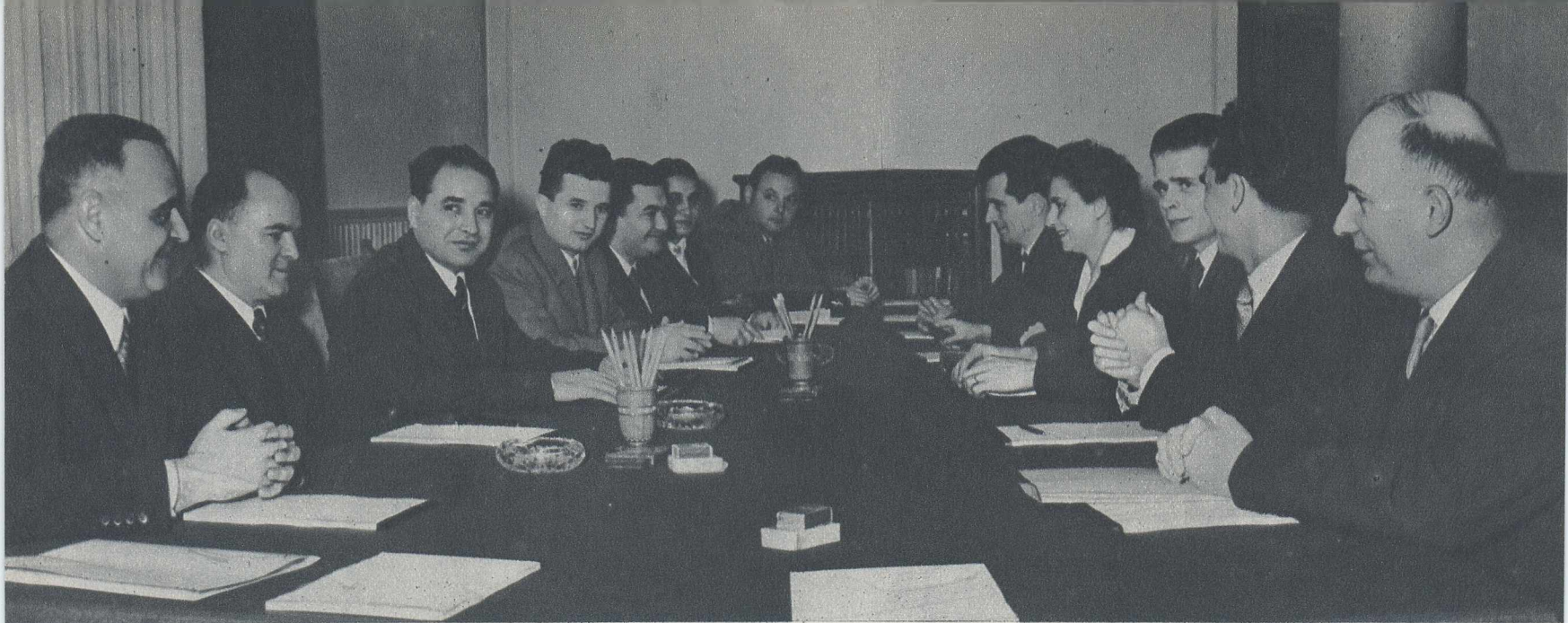
Alarmați de apariția lui Lenin tocmai în acele zile de clocot revoluționar, agenții Antantei nu îndrăznesc totuși să-l rețină, dar se răzbu-nă supunîndu-l alt pe el cît și pe ceilalți unei percheziții umiltoare. Mare este însă dezamăgirea jandarmilor cînd, negă-sînd asupra lor nimic interzis, se văd nevoiți să le dea drumul. Lenin, care păstrase pînă atunci un calm desăvîrșit, izbucnește într-un ris vesel și spune, îmbrățișîndu-l pe M. Thakala:

— Acum, tovarășe Miha, suferințele noastre au luat sfîrșit. Sîntem în țara noastră și le vom arăta — la vorba asta Ilci ri-dică ameănîtor pumnul — că sîntem demni să-șăpini ai viitorului.

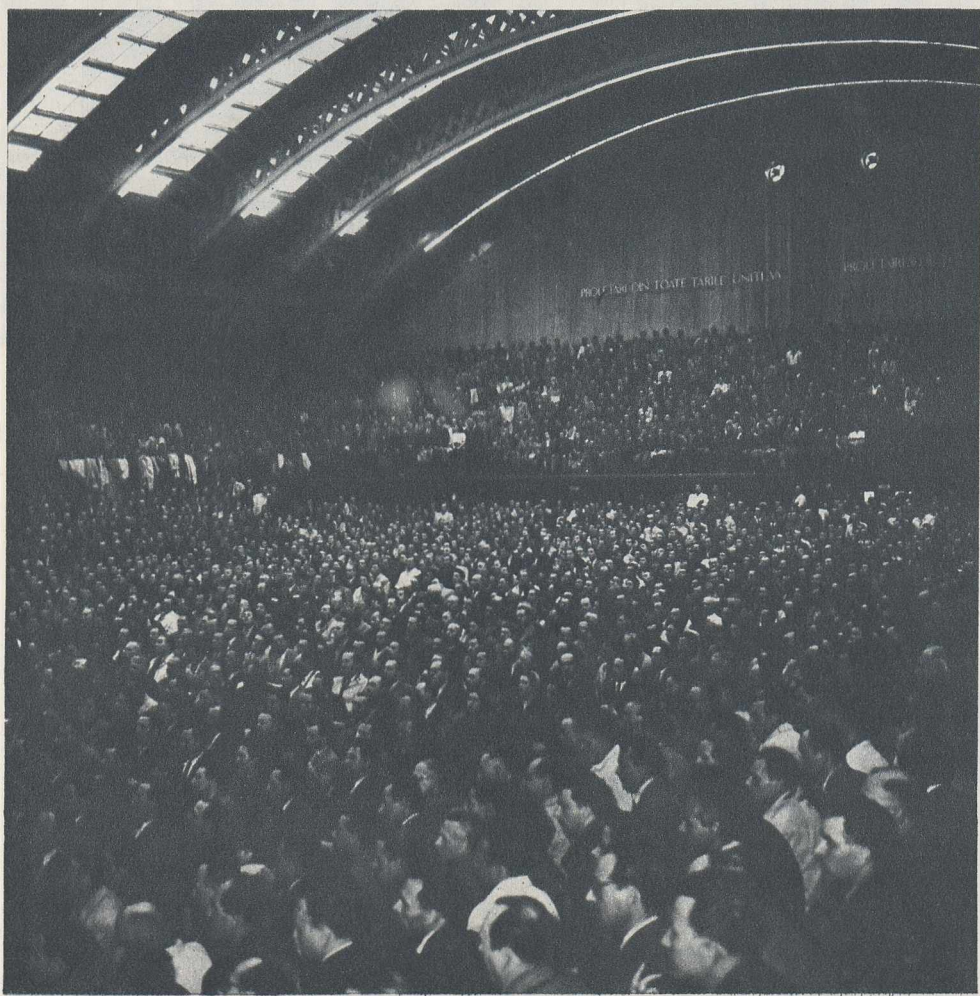
De aici, Vladimir Ilci pleacă prin Finlanda la Petrograd, unde îl așteaptă emoționanta tîntîntire cu muncitorii, soldații și marinarii.

UN DOCUMENT INEDIT DIN VIAȚA LUI LENIN

Convorbirile dintre delegația C. C. al Partidului Muncitoresc Român și delegația C. C. al Partidului Comunist Francez s-au desfășurat într-o atmosferă cordială și tovarășească. În fotografie: un aspect din timpul convorbirilor.

Solidaritate proletară internațională

Tara noastră s-a bucurat de oaspeți dragi. În mijlocul nostru a sosit o delegație a Comitetului Central al Partidului Comunist Francez, formată din tovarășii: Waldeck Rochet, conducătorul delegației, Marcel Servin, Georges Frischmann, Madeleine Vincent și Roland Leroy.

În Capitală, la Hunedoara, la Iași, la Bicaș, în Regiunea Autonomă Maghiară — pretutindeni, pe șantiere, în fabrici sau pe ogoare, oaspeții s-au bucurat de o entuziastă primire. Manifestă-

rile de prietenie au oglindit stima poporului român față de poporul francez și față de eroicul Partid Comunist Francez, solidaritatea sa cu lupta eroică a acestuia pentru apărarea păcii, libertății și independenței Franței.

Convorbirile rodnice dintre delegații C. C. al Partidului Muncitoresc Român și cei ai C. C. al Partidului Comunist Francez s-au încheiat printr-o Declarație comună, care confirmă deplină identitate de vederi a celor două partide în toate problemele discutate.

← Sala Sporturilor Floreasca. Mii de bucureșteni au participat la mitingul prilejuit de încheierea convorbirilor dintre delegațiile celor două partide frățești.

În mijlocul siderurgiștilor hunedoreni, în una din marile hale ale combinatului „Gheorghe Gheorghiu-Dej”.

Patroșii acționează chiar și în inima orașelor algeriene. Fotografia noastră redă imaginea locului unde se afla un centru de aprovizionare cu benzină a trupelor franceze...

RĂZBOI COLONIALISMULUI!

Algeria luptă!

În ultima vreme în presa internațională s-a comentat intens una din intervențiile domnului Pineau în timpul discuțiilor de la O.N.U. în problema algeriană.

— *Algeria e Franța* — a declarat sentențios ministrul de externe francez — adăugând, cu aceeași emfază, că n-are absolut nici o importanță faptul că Algeria e un teritoriu de peste mare. — Chiar dacă algerienii sînt — spre deosebire de francezi — musulmani, aceasta nu ne poate împiedica să-i considerăm francezi — a continuat domnul Pineau — noi nu facem deosebire de religie. Și chiar dacă algerienii au o altă culoare a pielii decît cea a francezilor, — și-a încheiat Pineau „argumentația” — nimic nu-i poate împiedica să fie francezi — noi nu sîntem rasiști!...

S-a rîs mult pe culoarele Palatului Națiunilor Unite de aceste „argumente”. S-a rîs, dar nu în favoarea domnului Pineau și a politicii sale... Și, în timp ce domnul Pineau se bătea cu pumnul în piept — „Algeria e Franța” — Jean Jacques Servan-Schreiber, redactor al săptămînalului radical „L'Express”, pregătea seria sa de articole despre Algeria care aveau să stîrnească mare vîlvă.

Servan-Schreiber a fost timp de cîteva luni ofițer în Algeria și a adunat acolo date, cifre, dovezi... În unul din articolele sale el redă mărturia unui tinăr ofițer francez: „Mereu același lucru: la cel mai neînsemnat

Pentru ca să nu mai ducă o asemenea „viață”, poporul algerian s-a ridicat la luptă...

incident distrugem totul. Pe unde am trecut, din două sate unul este complet distrus”. Algeria pămînt pîrjolit? Nu, domnii de la Paris sînt de altă părere: „Algeria este Franța”. Numai că oamenii cu bun simț obișnuiesc să creadă mai curînd în evidență. Domnii colonialiști jură dragoste poporului algerian, dar de fapt ei nu iubesc decît bogățiile solului și ale subsolului Algeriei, munca ieftină, sclavia... În această privință poate că au și algerienii o variantă a zicătorii „apără-mă doamne de prieteni, că de dușmani mă apăr singur”. Dacă cel care te spînzură pentru că ceri libertatea țării tale ție „prieteni”, atunci cine îți este dușman?

Între două lovituri de pușcă — dacă e luptător în mișcarea de eliberare; baricadat în dosul obloanelor — dacă e negustor care a declarat grevă; odihnindu-și oasele frînte pe pămîntul gol — dacă e muncitor pe plantații — algerianul găsește timp să cugete: Algeria nu e singură. Au mai fost pe lume Algerii. Ele se cheamă: India, China, Egipt, Indonezia, Birmania...

S-au împlinit în aceste zile de primăvară doi ani de cînd reprezentanții ai Chinei socialiste, ai Indiei libere, ai Egiptului mîndru, ai Indoneziei credincioase luptei pentru

Algeria va învinge!

libertate, ai Birmaniei, ai Vietnamului, reprezentanții ai țărilor Asiei și Africii s-au adunat la Bandung. A fost un mare eveniment. Pentru prima oară, acum doi ani, s-au întîlnit reprezentanții

a două continente care au rupt lanțurile colonialismului.

Firește, nu toate ziarele, nu toate posturile de radio au vorbit atunci la fel... Dar numai la cîteva luni după aceea, în noiembrie 1955, au început în Algeria luptele. Paharul era prea plin, algerienii se gîndeau la Bandung — poate că la una din viitoarele conferințe a țărilor Asiei și Africii vor avea și ei reprezentanți, solii Algeriei libere.

Dar colonialiștii continuă să terorizeze poporul algerian. Un francez, Pierre Henri Simon, a avut prilejul să cunoască torturile colonialiste din Algeria. Despre aceasta el a scris o carte: „Împotriva torturii”. E reproducută în ea declarația unui patriot algerian:

„Arestat, am fost imediat condus la C... Sîmbătă la ora 10 am început să fiu supus interogatoriului în prezența unui colonel, a unui comandant și a doi căpitani. În timpul interogatoriului am fost supus la următoarele suplicii:

1. Trecerea curentului electric prin degete și urechi.
2. Supliciiul băii.

Colonialistii au pus pe proprii lor soldați, să scrie pe ziduri: „Algeria vrea să rămână franceză”. Dar cum noaptea astfel de lozinci sînt șterse de către patrioți, a doua zi, sub protecția armelor, ele sînt rescrise.

Un document al terorii colonialiste: doi algerieni uciși în plină zi într-o cafenea din Alger de către un polițist și un militar francez.

Mișcarea de eliberare a poporului algerian a devenit o puternică forță organizată. Ea dispune de regimente întregi, modern echipate.

3. Lovituri de cravașă în tălpile picioarelor și peste organele genitale.

4. Treccerea curentului electric prin organele genitale.

Concluzia? O trage un francez, ofițerul pe care îl citează în articolele sale Servan-Schreiber: „din cauza prostiei noastre grosolane, transformăm pe toți algerienii în ilegaliști. Pentru fiecare rebel pe care-l ucidem se ridică alți douăzeci”.

Cifrele ilustrează cîtă dreptate are tînărul ofițer. În noiembrie 1955, comandamentul francez dădea oficial cifra răzvrătiților; 300 de felahi. Dar, revenind, comunicatele franceze au făcut să crească această cifră: 2000, 20.000, 50.000... Asăzi frontul național de eliberare al Algeriei numără în rîndurile sale 100.000 de oameni bine echipați, conduși de ofițeri și împărțiți în divizii — o adevărată armată! O armată care are în plus sprijinul întregii populații algeriene de la orașe și sate...

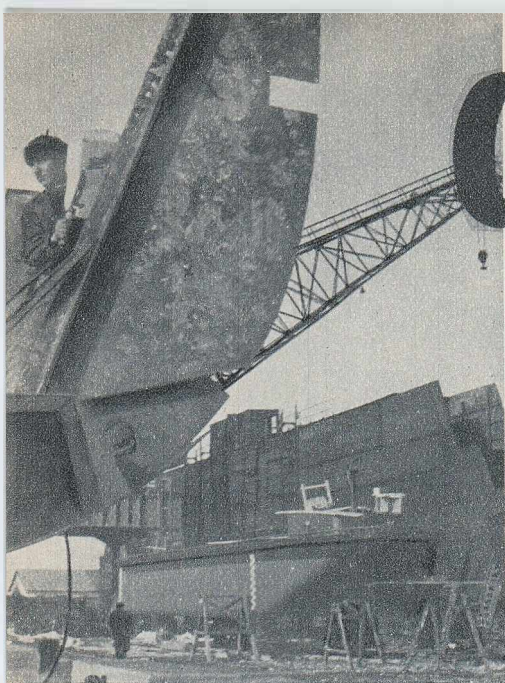
Cu prilejul discutării problemei algeriene la O.N.U., delegația franceză a împărțit un album, tipărit în condiții ireproșabile, în care se prezentau „documente” pentru o așa-zisă acuzare a patrioților algerieni. Dar în arhivele statului francez există alte documente, veritabile acte de acuzare, pe care, discreți, guvernantii parizieni le țin sub șapte lacăte, pentru că-i acuză tocmai pe ei înșiși. La Biskra, 11 algerieni — printre care un băiețuș de 13 ani — au fost puși la zid și uciși cu un pistol-mitralieră. Cu același pistol-mitralieră au fost uciși, la un kilometru depărtare, la Al Alia, alți doi arabi; la încă doi kilometri, alți cinci... Acesta este unul din puținele cazuri în care se cunosc numele celor uciși...

La O.N.U. d-l Pineau vorbea despre „pacificare”. Dar adevărata pacificare o pregătește nu colonialismul, ci lupta de eliberare pe care o duce poporul Algeriei, sprijinit de toate popoarele Asiei și Africii, de toată omenirea progresistă.

Radu ȚULESCU

Într-un sat de lângă Oran: trupele franceze au fost trimise să execute încă o „operație de pacificare”.

La șantierul naval din Galați

GALATI

port dunărean

de Mihail GAYRIL

Soarele varsă potop de foc peste apa marelui fluviu. În crîngul din apropierea aeroportului mugurii stau gata să plezească, iar un pui de vînt aduce pînă între uriașele hangare mireasma unui pămînt reavăn.

Peste cîteva clipe vom zbura.

Cu multă grabă doi oameni încarcă în avion grele baloturi cu bumbac și plase pentru pescari.

Gata! Elicele se învîrt nevăzute... Plutim la o înălțime potrivită deasupra orașului așezat între ape: Galați.

Brateșul, această mare a Galaților, care într-o altă eră a pămîntului a fost un golf al Mării Negre, are culoarea cerului. Siretul, apa vijeliosului Prut și marea Dunăre, ce le cuprinde pe amîndouă, par drumuri bătute în argint. Ele încing orașul ca un brîu.

Tot ce se vede înălțat între malurile galbene, împetrișate cu turlă strălucitoare, pare răsărit ca din apă. Clădirile, coșurile mereu fumegînde ale zecilor de fabrici, străzile cu teii lor bătrîni, rămîn în urmă și din înălțime cuprindem cu ochii pînă departe, la hotarul apelor, Dunărea, marele fluviu după Volga, și singurul în Europa care curge de la apus spre răsărit.

Cel dintîi nume ce l-a purtat a fost Istros. Cu mii de ani înaintea erei noastre îl-au dat primii navigatori care au străbătut apele Mării Negre, ajungînd pe gurile fluviului.

Aici, în apropierea Galaților, bătrînul fluviu își întoarce cutezător drumul spre răsărit, desfășcîndu-și brațele ca într-un salut ce pare că spune: „slavă ție mare!”

Pe firul navigabil suie și coboară vase. În urma lor se despletesc, topindu-se încet, fufioare de fum negru, gros.

Nu departe de țarm zărim o fabrică modernă: laminorul „Nicolae Cristea”, construit în furtuna acestor ani. Este unul din cele mai mari din țară. Iată platoul pietii! Acolo unde fasciștii au incendiat, ștergînd de pe fața pămîntului toate clădirile, se înalță în roșu, noile blocuri. Pe șantiere, la o secție de prefabricate, i-am cunoscut pe tinerii Mocanu Nicolae, Șerban Marin și Pungă Gheorghe. Toți trei brigadierii.

Mocanu are numai 22 de ani, dar a lucrat pe cinci șantiere naționale. Bogata experiență acumulată îi este de mare folos.

Abia astăzi orașul Galați devine modern.

Din șantierele navale constructorii trimit pe calea apelor, în fiecare an, numeroase remorchere și șlepurii. Pentru a-și ușura munca, ei au înălțat pemalul Dunării uriașă hală de asamblare a vaselor pe timp de iarnă. Pe întregul șantier, locul ciocanelor și al nitului l-a luat flacăra albastră a electrozilor. Pe bună dreptate spunea maestrul marangozilor Amet Amet, care pregătea montarea straiurilor la un remorcher: „așa cum nu vom mai construi niciodată vase de lemn, tot așa nu vom mai nitui vasele”.

Nenumărate sînt așezările noi apărute în anii aceștia și pe care acuma le privim de sus, din avionul cu care zburăm.

Pe ruinele fostului pension de domnișoare „Notre dame de Sion” a fost zidit „Institutul tehnic” care dispune de zeci și zeci de laboratoare în care studiază viitorii constructori navali, ingineri mecanici și piscicultori. Nu prea departe zărim luminoasa clădire a Institutului agronomic. În partea de miazăzi, în mijlocul unui parc — Institutul pedagogic. Galațiul este astăzi pe lîngă un oraș industrial și un important port la Dunăre — un puternic centru universitar în care își duc activitatea un mare număr de oameni de știință și studenți.

Nu demult, monumentală clădirea fostului tribunal — unde au fost judecați în lanțuri și condamnați numeroși conducători ai mișcării muncitorești — a fost transformată în palat de cultură. Sălile de marmură cuprind astăzi biblioteca „V.A.Ureche”, una din cele mai bogate biblioteci din țară. Clădirea fostului tribunal burghez a devenit loc de vernisaj al expozițiilor de artă și știință, un adevărat palat de lumină. În numeroasele săli se desfășoară zilnic o vie activitate artistică. Funcționează cercuri de plastică, teatru etc. Într-una din încăperile palatului se adună tinerii scriitori care vin să-și discute lucrările. Nu demult ei au tipărit un almanah care poartă sugestivul titlu „Pagini dunărene” și care cuprinde colaborarea a peste 30 de tineri scriitori, printre care poeții: Manole Brazde, Nelu Oancea, S.Păun, Sebastian Costin, Valeriu Gorunescu etc.

Ilie Tănăsache e tînăr prozator. El își alege temele aproape întotdeauna din industrie, muncitorii fiindu-i oamenii cei mai apropiați. Acest lucru nu-i de mirare: Tănăsache a fost el însuși ucenic la uzina „Gh. Apostol”. Astăzi e ziarist și tînăr scriitor.

Locuitorii orașului au un teatru nou, un teatru de operă și o filarmonică. La Galați trăiește bătrînul pictor Nicolae Mantu, unul dintre cei mai talentați artiști plastici. În ultimele sale pînze a ogîndit aspecte din răscoala țaranilor din 1907.

Oamenii muncii de la Dunăre, înălțînd uzine și așezări noi, făuresc o nouă istorie orașului lor, o nouă cultură.

Iată clădirea albă, înaltă, a gării fluviale. Parcul portului roșu... În port se văd îngrămădite șlepurii încărcate. Un remorcher trage la locul de descărcare. Zărim brațele macaralelor care lasă gîtul lor subțire în șlepurile prinse la chei, ca mai apoi, ca niște berze, să înalțe în zbor pe mal: autobuse, mașini agricole, tractoare grele, uriașe carcase de mașini, combine etc.

În văzduh, zburînd cu avionul peste vestitul port, nenumărate gînduri te frămîntă.

Galați! Oare de unde-i vine numirea?

După unii s-ar trage de la galii ce au trecut pe aici și care ar fi zidit o cetate cu numele lor, acolo unde se mai văd ruinele Țiglinei; alții susțin că ar veni de la o colonie numită Kalati, întocmită aici de băjenarii fugiți în vremea unui război cu Bizanțul. Opinia pre-

cumpănitore înclină însă către originea lui galică; Dimitrie Cantemir îl numește „tîrgul cel mai celebru al Dunării întregi”, iar Nicolae Bălcescu spunea despre Galați că ar fi fost o republică aristocratică la fel cu Piza, Veneția și Genua.

Iată cum amintește o veche baladă populară portul vremurilor de demult:

„Colo-n schele la Galați
negustori-s încărcăți
cu armii persienești
și cu blăni lipovenești
sculuri de mătase
din cele linoase
fir și ibrișin
postav cel mai fin
marfă femeiască
și pînză turcească
papuci în badii
aduși din Indii
blană lungă moale
cu samur la poale”

Sînt numeroase documentele vechi, multe cîntecele și baladele poporului nostru care amintesc despre orașul și portul dunărean Galați.

În schelele Galaților, pe vremuri, negustorii își încărcau holozonele, șecele și caicele cu cereale, ceară, vin, miere, mei, cu aur scos din minele din Transilvania și plecau „peste nouă mări și nouă țări”.

În schimbul avuțiilor pămîntului nostru se importau pentru casele ciocoilor condimente și „sulimanuri” pentru obrazul moșiereselor. Da! condimente și sulimanuri cînd poporul se sfîrșea de pelagră!

Drumul jefitorilor și al cuceritorilor țărilor romînești trecea printr-aceste schele ale orașului de la marginea Dunării. Aici își făcură reprezentanțe trusturile „Watson et Youell”, asociația de navigație „W. Johnson et C-ie” din Liverpool, reprezentanța „Marchall” din Chinzburg, „Dering Harwester” din Chicago, „H.F.Eker” din Berlin etc. La Galați își aflară vad bancherii imperialismului Aug.Dell Orso, P. Heilbert, I.Chatiner; Osias Auschnitt, Comrower etc.

Într-o povestire, Mihail Sadoveanu mărturisește cum într-o vară, umblînd pe Dunăre — pe la Galați, întîlni un om îmbrăcat într-o cămașă roșie. Acesta sta lîngă un foc, jumlea o rață sălbatică și cînta. Scriitorul, ascultînd cîntecul cu luare aminte, deosebi între vorbele slave un nume romînesc: Piotr Voievoda. Ur flacău îi talmăci scriitorului versurile:

„A fost de mult pe Dunărea bătrînă
Între cazacii noștri
Un pescar moldovean
Pe care-l chema Petru!
Sai, Petre voievod
Că au ars tătarii satele și mrejele!
Sai Petre voievod!
Și s-a repezit domnul cu oști
La frații lui de la Dunăre
Și frații lui erau cazacii
care cutreierau bălțile și marea.
Cu moldovenii și cu cazacii îi bate
Sfarmă corturile împărăției
Alungă pe necredincioși
Și-i înecă în marea...”

Din vremurile vechi au rămas nenumărate dovezi grătore despre legăturile și lupta comună a popoarelor de la Gurile Dunării. Despre Galați amintesc nenumărate, balade populare romînești și rusești. La Galați moare hatmanul Ucrainei Mazeppa. În anul 1789, generalul Potemkin, la Galați, începe tratativele cu turcii. De sub jugul turcesc orașul este de nenumărate ori eliberat de ruși. Sub guvernămintul generalului Kiseleff, Galațiului i s-a dà „slobozenia comerțului, în schele”. „Dar ci mărginile ce se vor chibzui de trebuință pentru hrana locuitorilor în vreme de lipsă”, după cum s-a însemnat în Regulament. Din acest oraș, cu schelă la Dunăre, se ridică Al.Ion Cuza propovăduitorul Unirii Principatelor Romîne. Pe aici pătrund în țările romînești ideile revoluționarilor ruși și au loc primele forme de organizare ale proletariatului.

În vremea aceea revoluționarii ruși tipăreau literatura socialistă în țările apusului. Unu din punctele de trecere a literaturii revoluționar clandestine spre Rusia țaristă era orașul Galați

Aici, sub influența directă a mișcării muncitorești din Rusia, apare în 1888 ziarul „Frăția”, gazeta, partidei muncitorilor”, apoi mai târziu „Unirea muncitorilor”. O dată cu apariția gazetei „România Muncitoare”, la Galați ca și în alte orașe mari ale țării încep numeroase agitații sub conducerea lui I.C. Frimu, care crește numeroși „lucrători propagandiști”.

Aproape în fiecare an, la Galați, în fabrica Goetz și în port aveau loc greve și întruniri ale muncitorilor. Conducătorii muncitorilor din Galați, printre care se aflau I.C. Frimu și Ștefan Gheorghiu, sînt adesea arestați.

În 1907 izbucnesc răscoalele țăranilor pentru pămînt. Sprijiniți de muncitori, numeroși țărani răsculați pătrund în Galați, unde sînt întîmpinați cu focuri de armă. Cincisprezece țărani răsculați din cartierele Lozoveni și Vadul Ungurului, în fruntea cărora se afla muncitorul de port Spiru Plăcintaru, sînt uciși de gloanțele armatei.

...La doi ani după moartea lui Ștefan Gheorghiu, animator și conducător al muncitorilor, care se sfîrșește bolnav de tuberculoză, izbucnește la fabrica Goetz din Galați o mare grevă. În dimineața zilei de 13 iunie 1916, muncitorii de la Goetz, de la tramvaie, de la fabrica de cuie, croitori, muncitori de port, cizmari, funcționari, s-au adunat pe strada Chihan Vodă de unde au pornit, în frunte cu Spiridon Vrînceanu, spre port, pe strada Canalului, strigînd lozincile: „Jos războiul! Noi vrem pace și pîine!” În dreptul Palatului Navigației manifestanții sînt întîmpinați de cordoane

de soldați cu baionetele puse la armă. Aceștia deschid focul. În cîteva clipe, zeci de morți și răniți se prăvălesc pe caldarîm.

Vestea tristă a asasinatului din „Portul roșu” se împrăștie ca un fulger în toată țara. Zeci de mii de muncitori declară greve de protest la Ploești, Brăila etc. În șasesprezece orașe ale țării au loc mari întruniri muncitorești. Muncitorii din străinătate protestează și ei împotriva acestui masacru odios.

La Galați, în timpul regimului burghezo-moșieresc, printre muncitori circulă numeroase manifeste revoluționare. O dată cu ele circulă și versurile poetului-muncitor Neculuță. Poetul Barbu Nemțeanu, în patetice versuri, pune ură neînduplecată împotriva exploataților:

*„Galați, oraș cumplit de negustori,
La tine stă poetul ca-n Sodoma.
El seamănă cu trudă mîndre flori
Tu nu le poți simți însă aroma!”*

Amenințarea justificată a poetului, care identifică Dunărea cu poporul, cheamă la luptă:

*„O, teme-te, oraș nelegiuit,
De-a Dunării cumplită răzbunare!
In scurgerea-i de val spre Răsărit
Va duce despre tine vești amare!”*

Multe file din istoria luptelor muncitorimii gălățene s-au înscris cu slove de sînge în cartea Partidului și a poporului. La Galați își încep activitatea politică tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, tovarășul Gheorghe Apostol, conducători ai poporului nostru.

Aproape de Galați, pe Dunăre, luptă împotriva fascismului, alături de partizanii sovietici, numeroși partizani romîni. În luptele purtate cu dușmanul, cade Nicolae Ticovschi și tovarășii săi. Armatele sovietice eliberează orașul în ziua de 21 august 1944.

Prin acest oraș, care aduce aminte de tradiționalele legături de prietenie cu popoarele Rusiei, sosesc zilnic din Uniunea Sovietică pentru poporul nostru tot felul de produse destinate industriei și agriculturii noastre noi.

Nu mai într-o singură lună au intrat în țara noastră, venind din U.R.S.S., peste 200 de autovehicule, turisme, autobuse, autocamioane, mașini agricole, numeroase combine de recoltat bumbac, tractoare grele etc., și peste cinci mii de aparate și instrumente de laborator. Toate acestea ajută poporul nostru în munca de construire a socialismului.

Străvechea așezare dunăreană, Galați — Portul Roșu — își schimbă înfățișarea sub soarele regimului democrat-popular.

Număratele amintiri ca și chipul frumosului oraș, port la Dunăre, aș fi vrut să-mi stăruie în minte vreme mai îndelungată, acolo sus, în avionul cu care zburam peste Dunăre spre Tulcea.

— Trebuia să aterizăm de mult, a spus cineva.

— Oare unde sîntem?

Străpungeam cu avionul o ceață groasă. Sa fi trecut de Tulcea? Nu. Coborîm. Se zărește Dunărea. Combinatul... Tulcea, străvechiul Aegisus...

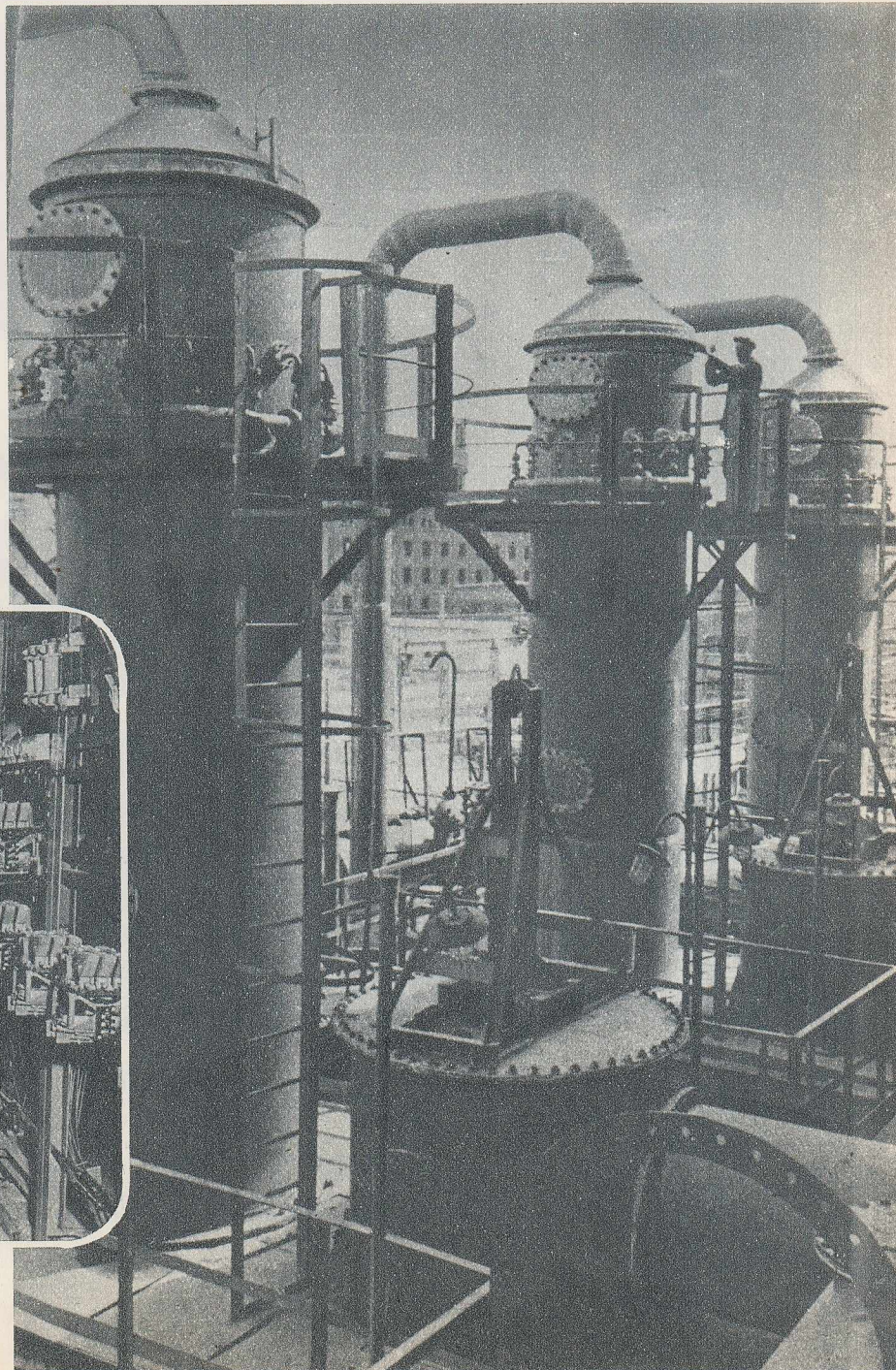
A INTRAT ÎN FUNCȚIUNE

La Galați, în cartierul industrial al portului, s-a înălțat o nouă și importantă întreprindere: laminorul „Nicolae Cristea”, una din cele mai moderne și mai mari uzine de acest fel din țară. Producția principală a laminorului este fabricarea tablei subțiri.

Majoritatea utilajului acestei uriașe uzine a fost fabricat în țară, iar energia electrică de care va avea nevoie va fi furnizată de către termocentrala din Borzești. Întreaga instalație este mecanizată și automatizată. Aici se folosesc, pentru prima dată, vetrele pășitoare.

În fotografia: (dreapta) bateria de gazogene a laminorului. (Jos): una din stațiile „trafo”. Electricienii lucrează la verificarea releelor automate înainte de intrarea în activitate a laminorului.

Fotografii de Gh. BERCOV

ȘTEFAN AL MOLDOVEI ȘI EPOCA SA

—Pe marginea unei expoziții—

Portretul lui Ștefan cel Mare de pe Evangheliarul de la Humor, scris la 1473.

Pecetea cu stema Moldovei, de pe un document dat de Ștefan cel Mare lui Dobroin Voinicul. →

În sălile Muzeului de Artă al R.P.R. s-a deschis, cu participarea a numeroase alte muzee și instituții de cultură, o amplă expoziție ce înfățișează, în documentele autentice ale evului feudal, ca și în mărturiile artiștilor noștri moderni și contemporani, pagini mărețe ale epocii lui Ștefan cel Mare, de la a cărui înscăunare sărbătorim o jumătate de mileniu.

Cercetători ai istoriei și artei poporului nostru au adunat cu acest prilej, de pe cuprinsul țării, de prin acele locuri străbătute odinioară de Ștefan, documente vechi, prețioase prin autenticitatea lor, rare și unice prin valoarea lor istorică și artistică. Fără îndoială, în numărul mare al obiectelor prezentate, Evangheliarul de la Humor, adus în mod special de la Mănăstirea Dragomirna, unde se afla în păstrare, și care cuprinde unul dintre cele mai izbutite portrete al lui Ștefan cel Mare, este documentul cel mai de preț și punctul de atracție al expoziției. Portretul lui Ștefan cel Mare apare în miniatura din Evangheliar bine caracterizat prin trăsături fizice și psihologice. Ovalul feței, linia energică a gurii, privirea bărbătească, luminată, a ochilor săi albaștri, părul lung ca și bogăția costumului de brocard, ne arată, în tratarea realistă a artistului din secolul al XV-lea, imaginea poate cea mai veridică a lui Ștefan cel Mare, cum de altfel, într-o mare asemănare, îl întâlnim și în alte documente și opere de artă de mare valoare: fresca de la Pătrăuți (secolul al XV-lea) — cu singura deosebire că aici este brunet; fresca de la Voroneț, a cărei copie se află în expoziție; fresca din biserica Sf. Nicolae din Dorohoi (secolul al XV-lea) în care Ștefan cel Mare apare mai tânăr, cu ochi mari, limpezi și plete lungi; sau frescele de la Rădăuți și de la Sînilie de lângă Suceava.

De la Mănăstirea Putna, păstrătoarea unei bogate și unice colecții de obiecte de artă feudală din timpul lui Ștefan cel Mare și unde se află înmormântat Ștefan, împreună cu ultimele sale două soții — Maria de Mangop și Maria Voichița — și fiii săi Bogdan și Petre, au fost aduse cu grijă, nenumărate obiecte; printre acestea Epitrahilul cu portretul lui Ștefan cel Mare și draperia (acoperământul de mormânt) cu portretul Mariei de Mangop sînt piesele cele mai de seamă. Păstrate de-a lungul secolelor, aceste broderii s-au impus prin finețea, gustul ales și stăpînirea tehnicii de care

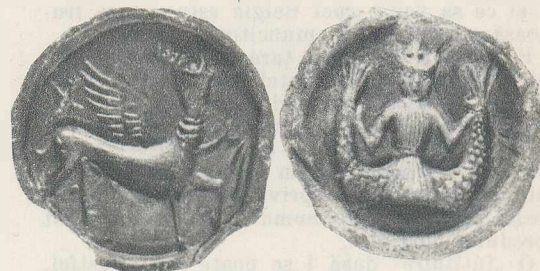
Mircea ȘTEFĂNESCU: „Ștefan cel Mare“

activității artistice și culturale sînt de asemeni cuprinse și în istorisirile cronicarilor, ale căror manuscrise sînt ele însele opere de artă, așa cum le putem vedea în expoziție (Pravila lui Matei Vlasteris (1472) scrisă de ieromonahul Ghervasie, spre pildă). Cronicarii, fiela curtea lui Ștefan, fie în mănăstiri, îndeosebi la Putna și Neamț, au caligrafiat cu o deosebită măiestrie cronicile glorioaselor lupte purtate de armata moldovenească pentru apărarea independenței Moldovei. Astfel, strălucita victorie asupra turcilor de la 1475 a fost cîștigată de o armată formată în majoritate de țărani liberi. Prin privilegiul special, așa cum putem vedea în „Privilegiul acordat lui Dobroin“, prezentat în expoziție, Ștefan cel Mare își asigura simpatia și sprijinul țărănimii libere, din rîndul căreia recruta ostași la grele nevoi și care în timp de pace îndeplineau diferite rosturi administrative.

Luptele purtate cu turcii, îndeosebi cele de la Podul Înalt lîngă Vaslui și de la Războieni, au intrat în istoria poporului nostru ca mărețe pagini ale eroismului ostașilor moldoveni. De-a lungul anilor, mulți artiști au închinat acestor evenimente opere însemnate. Asachi, Lecca, Aman, Stoica D. și alții au preamărit și ne-au transmis gîndurile și venerația lor pentru înalta noastră de acum cinci secole.

La rîndul lor, artiștii zilelor noastre, reactualizînd pentru memoria contemporanilor și a posterității episoadele cele mai însemnate ale acestei epoci, au prezentat în expoziție numeroase opere de artă, picturi și sculpturi. Operele acestora completează unitar și sugestiv documentele vechi, cu o suită de opere valoroase ce reconstituie unele momente istorice emoționante în care personalitatea lui Ștefan cel Mare a fost puternic reliefată. Începînd cu „Ștefan cel Mare și arcașii“ de sculptorii ieșeni Condurache și Florea Vladimir, lucrarea ce deschide expoziția, artiștii plastici au

zugrăvit diferite scene din istorie ca, spre o pildă, momentul înscăunării lui Ștefan din tabloul „Cînd s-au strîns țara la dreptate și l-au ridicat pe Ștefan la domnie“ de C. Blendea sau compoziții bataille-iste ca „Lupta de la Podul Înalt“ de Gh. Spiridon și „Victoria de la Vaslui“ de Virgil David. Amplu reprezentată este în expoziție sculptura. Pot fi văzute lucrări, unele mai vechi, realizate acum 3-4 ani, ca basorelieful sugestiv și măiestrit compus intitulat „Ștefan cel Mare după victoria de la Vaslui“, realizat de colectivul Tene Ionescu, Mac Constantinescu, Ion Tureacă, Bernard Bisco Iscovitz, sau statuia ecvestră „Ștefan cel Mare“ de C. Baraschi, precum și lucrări recente, create special pentru acest

Discuri decorative din ceramică ce se montau pe pereții bisericilor în timpul lui Ștefan cel Mare.

eveniment, ca: „Proiectul de friză „Ștefan cel Mare“ de Mircea Ștefănescu, sau lucrările semnate de Ion Vlad, Aurel Dincă și alții.

Astfel, expoziția „Ștefan cel Mare și epoca sa“ oferă, prin marea varietate a documentelor și operelor expuse, un instructiv mijloc de cunoaștere a trecutului glorios al țării noastre.

Mircea DEAC

Virgil DAVID: „Victoria de la Vaslui“

artiștii fac dovadă. Somptuoase, destinate a încînta ochiul și a emoționa, țesăturile și broderiile sînt mărturii ale prosperității ce caracterizează epoca lui Ștefan cel Mare. Mănăstirile și bisericile, cetățile și diversele construcții militare și obștești, apoi numeroasele obiecte de artă afectate decorației exterioarelor și interioarelor construcțiilor au fost martorii și dovezile excepționalei dezvoltări economice și sociale, militare și politice, culturale și artistice, a epocii lui Ștefan cel Mare. Arta din timpul său, ca și arhitectura construcțiilor, care ne-au lăsat moștenire frumuseți inegalabile, se disting prin originalitate, echilibru și armonia proporțiilor, prin sinteza și unitatea stilului artistic și arhitectonic, prin puritatea și bogăția coloristică a elementelor decorative, prin realismul imaginilor.

Mărturii ale acestei perioade de înflorire a

Ilustrații din Anvers și Liège
de Florica CORDESCU

Cîntăreți au

Se spune că una dintre caracteristicile Belgiei este aceea de a fi favorizat totdeauna întîlnirile. Sigur e că la cea de a doua bienală de poezie de la Knokke — Le Zoute, unde am avut prilejul să fiu și eu prezent, au participat cam 300 de poeți de pe toate meridianele. Așadar, o întîlnire la care poeți de pe fața întregului pămînt au avut nu numai ce să vorbească, ci și ce să vadă, căci Belgia este o țară frumoasă, cu un popor muncitor.

E drept că nu odată, țara lui Verhaeren și a lui de Coster, părintele lui „Til Buhoglin-dă“, a favorizat întîlniri cam fără voia sa, întîlniri care, în ceea ce o privește, ar fi putut să și lipsească. Bătălia de la Waterloo, pe ale cărei întinderi mi-am preumblat și eu, în chipul cel mai pașnic, privirile, este una dintre aceste întîlniri care numai plăcere n-a făcut norodului belgian.

O „întîlnire“ dacă i se poate spune astfel, tot pe pămîntul Belgiei, și-au dat, în 1914, oștile lui Wilhelm. Întîlnirea a durat, patru ani, pînă în 1918, în noiembrie, dacă nu mă-nșel.

Adică ocupația. În acest timp, o bună parte din floarea tineretului belgian a pierit. La Liège, pe o înălțime, se află un monument ridicat în amintirea ostașilor belgieni căzuți în războiul dintre 1914-1918. Am stat cîteva clipe în fața acestui monument. Două versuri, ca o speranță curată, sînt cioplite acolo:

„Sur nos tombeaux!
Les blés seront plus beaux“.

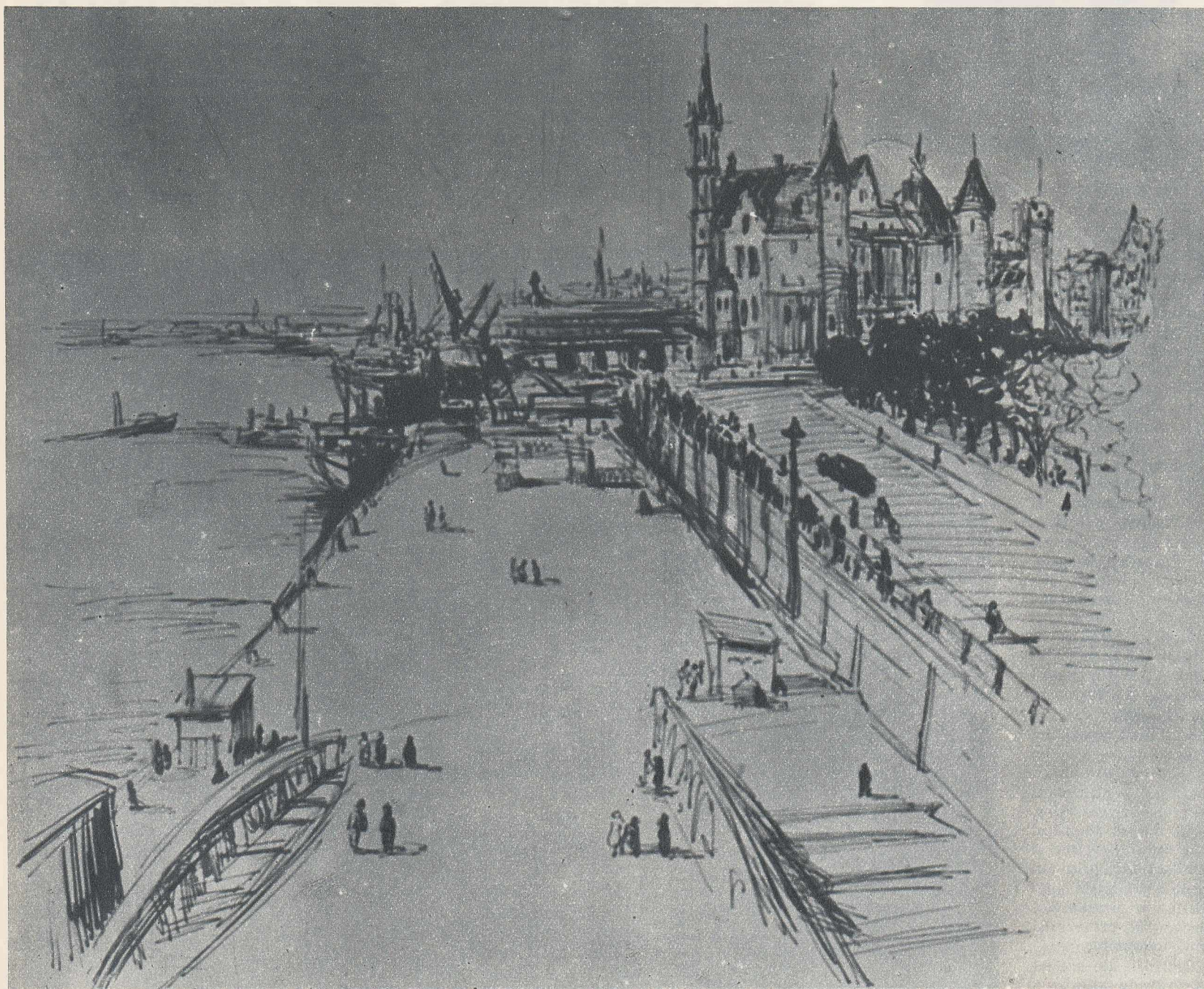
Adică: „Pe mormintele noastre / Grînele vor crește mai frumoase“.

Speranța a fost zdrobită cam la vreo douăzeci de ani după aceea, prin „rendez-vous“-ul dat morții, pe pămîntul Belgiei, de hordurile hitleriste parașutate la 10 mai 1940. Văzduhul Belgiei s-a înfiorat de vaierele mamelor, ale bătrînilor și pruncilor trecuți prin foc și sabie. „Prin foc și sabie“ este un fel de a vorbi, clasicizant aș spune, nepotrivit fără îndoială. Mamele neputincioase, bolnavii, copiii belgieni au fost secerăți de focurile mitralierelor, zdrobiți sub șenilele tancurilor.

Monumentul ostașilor belgieni căzuți în primul război mondial se află pe aceeași înălțime unde, în cel de al doilea război mondial, erau împușcați de hitleriști patrioții belgieni, în frunte cu luptătorii comuniști.

Pe monumentul ostașilor căzuți în 1914-1918 se află cioplite versurile de care aminteam. Sînt versuri dureroase, sfișietoare, cum sfișietoare este orice mare speranță omenească neîmplinită.

Pe zidurile înalte ale citadelei din Liège, sub care se desfășoară panorama atît de vie a orașului, înecat în fum, străbătut de panglicile argintii ale Meusei și Lourdes-ului — nu se află nici o inscripție. Singurele semne pe cărămizile roșii ale citadelei, sub zidurile căreia se prăbuseau eroii rezistenței populare, sînt urmele gloanțelor. Adevărata inscripție se află, însă, în inima poporului belgian: a minerilor din extremitatea cealaltă a Liège-ului, de la Seraing, a celor din minele de cărbuni de la Marcinelle, a docherilor de la Anvers, a minerilor din Borinage și de la Charleroi. Și în destule inimi de poeți, desigur.

păcii în Belgia

Toți aceștia se străduiesc să facă în așa fel, încât pământul Belgiei să păstreze din fama lui de loc de întâlnire a fel de fel de fenomene, numai partea bună. Să fie, cu un cuvânt, un loc de întâlnire al speranței, al muncii, al vieții. Acel grîu mai frumos, mai înalt, pe care și eroii rezistenței belgiene l-au visat crescînd pe urma jertfei lor, crește și este păzit în inima nu doar a unui singur poet belgian. Poeții aceștia dau întâlnire, în poezia lor, aspirațiilor poporului lor. David Scheinert este unul dintre aceștia. El locuiește în localitatea Rixensart din Brabantul valon, și e în vîrstă de 40 de ani. „Și lumina cîntă” — se intitulează unul dintre volumele sale de versuri.

Cînd încep cîntecul luminii?

Să auzim glasul poetului belgian:

„La început a fost noaptea.
Și minerii nu puteau vedea
stelele, căci ochii lor se aflau în vîgăuni.
Și fierarii nu puteau să simtă vîntul,
căci trupul lor se afla în foc.
Și țărani cîlcău brazdele
ca orbii ce-nspăimîntă păsările.
Si copiii erau albi și zbîrciți
ca bătrînii ce viețuiesc în peșteri.
Căci o noapte înspăimîntătoare
se afla în ei și-n jurul lor,
în inima și-n ochii lor.
Uneori, brațele lor, la fel de trudite,
se-atingeau, dar ei nu se vedeau.
Uneori, urlau asemeni cîinilor,
ațintîți către-aceiași Dumnezeu ce nu-i auzea.
Uneori, se prăbușeau fără un țipăt,
roși de bezne, și stăpînii lor nu se-nturnau din drum.
Atunci, într-o noapte la fel celorlalte,
mînia lor se-aprinse ca un morman de frunze-uscate.
Și din pîntecul mizeriei lor izbură o flacără.
Și fierarii apucară ciocanul,
și țărani apucară secera.
Și se-adunară-n cîmpie în jurul
jeraticului, și se recunoscură.
Și din pieptul lor scobit țîșni același cînt
și-n ochii lor scînteie același foc.
Și-și îndreptară capul spre răsărit
și văzură că o flacără asemănătoare suia spre cer.
Atunci, noaptea arse ca o zdreanță,
cenușa zbură luată de vînt, și lumina cîntă pentru
toți oamenii pămîntului”.

Desigur, nu oricui îi place cîntecul luminii, pe care-l ascultă cu voie bună sute de milioane de oameni, și pe care l-a auzit și poetul belgian Scheinert.

Este vorba, la urma urmelor, nu doar de un simplu cîntec, ci de o bătălie: între lumină și întuneric.

În bătălia aceasta, e, fără îndoială, mult mai esențial să cînti din beznă sau măcar din umbră cîntecul întunericului: să aplauzi, adică, atunci cînd bandiții trimit avioane cu reacție împotriva copiilor din Port-Said sau cînd, în Cuba de exemplu, se încearcă asasinarea dreptății cu bombe cu napalm.

Inima poporului nu poate fi, însă, ucisă — i poetul adevărat este totdeauna lîngă ea. Neguțătorilor de tunuri, fariseilor, iubitorilor de propria lor piele, el li se adresează semenii poetului belgian Charles Moisse, luptător al rezistenței belgiene în cel de al doilea război mondial, autor, între altele, al culegerii de versuri „Vîntul ce vine”. Iată:

Vă las iubirea voastră de voi, pe-acești bieți zei
Ce-n beznă fac la gesturi sinistre și ursuze,
Doagele fantome ce trec pe-a-voastre buze,
i-acest neant, în care vă strîngeți, surzi și grei.
u îmi păstrez lumina planînd pe-orăș anume,
rietenia acestor zdravăni de muncitori,
i cîntul lor de luptă — și blînd și sfidător —
peranța de-a fi astăzi un pumn, iar mîine-o lume”.

Poeții sînt receptacolul vieții. Ei aud glasul aminos al speranței, geamătul adevărului căl-

cat în picioare, strigătul indignării popoarelor ce-și scutură lanțurile, tumultul metalic al luptei, ritmurile oceanice nicidecum potolite ale Muncii, răsufletul suav al Păcii. Zgomotele nesezizabile altora, lor li sînt perceptibile.

Belgianul Maurice Maeterlinck, autorul „Păsării albastre”, evoca, acum vreo 70 de ani, în cadente mistice, într-un „Cîntec” devenit celebru, aparițiile fantomatice a trei principese oarbe. Cititorul era impresionat, deși nu-și putea da seama din ce pricină erau oarbe principesele.

Poetul belgian Scheinert are o poezie intitulată „Cîntecul firului”. Ritmul folosit este asemănător cu ritmul „Cîntecului” lui Maeterlinck despre principesele oarbe. Și nu doar ritmul. E vorba de niște fete, înrudite prin destin, dar numai prin destin, cu principesele lui Maeterlinck: vor orbi, probabil, unele dintre ele. Dar nu din pricina unui blestem, ci pentru că își distrug ochii cusînd din zori pînă-n noapte pentru cei bogați.

„Cîntecul firului” — cîntecul muncitoarelor în țările capitaliste. Să-l auzim:

„Cu un fir subțire,
Doar c-un firicel,
Fetele fac rochii
Doamnelor bogate.

Cu un fir subțire,
Doar c-un firicel,
Fetele-și țes vise,
Fredonînd, plecate.

Cu un fir subțire,
Doar c-un firicel,
Se gîndesc: cu cine
Vor fi măritate.

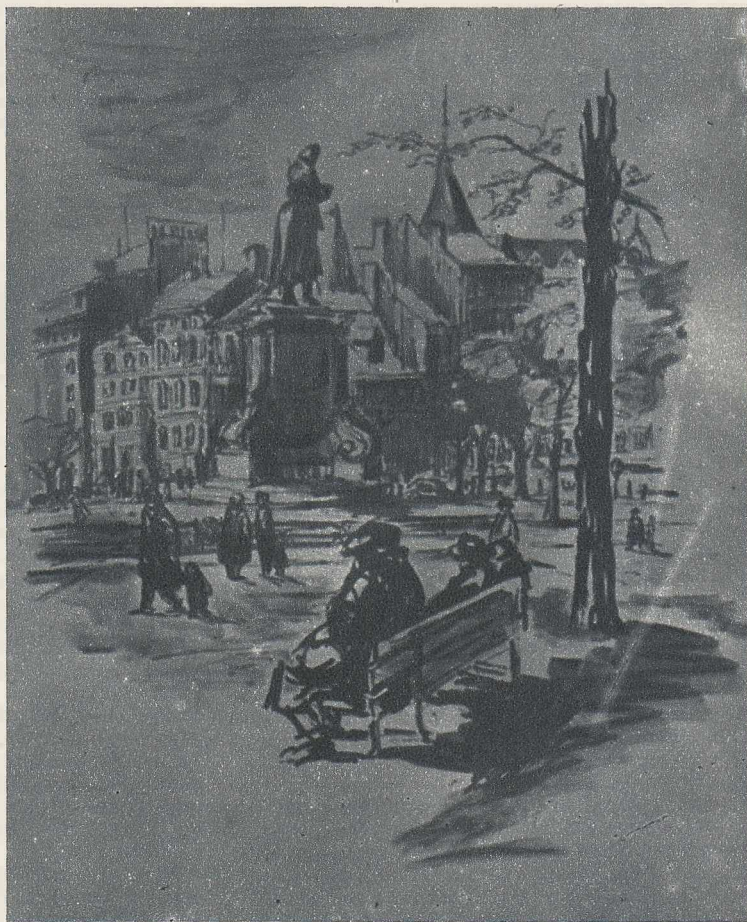
Cu un fir subțire,
Doar c-un firicel,
Rochii fac, pe care
Nu or să le poarte.”

...Da, rochine iacute de mîinile fetelor sărace pentru doamnele bogate, nu fetele sărace o se le poarte. Dar nu e departe vremea cînd toate fetele sărace vor purta rochii minunate. Nu e departe vremea cînd nici o fată săracă nu-și va mai pierde vederea cusînd rochii pentru principese.

O spune asta vîntul care vine, al căruia unul dintre mesageri e și poetul belgian Charles Moisse. O spune și cîntecul luminii, captat și transmis de poetul Scheinert.

„Poporul (scandeață în poezia sa „Mulțimea”, marele poet belgian Verhaeren) e-al aceluia căruia soarta/ I-a dăruit mîini destul de puternice/ Ca să mînuiască fulgerul și trăsnetele/ Și să dezvăluiască printre atîtea lumini contrarii/ Astrul cel nou pe care fiecare eră nouă/ Îl alege pentru a magnetiza viața universală”.

Poeții belgieni, despre care scriu, n-au uitat mesajul ultim al atîtor luptători căzuți pentru

fericirea și libertatea poporului lor. Împreună cu alții, ei știu să evoce, în versurile lor, astrul cel nou, despre care vorbește Verhaeren, și să lupte pentru fericirea celor care, cu suflarea lor, încălzesc trupul Vieții, și cu mîinile lor îi țes vestmîntul călduros ce i se cuvine doar ei.

Iată pentru ce, încheind, merită să reținem acest „Îndemn” al poetului Charles Moisse — îndemn către cîntăreții poporului său, dar, desigur, nu numai către aceia, ci către poezii — și către toți oamenii — care luptă pentru lumina ochilor acelor muncitoare ce-și irosec încă tinerețea cusînd rochii scînteietoare principeselor și cucoanelor:

„Viu, cîntecul tău suie, din inimă țîșnește.
Da, voie dă-i să cînte zburînd spre cer firește;
Călăuzească-l mîntea și-arate-i liber rostul,
Ca, rămînînd odreasă a ta, s-ajungă-al nostru.

Cîntîndu-ți bucuria, ne-o fă apropiată
Și nemurește clipe ce-n zboru-i pieren-dată.
Nu ocoli iubirea, deschis să-ți fie gîndul,
Cu noi să fii, în frunte, dîrz cerul asaltîndu-l.

La-ndemnul tău, ne crească dorința și mai mare
De-a strînge, copti, ciorchinii nădejilor din zare.

Trăim acum sub vraja fierbinte-a verii, care
Rîzînd ne-ntinde fructe bogate și parfumuri
La fel unei iubite sosite fără veste,
La fel luminii zilei zbucnită-n închisoare.

Foșnînd, de-odată ploaia pornește-mbeșugată,
Schimbînd tăcerea nopții cu pacea ei nocturnă.

O, frate aziatic, privește-ți albul frate
Ce-și umple cu-al tău zîmbet o oră taciturnă.
În tine le găsește cîntărilor izvorul,
În inima de flamuri bătînd, împurpurată.

Din seara ațipită, zbucnesc mîini bogate...
Poetu-naintează la pas cu muncitorul”.

In preajma lui 1 decembrie 1956, într-una din multe ședințe pe care Adunarea Generală a fost nevoită să le consume cu discutarea pseudoproblemei ungare, excelența sa dr. Emilio Nunez Portuondo se afla clocotind la tribună. Nici nu s-ar fi putut închipui moment mai propice pentru a pune în valoare calitățile cunoscutului matador antiroșu, reprezentantul dictatorului Batista la O.N.U.

Gândiți-vă numai: contrarevoluția din Ungaria se dusese iremediabil la fund; rolul „Vocilor“, dar mai ales al mișinilor americane în dezlănțuirea ei, ieșea implacabil la suprafață; diverse delegații — de loc comuniste — nu se arătau dispuse să împărtășească optica d-lui Lodge-junior în „chestiunea ungară“...

Reportaj de la O.N.U. (III)

ECHIPA LODGE LA UCURU

Era la mîntea... curcanului (emblema S.U.A. n. a.) că în atari împrejurări trebuie făcută foarte multă gălăgie pe tema libertății micilor națiuni oprimate, neamestecului în treburile interne, tendințelor expansioniste ale marxismului ș.a.m.d.

Senor Emilio Nunez era omul de două ori potrivit la astfel de treabă. În primul rînd, datorită înclinațiilor sale naturale — fiindcă, precum se știe, mai greu o duce peștele în apă decît Po tuondo în materia viscoasă a calomniei și a denaturării faptelor. În al doilea rînd, datorită prestigiului pe care-l conferă „un teren solid“: doar nu-i la îndemîna oricui să vorbească în numele unui stat și mic, și independent, și neoprimat ș.a.m.d.

Acum, e drept că de vreo săptămîină presa și radioul vorbeau la rîndul lor despre o mare mișcare populară împotriva clichei guvernamentale din Cuba, despre tulburări singeroase, cu incendii, morți și răniți, petrecute pe terenul atît de solid al lui Batista, Portuondo et comp.

Imperturbabil însă, plutind deasupra amănuntelor meschine, vajnicul orator tuna și fulgera de la tribună, îngrijorindu-se îndeosebi de libertatea țărilor din răsăritul Europei.

Tocmai cînd se îngrijorase mai virtos și-și găsisse o poză măreață (călare de-ar fi fost, ai fi zis că aduce cu statuia lui Mihai Viteazul — mă ierte sfînta umbră!), atunci, așadar, se petrecu grozăvia...

Din sectorul invitațiilor izbucnîră brusci strigăte violente; sala întregă tresări; o dată cu sutele de perechi de ochi, senor Portuondo privi într-acolo și, instantaneu, se făcu la obraz ca lălmăia necoaptă. Un grup de tineri se ridicaseră în picioare, cu steagul Cubei desfășurat pe piepturile lor. Nu-mi mai amintesc cîți erau în schimb, țîn bine minte ce spuneau:

— *Jos tiranul Batista, asasinul patrioților cubani! Jos lacheii lui Batista! Libertate por Cuba!*

...Rumoare teribilă, țipete de femei, președintele Wathayakon bate alarmat cu ciocănelul în masă, oratorul își prinde fruntea în mîini (slăbiciune de-o clipă!) — în fine, oamenii de ordine intervin și cu mare greutate îi evacuează pe manifestanți.

Ședința — natural — se întrerupe. La reluare, dl. Portuondo renunță să-și sfîrșească discursul.

Dar, peste cîteva zile, din nou la „chestiunea ungară“ excelența se grav-emoționează, gargarisea patetic, ca de obicei:

— Drepturile inviolabile... popoarele oprimate... neamestecul, expansiunea, indignațiunea...

„Succese“ dureroase

Cu toate manevrele sale — mai camuflate sau mai transparente — diplomația dolarului, dirijată la O.N.U. de Cabot Lodge, n-a reușit să inverseze centrul de greutate al dezbaterilor celei de a XI-a sesiuni.

Adevărat că, folosind „mașina de vot“, Statele Unite au reputat unele victorii „à la

Pirus“: a fost amînată din nou admiterea R. P. Chineze în Organizație (prezența ciankaishiștilor aici este atît de ridicolă, încît atunci cînd ia cuvîntul careva dintre ei, sala rămîne aproape goală...); din nou s-a încercat rezolvarea problemei unificării pașnice a Coreei fără participarea R.P.D. Coreene, și evident că în atari condiții nu s-a rezolvat nici cît negru sub unghie.

Ce fel de succese au fost acestea, reiese cred din următoarele cuvînte, adresate d-lui Lodge și celorlalte megalomane vivante ale politicii externe americane de către unul dintre vorbitori: „Dv. refuzați să recunoașteți China populară.

De cîteva sesiuni încoace, vă opuneți sistematic înscrierii pe ordinea de zi a unei chestiuni de maximă importanță: admiterea R.P. Chineze

de Dan DEȘLIU

în organizația noastră. Dar, la ce bun? Cît veți mai putea să tergiversați? După primul război mondial, marile puteri au refuzat ani de zile să recunoască existența U.R.S.S. și tot așa astăzi Uniunea Sovietică se află aici, ca o mare putere. Aceiași lucru se va întîmpla inevitabil și cu China...“

Iar în problema coreeană, replicînd celor rămași pe falimentarele lor poziții din perioada 1950-1953:

„Probabil dv. sînteți adepții filozofiei stagnării. Dar situația politică evoluează și o atitudine posibilă acum 6 ani a devenit anacronică la ora actuală. Unificarea Coreei nu va fi soluționată efectiv decît prin concilierea ambelor părți — deci în prezența Coreei de Nord și a celei de Sud...“

Nu sînt — cum s-ar putea crede — cuvintele vreunui diplomat din răsăritul Europei — ci ale reprezentantului Indiei, Krișna Menon.

Mai rău ca... Oedip

În ciuda unor asemenea succese, „echipa Lodge“ a eșuat tocmai acolo unde managerii ei țineau morțiș să reușească: nici putchul fascist din Ungaria, nici jocurile de culise, nici jocul de-a votarea n-au putut distra atenția unanimă de la agresiunea contra Egiptului.

Pentru a salva cît de cît aparențele în ochii lumii arabe, conducătorii politicii externe americane trebuiau să condamne oficial acțiunea aliaților — de fapt a subordonaților S.U.A. — iar pentru a nu se compromite totalmente în ochii opiniei publice din țările subordonate, ei trebuiau să schițeze măcar mici gesturi de compasiune față de aliații pe care-i înfierau... Adăugați la cele de mai sus necesitatea imperioasă de a trage spuza pe turta proprie în detrimentul ambelor părți — și veți avea imaginea unei jumătăți din martirajul diplomației nord-americane.

Cît despre rest — vorbea prea bine titlurile din presă:

„Crește influența U.R.S.S. în lumea arabă“.
„Umbra roșie planează peste Orientul Mijlociu“

„Pozițiile pe care le pierde Occidentul le cîștigă Răsăritul“

Înțelegeți, desigur, că Oedip se va fi simțit mai ușor în postura de soț al mamei sale și tată al propriilor săi frați — decît mister Lodge în aceea de adversar al preasupușilor săi adjuncți anglo-francezi.

Bine că mi-am adus aminte de sărmanul monsieur Pineau, ministrul de externe al Franței! Întîmplarea a făcut să-l observ vreo două ore în după-amiază cînd se vota proiectul de rezoluție afro-asiatic asupra agresiunii aliaților S.U.A. în Egipt. Ședea într-un fotoliu, în fumoa-rul de jos, în fața ferestrei. Se uita spre East River. Era, ca să zic așa, albastru-vînat. Cei care au îndrăznit să se aventureze prin preaj-

mă-i jură pe evanghelia că sfîrșima între dinți numele și pronumele tuturor sfinților din calendarul catolic... Personal vă asigur că timp de două ceasuri nici un gazetar n-a reușit să-i smulgă vreun cuvînt.

În dimineața următoare, monsieur Pineau s-a îndepărtat de New-York cu avionul.

Dar — să nu-l uit nici pe d-l. Spaak... Onorabilul ministru belgian nu s-a mulțumit să elogieze pe agresori, ci a scotocit necesar să ne acorde și nouă, celor de la Dunăre, o brumă de atenție, numîndu-ne ori de cîte ori îi venea la gură „popoare satelite“.

După ce d-l Spaak și-a epuizat invectivele, a cerut cuvîntul pentru un punct de ordine ministrul de externe al țării noastre, tov. Grigore Preoteasa.

— Sînt neplăcut surprins de limbajul folosit aici de antevorbitorul meu — a spus domnia sa. Pe cîte știu, membrii acestei organizații sînt state egale în drepturi — U.R.S.S. ca și S.U.A., Belgia ca și R.P.R. Domnul Spaak întrebîntează totuși, la adresa statului pe care-l reprezintă termenul de „satelit“. Socot necesar să i se atragă atenția că această exprimare este neconformă cu realitatea și cu statutul organizației noastre. Dacă ar fi să folosim acest termen în mod curent, mi-aș permite să-l întreb pe d-l Spaak: al cui satelit este Belgia, al Angliei sau al Statelor Unite? — sau poate al amîndurora — pentru că mie uneori nu mi-e prea limpede această chestiune.

Întrebare la care, firește, ministrul belgian a rîmănit să răspundă. În schimb, a răspuns sala, prin risete semnificative, iar de pe băncile unor delegații din Asia și Africa au răsunat ropote de aplauze.

În loc de încheiere

Iată-mă la sfîrșitul acestor însemnări fugitive — și cu toate acestea n-am apucat să vorbesc nici despre vizitatorii ce se perindau zilnic în marele sediu — școlari și studenți din New-York — nici despre scările rulante dintre primele trei etaje, adevărată binefacere pentru gazetarul grăbit, nici despre decalajul dintre traduceri și traduceri la căștile de ascultare (ah, ce cursiv se transpunea pe franțuzește o intervenție a d-lui Lodge și ce „șchiopătat“ aceea a vreunui diplomat din răsăritul Europei!)

Dar nu cu asta am să sfîrșesc.

Vedeți dumneavoastră, eu nu prea sînt specialist în probleme de politică externă. Poate de aceea am păstrat amintirea unor momente puțin semnificative pentru finalul unui reportaj de specialitate: clipele de crispare de la început cînd „ei“ se năpusteau, încercînd să ne deruteze, și mă simțeam foarte stingher. Nu știam cum o să răzbind — dar răsună deodată glasul tovarășilor, vocea caldă și cunoscută a adevărului. Atunci totul se schimba, reveneau încrederea, forța și claritatea — și totul era ca totdeauna...

Revăd, pe cît mă ajută memoria, scurtele întîlniri dintre ai noștri, sfaturile frățești între două ședințe; văd rictusul grav al cehului, zîmbetul mucalit al bulgarului, mîna polonezului pe umărul ucraineanului și ochii veseli ai acestuia răspunzînd glumei romînului... Mai văd, într-o seară, la o recepție dată de delegația albaneză în clădirea Adunării Generale — văd ca acum un om înalt, masiv, cu fața neagră, răspîndind o imensă lumină. Se numea Paul Robeson. Era gazda, era omul în țara căruia ne aflam. Nu a cîntat în seara aceea. Nici nu era nevoie — pentru că ne privea și asta era de ajuns. Știam încă de atunci că voi încheia aceste notații despre Națiunile Unite cu imaginea lui. Avea ochi mari, strălucitori de bună-tate, din care ne suridea adevărata „lume nouă“.

13 aprilie. Am lăsat să treacă câteva zile de la ultima recidivă a iernii — îi revenise, săraca, indispoziția frigului de care se credea scăpată încă de la începutul lunii — ca să nu mă înșel în diagnostic. Sînt sigur acum. Primăvara a ieșit din convalescență.

Dacă socotiți cumva insuficiente semnele totuși notorii — violetele, taiorul, eflorescența copiilor din Cișmigiu — vă mai ofer unul, indubitabil. Notez: vecinul de peste drum, pensionarul celibatar, și-a scos ieri canapeaua la aer. În instinctul lui meteorologic (verificat de mine an de an), am o încredere elementară, ca în instinctul cerbului sau al păsărilor migratoare. Cînd, într-o zi de noiembrie, chiar neploioasă, vecinul purcede să-și amenajeze iernatul, călăfătuind cu ziare și ciorapi vechi de lînă cercevelele ferestrelor, toți locatarii din blocurile megieșe, procedînd prin imitație, își repară obloanele, își retrag cactușii din balcoane. Atenție! — a semnalat bătrînul celibatar — iarna e la ușă!

Acum, prin aceeași repercursiune, dar în sens contrar, au apărut așternuturi pe toate terasele clădirilor din jur (milițianul nu mai prididește cu observațiile făcute gospodinelor prea... energice); cactușii și-au reluat locul afară; pe privazul ferestrelor deschise staționează, din cînd în cînd, porumbeii bisericii Popa Chițu. Știu că acolo găsesc firmături puse de copiii ce-și iau acum gustarea în bătaia zefirului.

Chiar și medicul, care din deformație profesională lua zilnic temperatura vremii, și-a retras termometrul agățat de fereastra exterioară a cabinetului.

Ar mai fi alte semne, complementare. Castraveții de sezon, ciușcile verzi, fac frumos în vitrinele cu zarzavaturi... demodate ale Aprozului. Ețalați printre cartofii bătrîni, andivele clorotice, ceapa uscată și luminările prazului, vii ca niște gusteri — castraveții; drăguți ca brotăceii — ardeiașii iuți.

Un alt semn. Ascultați: ieri, la coborîrea din tramvai într-o stație centrală, o „itebistă“ m-a întîmpinat cu: „Biletele vă rog, la cutie“. Și ca să precizeze avertismentul: „Pentru curățenia Capitalei“. Și pasagerii, obișnuiți unii din discreție să timbreze cu hîrtioare trotuarul din jurul stației, s-au conformat cu bunăvoie. Mi-a plăcut sîrguința cu care controloarea își îndeplinea misiunea. Și nu m-a mirat că, la cheatoarea mantalei, lîngă insignă, ridea o florică de primăvară.

18 aprilie. Azi, aproape de prînz, m-am întîlnit cu vecinul meu, pensionarul celibatar. Avea în plasă un pachet frumos ambalat. Ne cunoaștem și mi-am permis să-l întreb:

— Biscuiți de la „Spicul“?

— N-ai ghicit. Haină! și a ris juvenil.

— De la curățătorie?

— Ba de la magazin. Nouă. Să vezi — zice — cum s-a întîmplat: azi dimineață am luat hotărîrea să dau o raită pe Lipsani. Mă cam codesc de mulțisor, și la vîrsta mea te decizi greu să-ți cumperi un costum. M-am dus, ca să spun așa, în recunoaștere. Privitul nu costă bani — am reflectat. Am căscat ochii la vitrine — ce de-a marfă! — am intrat și înăuntru, și iață-mă într-un

Instantanee de primăvară

de F. BRUNEA-FOX

magazin de confecții bărbătești.

— Vă place vreo haină? — m-a întrebant amabil vînzătorul.

De ce să fiu mai puțin amabil decît dumnealui și să nu-i răspund că-mi place aia maro?

— V-ar veni bine — a adăugat cu bunăvoință, după ce m-a măsurat expert cu privirea.

Nu l-am contrazis. L-am crezut pe cuvînt.

— Îmi permiteți să vi-o încerc? Am ezitat.

— Nu-i nimic, numai așa, ca să probați... Poftiți în cabină...

Am intrat cu costumul după perdeaa, mi l-am pus și m-am privit în oglindă. Să mă bată dumnezeu dacă m-am recunoscut. Îmi zîmbea, din cadrul ei, un domn elegant, adevărat cam trecut, cam argintiu pe la tîmple, dar prezentabil.

— Vă întinerește cu douăzeci de ani, m-a complimentat vînzătorul. S-ar potrivi o cravată verde.

— Și mustața puțin cîntă — am adăugat țanțos. Hei, primăvara,

tovarășe ziarist! Îmbătător anotimp. Iartă-mă, dar sînt grăbit. Trebuie să deretec olecuță pe acasă. Știi dumneata: benzină pe cele podele, insecticid la canapea, chiuveta trebuie destupată, petrol în lampa de gătit, gunoiul de coborît în curte, de spălat borcanele în care a fost varză murată... Ai spus ceva de liliac înflorit, tovarășe ziarist? Am glumit. Nu vii duminică la Grădina Icoanei? Hai, că-mi înnoiesc costumul și bem un pahar de vin. Fac cinste.

20 aprilie. Cineva de la întreprinderea horticolă „1 Mai“ mă informează că la serele din Grozăvești a început campania în vederea amenajării cu flori a parcurilor și magazinelor bucureștene. Begonii, trandafiri, petunii, pentru ochii și nările cetățenilor, în lunile cu soare ce urmează. Nici mai mult nici mai puțin decît 500.000 de floridiferite.

— M-ai pus în mare încurcătură, tovarășe grădinar.

— De ce?

— N-am să știu pe care s-o aleg pentru butonieră. Sînt prea multe.

24 aprilie. Recunosc, nu sînt un contribuabil de pus la ramă. Azi dimineață m-am prezentat la „a doua“, să văd dacă nu pot obține încă o amîinare, conform unei metode ce m-a făcut celebru la cîteva percepții fiscale. Metoda nu vreau s-o dezvălui, mai ales că n-am avut nevoie s-o pun în aplicare, astăzi ivindu-se ceva nou. „Imposibil să dea greș“ — mi-am zis apropiindu-mă de ghișeu.

Observasem că, pe masa funcționarei circumscripției mele fiscale, trona într-un pahar un gingaș buchețel de ghiociei și violetete. Cînd ai primăvara lîngă ochi, sînt șanse de a putea înduioșa o perceptoare, chiar dacă, în loc de rime și metafore, ea înșiră pe hîrtie cifre severe, prozaice — am reflectat. I-am urmărit un moment gesturile, căutînd să ghicesc firea funcționarei din privirea cu care îmbrățișa din cînd în cînd paharul cu flori așezat lîngă sticlulele cu cerneală albastră și apă albă de clor. Și un matematician poate săvîrși o eroare de calcul primăvara, spune Maiakovski. De ce nu și o tînă funcționară de birou? Nu m-ar surprînde, vîzînd-o muind tocul în petalele de violetete și stergînd o greșeală din borderou cu un ghiocel!

— Vă rog „rolul“ meu fiscal, tovarășă. Numărul 808 — m-am adresat cu un ton dulce, „de sezon“.

S-a ridicat de pe scaun, cu „rolul“, nu fără ca înainte să se fi aplecat peste buchețelul parfumat.

E un suflet tandru?

— Tovarășă, aș vrea să achit un sfert, iar pentru rest să-mi dați o amîinare... Știți, și mie îmi plac florile.

A zîmbit, s-a uitat în condică, a luat apoi creionul și a început să facă socoteli.

— Imposibilă amîinarea! Sînteți în restanță cu trei ani. Vă rog să achitați. Treceți la casă!

Poftim de mai fă speculațiuni pe reputația sentimentală a unor f ori de primăvară! N-are dreptate prietenul meu, celibatarul pensonar, care a găsit de mult rostul adevărat al violetelor cîntate în romane? Le usucă și le păstrează pentru trebuințe medicale. Sînt bune contra tusei.

28 aprilie. Am vizitat fazaneria de la Podul Pitarului. Veneam tîrziu seara, și am lăsat pentru a doua zi explorarea imensei crescătorii, cu mii de fazani. Am mas acolo, dar pas de te odihnește! Toată noaptea m-a vrăjit cîntecul păsăretului. Ce glas! Ce triluri nemaipomenite. Ascultam și mă minunam de darul vocal al fazanilor.

— Frumoși și la strai și la cîntare! — i-am împărțit dimineață admirația, tovarășului Oancea, fazanierul.

A ris:

— Privighetorile, nu fazanii, tovarășe ziarist! A venit primăvara și n-au astîmpăr.

Uite ce pătește orașeanul neinițiat în tainele naturii! — am reflectat jenat.

30 aprilie. Mă pregătesc pentru sîrbătoarea de mîine. Îi și văd tabloul uriaș, fremătînd în soare ca o grădină, ca un buchet, ca o singură floare universală din care exală mireasma muncii și a păcii.

GIGANTII LU

de Pierre HENTGÉS

În biroul lui Lenin din Kremlin am văzut lămpi cu petrol. Le folosea în timpul deselor întreruperi de curent. Omul care a conceput primul plan de electrificare a Rusiei nu era sigur pe atunci nici măcar de lumina becului de pe masa sa de lucru. Aceasta nu l-a împiedicat totuși să elaboreze o asemenea înțeleaptă teză cu valoare de axiomă ca această istorică expresie:

„Comunismul este Puterea Sovietică plus electrificarea întregii țări”.

Pe vremea aceea, marele scriitor englez H.G. Wells, autorul a numeroase romane fantastice, a declarat că planul leninist de electrificare ar fi o adevărată utopie, iar o revistă germană de specialitate scria: „E greu să vezi în raportul comisiei pentru elaborarea planului de electrificare a Rusiei (G.O.E.L.R.O.) altceva decât rodul unei imaginații febrile. Nu este decât o aventură nebunească și ruinătoare”.

Nebunească! Ruinătoare! Fantastică! Dar nu s-au repetat oare asemenea aprecieri timp de decenii?

Bunăoară, „Le Populaire”, referindu-se la primul plan cincinal, nu afirma oare la 23 septembrie 1929 că: „Planul cincinal de dezvoltare economică este o utopie atât de grosolană, încât te înspăimintă de pe acum viitorul economic și amploarea dezastrului pe care îl rezervă Rusiei cursa nebunească de industrializare a țării în ciuda posibilităților sale economice reale?”

Și cu toate acestea, cât de bine cunoștea Lenin posibilitățile țării sale! Realizările de azi ale Uniunii Sovietice depășesc cu mult visurile lui, ce păreau atunci atât de îndrăznețe. Iată, numai într-un singur an — 1956 — creșterea capacității centralelor electrice din U.R.S.S. a fost de peste trei ori mai mare decât capacitatea prevăzută de planul G.O.E.L.R.O. pe o perioadă de timp între 10-15 ani*).

Peste 5 milioane kilowați într-un singur an!

Cît de justificate sînt încrederea adîncă pe care o au oamenii sovietici în ei înșiși și speranțele puse de toate popoarele lumii în constructorii comunismului!

În prezent cea mai puternică hidrocentrală electrică din Europa este aceea de la Kuibîșev.

Cu un an în urmă, André Pierre, de la „Le Monde”, își încheia în felul următor articolul consacrat acestei construcții: „Este de neîgăduit că construcția hidrocentralelor de pe Volga și mai ales a celor doi giganți de la Kuibîșev și Stalingrad, care vor depăși centralele americane Grand Coolie și Boulder Dam, confirmă uriașele progrese realizate de către

*) Capacitatea noulor turbine, puse în funcțiune în U.R.S.S. în cursul anului 1956 este de peste 5 milioane kw, iar producția totală de energie electrică în acest an a fost de 192 miliarde kwh, adică de 384 ori mai mult decît în 1920, cînd poporul sovietic a pornit la realizarea planului G.O.E.L.R.O. (N.R.)

Doi excavatoriști,
într-o clipă de
răgaz...

U.R.S.S. pe tărîm tehnic. Spre deosebire de Dnieproghes, ridicat în timpul primului plan cincinal (între 1927-1932), noile construcții sovietice sînt lucrări care au putut fi realizate în întregime de către inginerii ruși, numai datorită dezvoltării rapide a industriei grele sovietice în ultimii 30 de ani”.

Se prevede ca atunci cînd hidrocentrala Kuibîșev va fi terminată, capacitatea ei să atingă 2.100.000kw. Acest colos va înlocui munca a 63 milioane de oameni. Producția sa anuală de energie electrică va fi de 11 miliarde kwh. Și, închipuiți-vă, că în timpul construcției s-a întrevăzut posibilitatea de a se mai construi în partea de est a barajului o altă centrală hidroelectrică, cu o putere de aproximativ 800.000 kw, ceea ce ar duce la creșterea capacității hidrocentralei Kuibîșev pînă la 2.900.000 kw!

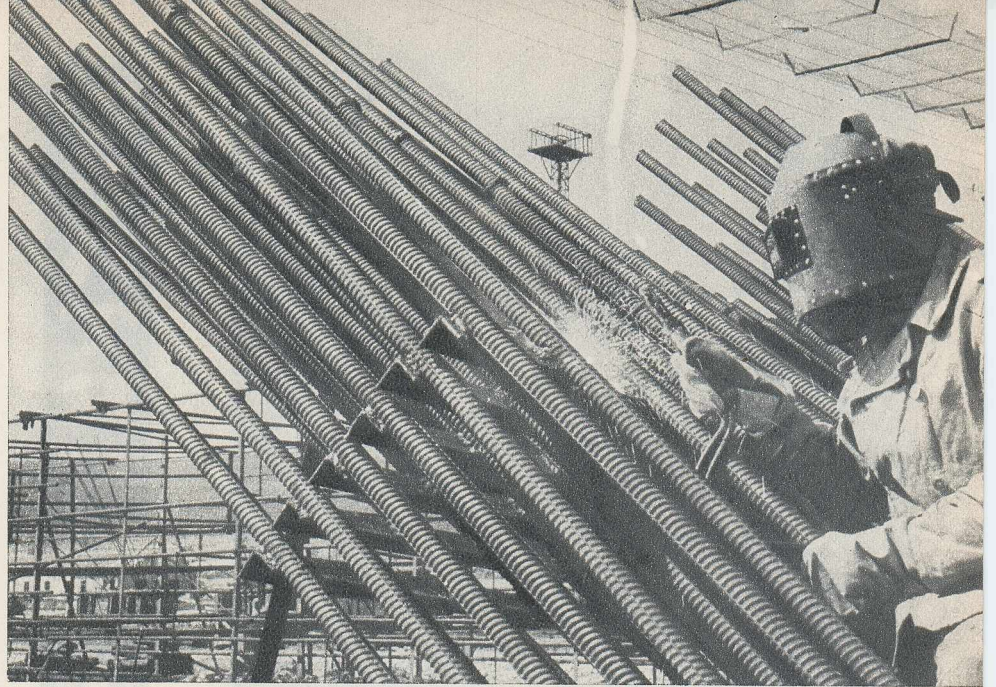
E greu să cuprinzi cu ochiul liber imensitatea unei asemenea construcții. Numai din avion poți avea imaginea uimitoare a ceea ce încearcă să-ți sugereze cifrele. (Volumul clădirii hidrocentralei este cu mult mai mare decît volumul tuturor clădirilor noi ale Universității „Lomonosov” din Moscova — n. r.).

După ce, la 30 octombrie 1935, un uriaș baraj a stăvilit apele Volgăi, nivelul lor a crescut cu 25 metri, iar lacul de acumulare creat a căpătat dimensiunile unei adevărate mări, lungă de peste 500 km.

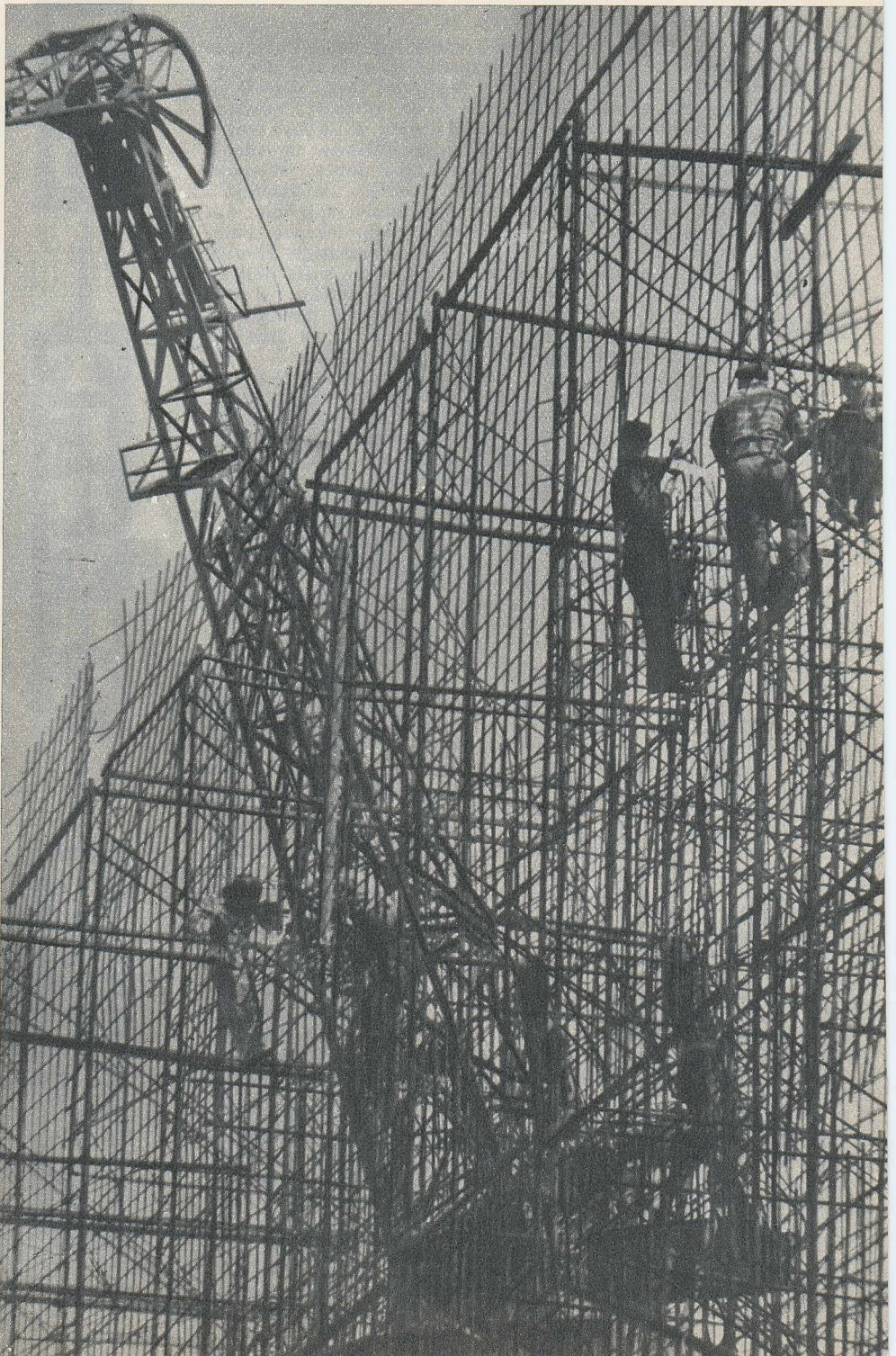
Kuibîșev este simbolul cel mai viu al eforturilor de azi ale oamenilor sovietici. Este stindardul ce servește drept imbold în bătălia înversunată ce se desfășoară pe tot cuprinsul țării sovietice.

„În prezent, mi-a declarat ministrul construcțiilor centralelor electrice, noi construim sute de centrale electrice de diferite dimensiuni, a căror capacitate se ridică la cîteva zeci de milioane de kilowați. Anul trecut am ridicat baraje pe Angara, pe Obi, pe Sîr-Daria. Au fost terminate puternicele hidrocentrale de la Kahovka și Gorki, se apropie de sfîrșit lucrările celor de pe Kama și Onda. Am pus în mișcare primele turbine ale hidrocentralelor Kairak-Kum din Tadjikistan, Tkibuli din R.S.S. Gruzină, ale celor de la Irkutsk pe Angara, Arzni din Armenia”.

Numele citate îmi evocau cele mai diferite ținuturi din Uniunea Sovietică: legenda Volgă, năvalnica Angara, întinsele regiuni, altădată sterpe, ale Asiei centrale.

Blocuri uriașe de armătură metalică formează scheletul viitoareii hidrocentrale.

MINII

Hidrocentrala Kairak-Kum pe Sîr-Daria, de lângă Leninabad, este a doua ce se construiește pe acest fluviu, prima fiind cea de la Farkhad. A fost supranumită „Prietenia popoarelor”, căci ea va da curent electric satelor și orașelor din două republici: Kirghizia și Tadjikistan.

După ce pun în mișcare uriașele turbine ale hidrocentralelor, apele supuse ale fluviului dau viață pămînturilor pîrjolite de soare ale Stepei Flămînde. Acest nume, care pînă ieri evoca întinderi aride, secătuite, îl întîlnim acum mereu în paginile ziarelor atunci cînd se relevă unele strălucite succese ale agriculturii sovietice.

În U. R. S. S. planurile nu rămîn literă moartă. Ceea ce cu zece ani în urmă era doar o idee a planificatorilor și inginerilor, îmbogățește azi viața moscoviților și transformă condițiile de trai ale oamenilor sovietici din cele mai îndepărtate republici.

Gîndul că mîine Kuibîșev nu va mai fi decît o construcție relativ mică față de cea de la Bratsk sau Krasnoiarsk, începute anul trecut, iar acestea, la rîndul lor, vor fi depășite de altele — umple de mîndrie inimile entuziaștilor oameni sovietici.

Și astfel vezi aieva cum urcă mereu treptele viitorului statul creat de marele Lenin.

Aurelia Vasilescu și Ionescu-Gion într-o scenă din piesa „Montserrat“.

MONTSERRAT

Montserrat este un tânăr ofițer, revoltat de modul singeros în care compatrioții săi reprimă mișcarea de eliberare a venezuelanilor aflați sub jugul coroanei spaniole. Drept care îl va încunoștința pe Simon de Bolivar (erou autentic, existent în istorie), căpetenia venezuelanilor, de cursa ce i-a fost pregătită de spanioli, dându-i astfel acestuia posibilitatea de a fugi, de a-și reorganiza armata și de a continua lupta. Întreaga lucrare dramatică a lui Emmanuel Roblès, „Montserrat“, se desfășoară în una din încăperile garnizoanei spaniole din Valencia și este consacrată încercărilor diabolice ale colonelului Izquierdo de a-l constrânge pe Montserrat să divulge ascunzătoarea lui Bolivar. Dar Montserrat nu va sufla nici un cuvânt, chiar dacă în fața lui, pentru a-l impresiona și a-l convinge să mărturisească, vor fi uciși șase oameni nevinovați. Neînfricatul ofițer spaniol va merge la moarte, cu credința nestrămutată în izbânda finală a eroului venezuelan.

Patetismul acestei piese, suflul ei eroic, caracterele personajelor principale, construite parcă din granit, ne îndreptățesc să conferim piesei calificativul de tragedie modernă.

Relatîndu-ne epopeea luptei pentru independență a poporului venezuelan de la începutul veacului trecut, Em. Roblès, scriitor de limbă franceză din Algeria, a proiectat o lumină neiertătoare și asupra *actualei* exploatare coloniale exercitate de metropole, după cum Arthur Miller, povestind împliniri adevărate din secolul al XVII-lea, a denunțat totodată monstruoșitatea și intoleranța *actualei* societăți americane.

Discuțînd spectacolul Teatrului „C. Nottara“ se pune deci, în primul rînd, întrebarea în ce măsură am regăsit în el atmosfera de înalt tragism a piesei, în ce măsură ne-a comunicat, prin intermediul acestei atmosfere, ideea majoră și profund actuală a operei lui Roblès. Regia (D.D. Neleanu) a înțeles că înfruntarea dintre Montserrat și Izquierdo reprezintă esențialul piesei și de aceea a așezat-o în centrul spectacolului, celelalte personaje alcătuind un fel de fundal pe care se proiectează conflictul dintre protagoniștii principali. Prim-planul i-a servit însă numai lui Izquierdo (Gh. Ionescu-Gion). Rolul lui a fost astfel conceput de către regizor și actor, încît trăsătura fundamentală a colonelului spaniol — mîrșăvia — a fost reliefată printr-o gamă infinită de nuanțe. În interpretarea virtuoză a lui Ionescu-Gion, Izquierdo i se adresează fiecărui personaj astfel: el este cînd „generos“, cînd brutal, cînd insinuant, cînd fals-patriot, cînd scabros; fațetele lui multiple compun însă în cele din urmă un singur chip, însufletit de o singură patimă: cea a nimicirii. Dacă lui Izquierdo-Ionescu-Gion i s-ar fi opus un Montserrat puternic, dominator, care chiar atunci cînd nu vorbește — și tăcerile lui sînt destul de numeroase — să ne fiină încordat interesul pentru el, desigur că spectacolul ar fi arătat alt fel. Ne-ar fi emoționat mult mai mult, ne-ar fi copleșit poate prin fiorul lui tragic. Din păcate, însă, Montserrat (Iurie Darie) nu este decît un tânăr simpatic, cu o înfățișare plăcută. Atît. Lui Iurie Darie, de data aceasta rolul nu i-a convenit, ori n-a știut să se adapteze registrului grav al piesei.

Rezonanța acestui registru se amplifică o dată cu drama lui Montserrat, care devine tot mai puternică pe măsură ce ostaticii nevinovați sînt uciși, unul cîte unul, de către Izquierdo. Foarte inegal — și nu e cazul să insistăm în puținele rînduri de față asupra acestui lucru — grupul celor șase prizonieri, acest fundal al piesei lui Roblès, a slujit doar parțial reliefării conflictului dramatic. De altfel, cuvîntul *parțial* l-am întrebuințat și dacă

TEATRU

TEATRU

TEATRU

TEATRU

ni s-ar cere o caracterizare de ansamblu a spectacolului: atmosfera tragică a piesei ne-a fost redată doar parțial. Ne-a apărut evident, că pentru interpretarea la un nivel artistic superior a unei piese de factura celei a lui Roblès, sînt necesari *mai mulți* actori înzestrați cu o mare forță dramatică.

Montînd „Montserrat“ și cu cîteva luni în urmă „Vrăjitoarele din Salem“, Teatrul „C. Nottara“ a demonstrat totuși mai mult decît o inițiativă, a demonstrat că un teatru tînăr, cu resurse artistice mai puțin substanțiale, îndrăznește să atace lucrări dintre cele mai dificile ale repertoriului contemporan, să facă operă de pionierat într-un moment în care pe alte scene se mai joacă comedii ușoare sau piese ne semnificative.

M. RADNEY

CONSACRARE

E, desigur, pretențios și ineficace — dacă nu chiar imposibil — să încerci o ierarhizare a valorilor actoricești. A stabili, spre pildă, care dintre tinerii actori apăruiți în ultimii ani în peisajul nostru teatral este mai talentat ca celălalt, ar fi aproape o aberație, dacă ne gîndim că individualitățile artistice sînt alt de variate și diferite între ele, încît a le compara ar egala naivei încercări a școlarului dintr-o înfia de a aduna creioanele cu caietele.

Nu intenționăm deci să-i fixăm Ilenei Predescu de la Teatrul Municipal un loc anume, numerotat, pe scara acestor valori de care vorbeam. Dar nu vom ezita să afirmăm că personalitatea ei artistică are o anume amprentă care îi conferă originalitate și o distinge net de tinerii ei colegi. Illeana Predescu are o sensibilitate, o vibrație lăuntrică cu totul neobișnuită, și acestea dau rolurilor ei o sinceritate cuceritoare. Și totuși, personajele pe care le-a interpretat în ultimii ani pe scena Municipalului (în „Pădurea“, „Vasea Jeleznova“, „Arcul de triumf“ etc.), fără a fi ceea ce se numește „roluri ingrate“, nu i-au înlesnit deplina afirmare a însușirilor ei actoricești, așa încît ea nu este cunoscută de spectatori în măsura cuvenită.

Și iată-o acum în „Învățătoarea“ lui Brody Șandor. Pentru cei care nu o știu prea bine pe Illeana Predescu, creația ei în Flora Toth a fost o revelație. Pentru cei ce-i urmăriseră atent realizările actoricești de pînă acum, o confirmare și o deplină consacrare.

Flora Toth... O mică învățătoare trimisă, la sfîrșitul secolului trecut, într-un mărunt sat din pusta maghiară. Personalajul a împrumutat de la Illeana Predescu fruntea largă, ochii ei luminoși, calzi, figura expresivă, iar acțiunea a luat de la eroină întreaga complexitate a firii ei bune și drepte, care va evolua, de-a lungul acțiunii și provocate de ea, în nesfîrșite și fine mișcări sufletești. Iată, așa se deschide brusc și în atmosfera înecată din casa cantorului, în care timpul își pierde dimensiunile reale și era socotit doar prin distanța dintre două mese copioase, pătrunde — asemenea unei brize proaspete — noua învățătoare a satului, Flora Toth: 22 de ani, o pelerină cu guler de califea, iar în mîni, alături de un buchet de flori de cîmp, o mică valiză săracăcioasă. Ațîta tot. Dar Flora-Illeana Predescu încetează să vorbească și totul învie în jurul ei: bătrînii ce jucau o nesfîrșită partidă de cărți, învățătorul Tuza ce-și rumega amărăciunea ratării lui, rumena Kato, cu măruntele ei pasiuni culinare... Illeana Predescu i-a dăruit Florei o ingenuitate și un entuziasm juvenil pline de farmec; se mișcă în odaia viitoare gazde ca la ea acasă, e volubilă și comunicativă, conversează cu pisica și o sărută pe Kato, e chiar puțin teribilistă în lipsa ei de respect pentru convențiile sociale.

E prima Floră pe care o cunoaștem și care are ceva din nepăsarea inconștientă a tineretii. Dar iată că din primul act chiar, aflăm registrul grav al personajului. Abia sosită, Flora trebuie să suporte asaltul erotic al notabilităților satului — pretorul, capelanul, fiul moșierului — și ea începe să-și arate fără reticențe „colții“ temperamentului și concepțiilor ei feministe și umanitare — temerare pentru epoca respectivă. Illeana Predescu a realizat așuncel momente dintre cele mai nuternice ale rolului: ea îi sfidează, cu o anume bravură ostentativă, conlărească, și în numele demnității umane și a cinstei respinge propunerile lignitoare ale dirigenților satului.

E o nouă Flora de astă dată, curajoasă, luptătoare — și în această eiocentru a ei cu lînsa de onestitate și perfidia celor din jur, Illeana Predescu îi va da învățătoarei nuanțele cele mai variate, de la revolta surdă, înăbușită (începutul discuțiilor în consiliul școlar), pînă la izbucnirea patimășă, dezlănțuită, din finalul acestor discuții; de la ironia amară, cu care îl tratează pe bătrînii boleri Nagy, veniți s-o pețesească, pînă la deznădăduita respingere a propunerii lor.

Iată-o apoi pe Flora cea îndrăgostită, adolescenta sfioasă, fascinată de farmecul viril al lui Nagy-junior, dar și femeia pasionată, lucidă de proporțiile pasiunii ei, dar și de necesitatea înăbușirii acesteia. Actul ultim e actul în care Illeana Predescu dă măsură inteligenței și sensibilității ei scenice: meandrele sufletești ale Florei sînt urmărite, sînt trăite la maximă intensitate de către actriță, în așa fel încît ea transmite fiorul emoției întregii săli, cucerind-o: pe rînd lignită, lîngșită, amenințată de bătrînii Nagy, care sînt îngroziiți de perspectivele căsătoriei fiului lor cu o învățătoare săracă de țară, ea ripostează, pe rînd, uimită, scribită, indignată, pentru a încheia cu renunțarea la dragostea ei, într-un subtil și colorat joc scenic.

La sfîrșitul piesei aplauzele se revarsă ca în sala unui concert, mulțumind orchestrei care a susținut partitura, dar mai ales instrumentului solist, ale cărui virtuozități au fost inegalabile.

Sanda FAUR

Illeana Predescu în rolul învățătoarei din piesa cu același nume.

Copilul în brațele Sfinxului

— NOVELĂ —

de Radu BOUREANU

Ilustrații de Florica CORDESCU

Un copil fugea prin Egipt.

Matrozii și piloții de pe vasele care încremeniseră pe Canal vedeau fluturând în goană nebună, de-a lungul șoselei asfaltate venind de la Port-Said către Ismailia, un halat mic, o galabia*), dungată transversal. Alergătorul părea că flutură după el o ciudată și ușoară piele de zebra. Galabia se lipise mulindu-se pe pieptul și pînțelele alergătorului, umflându-se și zbatându-se ca o coadă dungată în spatele lui.

Privirile celor de pe vase înregistrau impasibile goana mărunțului alergător. Cei mai apropiați de malul dinspre șosea puteau desluși chipul fugarului zebra. Vedeau un băiețuș de vreo doisprezece ani, cu privirile îngrozite, cu ochii ieșiți din cap, țintind în goană, înainte, către Ismailia, către inima Egiptului, către adîncul Africii poate...

Avea fruntea legată cu o fișie de un alb dubios, sigilat de pecetea roșie a unei flori de sînge. De sub fișie, înnegreau inelele mărunte ale părului de abanos.

Picioarele subțiri, în sandale arabe, nespuse de uzate, goneau pe asfaltul șoselei, repezite de vîntul spaimii. Uneori îl ajungeau din spate mașini, autocamioane care goneau și ele în direcția Ismailiei, spre interiorul Egiptului. Dinspre Ismailia, veneau în mare viteză, pe șosea, autocamioane înșesate cu soldați. Pe chipurile brune era o încordare și o hotărîre care juca în reflexele pielii sub lumina puternică. Priveau țintă către Port-Said de unde se auzeau la răstimpuri bubuituri înfundate. Feciorii Egiptului strîngeau în pumnii măslinii țevile armelor. Mașinile militare treceau în mare viteză. Claxonau din depărtare, văzînd făptura aceea subțire și dungată alergînd pe șosea. Insa fugarul nu lua aminte la sunetele sau vîjîitul mașinilor ce-l depășeau. Gonea înainte, cu ochii dilatați de spaimă, ducînd în rotundul lor o viziune de groază.

Dacă una din mașinile care-l ajungeau, ar fi oprit, șoferul înțelegînd spaima și pricina goanei copilului, și ar fi încercat să-l oprească, să-l urce în mașină, ar fi fost zadarnic. Nimic nu i-ar fi putut stăvili fuga. Dar cu tot ritmul picioarelor fantastic de subțiri pentru un copil, se vede că alergătorul nu putea să scape de viziunile care îl urmăreau. Din pricina asta, ochii și expresia feței păstrau întipărite senzațiile primelor clipe de groază trăite.

★

Picioarele-i zvîcnesc în goană mecanică pe șosea. Trupul și-l simte supt ca de o vijelie, înainte, ca într-un gol în care se prăbușește. Toți nervii parcă-i sînt prinși de mii de degete nevăzute, îi simte întinși, trași către necunoscutele depărtări. Dar inima, inima e acolo, în urmă. O simte cum se zbate deasupra mormanelor de moloz și cărămizi fumegînde. Parcă el, întreg, a rămas acolo, zbatîndu-se deasupra ruinelor. Ca o mîna jupuită de piele, cu nervii dezgoliți, sensibilă și neputincioasă, inima se insinuează printre dărîmături. Vrea să prindă, să răstoarne cărămizile sfărîmate, blocurile de ciment răsturnate, birnele desfăcute în mii de așchii lemnoase, ca un os spart de explozia

unui cartuș dum-dum. Nu izbutește să dea deoparte obstacolele sub care caută cu disperare pe cineva: o durere ascuțită ca un strigăt de deznădejde săgetează inima. O simte îndurerată, rănită de fiecare încercare neizbutită.

Aleargă înnebunit, dar trăiește fiecare amănunt, pînă în clipa în care a început spaima și fuga grozavă.

★

Se vede stînd acolo lîngă statuia marelui saed**) străin care a făcut Canalul. De acolo îi plăcea să privească pulsația portului în care ancorau vapoare multicolore. Vedeau navele fără număr țesînd ca niște suveici covorul acela pestrîț și viu care se întindea vibrînd de-a lungul portului și pe abastrul Mării Mediterane de unde grăbeau către rada Port-Saidului, apoi pe apele Canalului, care desparte ca o riglă moale nisipurile deșertului. Îi plăcea să vină uncori aici, după eliberare, să privească portul. O singură dată îndrăznise, pe vremea cînd erau stăpîni la Misra***) saedii englezi, să vină aici, unde nici un egiptean nu avea voie să pună piciorul. Atunci s-a pomenit plesnit peste ceafă de arsura unei cravașe. Un saed, ofițer englez, îl ocări cu un glas răgușit, punîndu-l pe goană. De cînd steagul de smarald, cu semilună și stea de aur filfii de deasupra Canalului, de cînd o trîmbiță a eliberării sunase peste Egipt, știa că toți egiptenii și feahii cei mai umili aveau dreptul să umble peste tot, să privească viața intensă a portului și a Canalului ca pe o bogăție a lor. De atunci, venea des acolo, lîngă statuia aceea mare a saedului străin.

Era într-o zi în care dinspre Mediterana înaintau multe vapoare în apele Egiptului. El nu știa că sînt nave de război. Privea plin de curiozitate mișcarea din rada portului. Deodată, deasupra lui, deasupra statuii saedului străin, s-a auzit un uruit greu de motoare. O flotilă purtînd pe aripi semnele distinctive ale aviației britanice, a trecut atît de jos, încît umbrele aparatelor l-au învăluit o clipă, în grabă, ca umbrele unor uriașe păsări de pradă. Nu și-a dat seama, de ce s-a strîns deodată, instinctiv, lipindu-se de soclul statuii. Poate, unde niciodată nu văzuse atît de aproape avioanele, poate, fiindcă intuise ca un mic animal primejdia.

Nu putu nici măcar să se reculeagă fiindcă o serie de bubuituri care zguduiau pămîntul îl făcură să tresară și să întoarcă privirile spre locul prăpădului. I se părea că acolo, în acea parte a portului, un simon neobișnuit a ridicat o volbură uriașă. Dar nu erau nori de praf, de nisip din deșert. Niciodată nu văzuse asemenea vînzoleală. Părea că o făptură uriașă, unul din zcii străvechi ai Misrei, un spirit dușmănos, scurmă cu labele neînchipuite orașul, aruncînd către cer nori de moloz, de fum negru, parcă aruncînd case, străzi întregi pulverizate... Deodată sări din umbra statuii scoțînd un țipăt nefiresc de subțire și gîuit apoi ca al unei păsări sufocate de strînsura mîinii și de hîrșîitul tăios al cuțitului. Bătu o clipă

**) Saed: stăpin.

***) Misra: denumire pe care i-o dădeau vechii egipteni și azi chiar, Egiptului.

*) Galabia: halat arab, lung, colorat sau dungat.

din picioare pe lespezile de piatră, aidoma unei aripate în clipa tăierii. Apoi se învîrți zăpăcit, neștiind încotro să pornească. Îi năvăleau în cap fraze pe care avea impresia că le rosteste tare, disperat, dar nu putea articula o iotă. Acolo, în norii aceia albi, cenușii și negri, în partea aceea a orașului vînzolit de bombe, era casa lor; acolo rămăsese mama, Fatimé, sora lui de șase ani, toată familia lui, tot ce avea pe pămînt, aceste două ființe, mama și Fatimé... Acolo, în străduța străveche și îngustă a bazarului din cartierul Manakh, erau ceilalți copii din casele vecine, cu care se juca atunci cînd se întorcea de la fabrica de țigări, din port, unde lucra... Răbufneau explozii mai îndepărtate și norii de fum și de praf nu se liniștiseră.

— Mamă! Fatimé! îi strigă chinuitor gîndul. Gîtlejul era uscat și strîns ca două bucăți de lemn înclate. Nu-i scăpa nici un sunet; și el avea impresia că urla. O luă la fugă. Aproape că de atunci începu fuga lui. Străbătea ca o săgeată străzile și strigăte nearticulate, ca niște mugete mici și înăbușite, îi ieșeau din piept: — Mama! Fatimé!...

A ajuns în zona bombardată. Nu mai putea alerga. Se împiedică de mormanele de dărîmături, de birne, de cărămizi, de moloz. Oamenii zăpăciți, îngroziți, trec în echilibru peste zidurile prăbușite în stradă. Nu știe încotro s-o ia. Praful și fumul înecă. Din conducte sparte țîșnește apa. Se adună băltoace mari...

A ajuns. Aici a fost casa lor... Sînt goluri adînci, sînt prăpăstii între zidurile celorlalte clădiri rămase întrucîtva nedoborîte. Pe o rogojină, după un butoi mare de fier, ruginit, sub arcada înjumătățită a unei galerii scîncește un copil, o fetiță cu pielea întunecată, cu ochi negri. E adunată ca o mică fiară încolțită și scîncind privește pe sub brațul îndoit. Inima i-a stat o clipă... Nu, nu e Fatimé. E o altă fetiță cu o rochiță în romburi mici violete. Fatimé n-a avut niciodată o rochiță cu romburi violete și fetița asta are mai mult de șase ani, deși groaza a închiruit-o pe rogojină încît arată mult mai mică. Aici a fost casa lor. Se urcă pe movila de cărămizi și moloz. Caută cu ochii rățăcii unde ar putea să fie. Unde să fie? Ei locuiau un fel de subsoal, dedesubtul magherniței negustorului de vase de aramă. Ici, colo, sînt răspîndite bucăți de aramă turtite care au avut altădată forme de vase și lighiane... Se urcă tot mai sus pe movila dărîmăturilor. Unde se urcă? Ei se aflau mai

jos, acolo lângă pământ. Unde or fi? Cine-i poate scoate de acolo? Se prăbușește deodată cu fața, cu tot trupul peste movilă... Un strigăt chinuit îi scapă: — Mamă!... Mamă! unde sînteți! De sub zidurile prăbușite nu se aude nici un vaer. E și greu. E mult pînă jos. S-au prăbușit două case alăturate cu cîte două etaje. Case vechi, fierărie întorochiată, birne putrede... se tîrăște într-o parte și-n alta, scormone cu mîinile în cărămizi, în moloz, se zdrelește, își întoarce unghiile dureros. Deodată se prăbușește cu un rest de perete. Cade în gol. Peste el au venit bucăți mari de ciment, cu var și fier ruginit, prins între ele. L-au acoperit. Ceva îl apasă greu pe cap. N-a simțit cînd s-a așezat toată greutatea asta pe fruntea lui. Simte că e pe spate și că nu poate să se miște. Îl înecă molozul, praful. Simte un miros de mucegai, de umed. Nu știe cît a stat așa. Apoi s-au auzit glasuri. Au început să se desprindă bucățile de zid, cărămizile, s-au mișcat birnele. Au apărut mîini care se agitau în golurile iscate de deplasarea materialelor ce-l apăsau. Două brațe aproape negre, apoi un bust într-o cămașă galbenă. Mîinile l-au prins, îl trag afară cu băgare de seamă. E dus pe sus. E așezat în mijlocul liber, mai liber, unde a fost strada. Cineva îl plînge cu un glas de melopee. O femeie îmbrăcată în rochie și broboadă neagră. Alt-cineva îi șterge fruntea cu o cîrpă. Cîrpa s-a înroșit. Apoi aude un zgomot ca o sfîșiere de stambă. O femeie rupe o fișie dintr-o bucată de halat sau cine știe ce-o fi fost, pe care a tras-o de sub cărămizi și moloz. Simte că i se leagă fruntea, strîns. Tipă ușor. I se spune că trebuie să i se oprească sîngele.

— Mamă! strigă el înecat de un hohot de plîns.

— Unde-i mama ta? întrebă omul cu cămașa galbenă.

— Acolo! cu Fatimé!... arată cu degetul sub dărîmături. Aude glasuri iritate vorbind despre ce se întîmplă. O femeie blestemă amenințînd cu pumnul în sus. O prinde furia. Nu știe ce să mai facă. Prinde o cărămidă din morman și o azvîrle cu o furie și o mișcare stîngace, comică, spre cer... Oamenii vorbesc repede, se strigă. Unii caută în alte mormane, în alte goluri unde au fost case. Nimeni nu poate face nimic. E imposibil să facă ceva. Ar trebui o putere uriașă să disloce, să dea deoparte tonele de dărîmături. Ar trebui și timp...

Deodată băiatul se ridică de unde îl așezase omul cu cămașa galbenă. Se repede spre baza mobilei unde se afla casa lor. Scoate de sub moloz scormonind, ceva ca o păpușă neagră. Îi zărise pata verde a rochiei. Un verde de smarald ca acela din steagul Egiptului... Se repezise, strigînd înnebunit: — Fatimé! încît capetele celor ce se aflau în apropiere s-au întors repede, crezînd că de sub mormanele de moloz mișcase cineva, sau apăruse o mîină printr-o deschizătură. Cînd au văzut în mîina copilului păpușa neagră de cîrpe, au clătinat oboșiți din cap și au început să scormone mai departe prin dărîmături.

Băiatul strîngea la piept păpușa neagră de cîrpe, cu rochița verde. Îi curgeau lacrimile pe obrazul măsliniu, prăfuit și îndurerat. Era păpușa soriei sale. O hotezase ca pe ea, Fatimé. Cum ajunsese păpușa afară? Unde erau ele, mama și Fatimé? Băiatul nu putea să înțeleagă. Începu să se învîrtească cu păpușa în brațe, strîngînd-o ca pe o ființă vie, ca pe un mesaj de acolo, din partea lor. Apariția păpușii îi dădea nădejdea că și ele trebuiau să fie undeva aproape. Începu să se frămînte pe porțiunea din fața fostei lor case, plîngînd și strigînd la intervale...

— Mamă! Fatimé! Mamă! Fatimé! Strigătele lui spațiate se înfigeau în urechile și inimile celor ce scormoneau prin dărîmături... Erau oameni, bărbați și femei, aiuriți, cu ochii rotunzi de spaimă, sau cu o adîncă durere și deznădejde întipărită pe chip. Deodată, după o nouă izbucnire a copilului, un bărbat cu fața și părul la fel de brune, își prinse capul în palme, astupîndu-și urechile și o luă la goană prin mijlocul străzii, împiedicîndu-se de obstacole, căzînd, ridicîndu-se iar, fără să-și ia palmele de pe urechi.

Deodată, cerul clocoți de uruitul motoarelor. Zgomotul metalic săgetă vîzduhul deasupra străzii. Femeile începură să țipe, alergară

toți încotro nimereau. După trecerea avioanelor în viteză, pământul se cutremură puternic. Începură să cadă cărămizi și nori de praf și de fum năvăleau pe străduța îngustă și răvășită de bombe. Bucăți mari de cărămizi și ciment căzură lângă băiat. Atunci, cu el se petrecu ceva care-l scoase din starea de durere și disperare. Instinctul îi spuse ascuțit că mica lui ființă e în primejdie. Ochii i se dilatară, căuțînd încotro să pornească. O luă la fugă de-a lungul străzii barate de birne și dărîmături, de unde fugise omul ce-și astupa cu palmele urechile să nu mai audă țipătul copilului.

★

Alerga de mult de-a lungul șoselei asfaltate din Port-Said către Ismailia. Dar pînă acolo erau 74 de kilometri. Lunecau parcă pe lângă tîmplele lui cele două fișii, fișia albastră și dreaptă a Canalului și fișia galbenă a nisipului, a pustiului. Alergase mulți kilometri, fiindcă întîlni primele construcții ale stațiunilor de semnalizare ale Canalului care se află așezate din 10 în 10 sau din 15 în 15 kilometri pe tot traseul. Antenele înalte ale stațiunilor de radio îl înspăimîntară și zvicni într-o parte pe șosea. I se părea că de acolo încă, poate veni o primejdie. Alerga mereu. Simțea că-i plesnește ceva sub coaste, în partea stîngă a pieptului. Îl durea splina. Sub bandajul murdar îi zvicnea rana din frunte. Își ducea instinctiv mîna din cînd în cînd și o retrăgea umedă de sîngele care îi șiroia ușor și pe față, încîndu-i uneori privirea ochiului drept pe care îl ștergea în fugă cu mînea galabiei vîrgate. I se părea că în urma lui, în Port-Said, se aud buburi-uri uriașe și că avioanele îl urmăresc. Îi țiuiau groaznic timpanele. Mai alerță aproape un kilometru și se prăbuși pe asfalt. Răsuflea scurt ca niște foale zvicnute. Simțea că o să crape și că tot urla în jurul lui. Era ca un vuiet de motor care stăruia în apropiere, deasupra lui chiar. Se simți ridicat de niște brațe puternice. Ca printr-o apă văzu clătinat un chip, un obraz întunecat. Un glas bolovănos, dar blînd, îi vorbea ceva. Înțelese că îl întreabă încotro fuge, unde vrea să meargă. Arătă cu mîna de-a lungul șoselei ce ducea spre Ismailia, apoi, după efort, mîna îi căzu moale, atîrnînd și pendulînd în aer. Multă vreme se simți zguduit pe fundul de scîndură al autocamionului. Cînd izbutea să deschidă pleoapele, vedea deasupra imensitatea albastră a cerului boltit și de jur împrejur doar țarcul de scîndură al tăbliilor mașinii.

Niciodată nu va ști pe unde a trecut; nici cît a durat călătoria. N-a putut vedea dacă mașina gonea pe lângă plantații de mango sau de altele în care vîntul, legănînd crengile, se joacă cu sutele de mii de mingi galbene ale portocalelor, sau cu mandarine zămoase, cărora arabii le spun „Iukef effendi“*)

I s-a părut poate, sau a simțit pe buze și alunecînd cu greu pe gîtlej, zeama aceea dulce acrișoară? Cînd? Cine i-a stors-o? Șoferul poate, văzînd că copilul respiră, geme, dar nu se trezește? O singură dată s-a trezit, pentru un scurt răstimp. A deschis ochii, urnînd cu greu pleoapele, care s-au frecat aspru, în mișcarea lor, pe globurile aproape însingerate, de firele de nisip pătrunse între lobul lor stîclos și pleoapele toropite. Mult timp i-a trebuit să se miște pe fundul camionului, pînă să se salte puțin, agățîndu-se cu mîinile slăbite de tabla încinsă de dogoare. Mașina înainta lin, cu toată viteza ce o avea, pe asfaltul șoselei nesfîrșite, dar fruntea, uneori bărbia, cum se căznea să vadă peste parapetul tăbliei mașinii, i se loveau, fără ca el să simtă durerea. Printre pleoapele abia întredeschise de toropeală, vedea lucruri stranii, pe care nu le văzuse niciodată, fiindcă pînă la acea vîrstă nu ieșise dincolo de barierele Port-Saidului. În depărtarea deșertului galben, încins de potopul luminii fierbinți, năluceau lucruri stranii.

Acolo, aproape de linia care unea cerul cu deșertul, un oraș, minarete, cupole, pîlcuri de palmieri, se dezlîneau de întinsoarea pustiului zvicnînd către cer. Ochii i se lărgiră o clipă, apoi se închiseră de spaimă. Năvăleau ape; un rîu părea că trece cînd peste nisipuri, cînd prin vîzduh. O mișcare mai bruscă a mașinii îl azvîrli din nou pe fundul de scînduri. Rămase

*) Iukef effendi: domnule Iukef.

așa cu ochii întredeschiși primind în ființa lui revărsarea aceea a nesfîrșirii albastre...

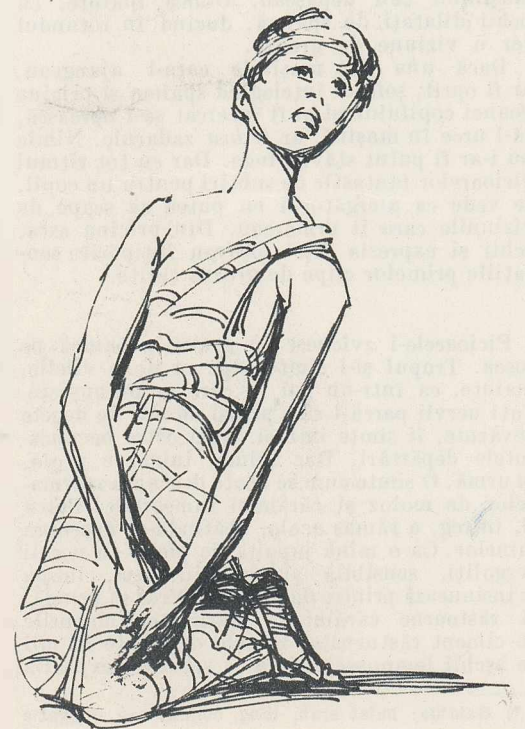
Simți că motorul s-a oprit, că cineva îl saltă, îl duce pe sus și-l așază undeva, la umbra unui zid. Își simți capul rezemat de zid. Dar dacă acum nu mai întuia aceea mișcare a lunecării la nesfîrșit, dacă acum, după mișcarea lunecată îndelungă a mașinii, simțea nemișcarea solului, în auz îi ajungea un vuiet, o tălăzuire de zgomote uriașe topite, din felurimea și pricinile ce le iscau, într-o largă undă de zvon pe care se așeza ușor pedala depărtării. O clipă, asocie acest zvon cu imaginea năvălirii de ape cu care viziunile din nisipul deșertului îl înspăimîntase în clipa cînd se prăbușise înapoi în mașină, pierzîndu-și din nou cunoștința. Dar cu încetul își dădu seama că se afla într-un oraș și că zgomotul, freacă, erau pulsația vieții orașului. O mîină grea îl zgîlția ușor:

— Ei, băiețu! Am ajuns la El Quahirah. Vru să spună ceva, dar buzele îngăimară slab ceva nelămurit.

— Unde să te duc? Ai pe cineva aici? Înțelese. Clătină din cap. Pe cine să aibă? El nu mai are pe nimeni, nicăieri. Acum, pentru întîia oară după timpul și drumul străbătut în inconștientă, în toropire, i se ridică apăsarea de pîslă ce-i învăluia conștiința. Îl injunghie o durere în inimă, încît îi veni să țipe. — Mamă! Fatimé! Dar nu izbuti decît să icnească, zbuciumîndu-și ființa firavă, într-un hohot mut, uscat, înăbușit în pieptul care nu dădea drumul glasului, plînsului, gemătului. Mîna mare și neagră îi mîngîie cu stîngăcie obrazul. Mîna se retrase scurt, dar fără teamă, ci numai cu o viguroasă mirare, o clipnică constatare fizică despre ceea ce se descoperise.

— Ei, dar tu ești încins ca nisipul deșertului... Ce să fac cu tine? Uite, ține, mînîncă, Iukef-effendi, pînă viu eu de la birourile Administrației. Trebuie să fii urgent acolo, altfel am neplăceri. Așteaptă-mă aici... Ar fi trebuit, după ce merg la Administrația Canalului, să mă pornesc spre Fayum... Da... mă întorc... Trebuie să te duc undeva la un spital... altfel, cu tine nu-i bine... Copilul simți cum îi cad în poala galabiei dungate, două mandarine. Auzi și văzu cum șoferul se suie în mașină și pornește. Rămase cîva timp răsufînd greu. I se mișcau dungile zebrate ale galabiei, de parcă acum se oprise din fuga pe care o începuse de-a lungul șoselei de la Port-Said spre Ismailia. Acum era la El Quahirah. Cît o fi de la Port-Said la El Quahirah?... Ce-o fi acum la Port-Said, ce-o fi?... Unde-or fi ele?... Se gîndea la maică-sa și la sora-sa, Fatimé. Apoi îi veni iar să plîngă, înfățișîndu-i-se limpede soarta celor două ființe pe care le pierduse. Atunci, îi veniră în minte și împrejurările. Zborul avioanelor, exploziile asurzitoare, dărîmăturile... Îl cuprinsese iar groaza. Era aproape să zvicnească din umbra aceea a zidului care-l îneca în răcoare.

(Continuare în n-rul viitor)

CUMPĂNA MĂRIEI SALE

— POVESTIRE —

de C. IGNĂTESCU

Ilustrație de Rony NOEL

Încălecat pe deșelate și bătind cu călciele desculțe în coastele calului, un om cobori în goană dealul Vișoarei, făcând de-a dreptul către gura oanei.

De departe, saivanele largi și scunde, acoperite cu stof, păreau niște broaște festoase uriașe. Trotușul vuia atât de puternic, încât tropotul copitelor nu se auzi nici când cal și călăreț ajunseră în prunduri. De aceea, dumnealui vătaful Toma, care, așezat gospodărește la umbră, se adăncise în număratoarea creștăturilor de pe răbșuri, nu-și întoarse capul mustăcios decât în clipa în care călărețul sări sprinten jos, în fața domniei sale.

— Ce-i, Vinjule? Vin turcii?

Omul își scoase cușma și își trecu palma peste fruntea asudată, giftind ostentiv:

— Nu vin turcii! Vine Măria Sa Ștefan!

Dumnealui Toma vătaf îl privi speriat:

— Ce-ai spus?

— Vine Măria Sa Ștefan! mai spuse odată Vinju. Acu' face popas la Vișoara, la dumnealui Dobru vătaf. Și dumnealui Dobru îți dă de știre că, de acolo, Măria Sa are să treacă și pe aici. Măria Sa Ștefan, cu domnia sa Duma părcălab de la Neamțul și alți boieri, umblă să cerceteze pagubele făcute de Matiaș craiul, astă-iarnă. Și cum se duce să vadă și prăpădul de la Tîrgul Trotușului, are să treacă, vasăzică, și pe aici...

Cît era de cărunț și de gras și de greoi, dumnealui Toma vătaf sări ca ars.

— De mult îi la Vișoara?

— Acu' a descălecat. Și domnia sa Dobru, cum s-a închinat Măriei Sale, cum m-a minat încoace. Am înțeles că acolo e vorba de oleacă de gustare și de hodină la umbră... că iacă-i cald!...

Fără să mai aștepte altă deslușire, vătaful Toma se repezi în drum. Cu palma la frunte privi la deal și la vale și ascultă cu urechea plecată spre depărtări. Dar vuietul Trotușului stăpînea cuprinsul, acoperind toate celelalte vuiete și nădejdea, o clipă nutrită de vătaf, să audă scrișit de care și duruit de roți, se stinse. Cea din urmă tabără de care, purtînd drobi de sare către răsărit, plecase de două zile și altă tabără — cu deșertul — încă nu se ivise. Saivanele erau goale și străjile umblau de colo-colo, cu arcul pe umăr, cu săhăidacul la sold, cu ochii duși către depărtările codrilor nesfirșiți. Îi legăna vijlulul neîntrept al apei, îi moleșea lumina caldă a primăverii și-i trăgea la somn lipsa de altă indeletnicire. Aproape că nu aveau ce păzi...

De obicei saivanele erau goale. Cînd veneau taberele de care să încarce, căraușii își vedeau mai întîi de vite, pe urmă se odihneau în vreme ce turtele lor de mei se coceau în spuza focurilor pe care le aprindeau pe tăpșanul din jurul oanei. Și cînd se socoteau hodiniți și sătui, treceau, unii la virtej și alții la coșerci. Virtejul era un grindei cu cite o coarbă de fier la capete și care se învîrtea între două birne înfipte în pămînt, în curmezișul gropii care înfățișa gura oanei. Răsucindu-se, grindeiul slobozea, ca într-o fîntînă, un otgon de capetele căruia se legăna cite o leasă de nuiele împletite. Cînd una din ele urca plină cu drobi de sare, cealaltă cobora goală. Patru cărauși, cite doi de fiecare coarbă, învîrteau grindeiul. Ceilalți scoteau drobiul din leasa plină, îi încărcau în coșerci, aburcau coșercile pe umeri și le duceau să le răstoarne în carele care așteptau pe tăpșan. Pe urmă cei de la coarbe învîrteau iar să coboare leasa goală, urcînd în același timp pe cea plină.

Jos, în întunecimea și adîncul acelei fîntîni de sare, munceau ocașii. Ei tăiau sarea izbînd cu cazmaua în pereți să desprindă bulgării, ei îi purtau cu coșercile acolo unde coborau lesele goale, ei răsturnau în ele drobiul, se întorceau, tăiau și încărcau mereu, mereu, alții și alții. Așa se mișcau fără odihnă, ca niște umbre, în lumina sărmană și plină de fum a opaițelor de seu, așezate în firide scobite în pereții cu luciri șterse, ca în niște ziduri vinete. Aceleași lese coborau către ei, la ceasuri hotărîte, hrana și apa, și uneori scoteau afară morții, pentru că ocașii nu mai suiau spre lumina zilei, decât atunci cînd vătaful le striga pe gura oanei, numele. Atunci cel strigat știa că i s-a isprăvit cazna acolo, în fundul și întunericul mormîntului de sare, și, bucuros, urca în leasă, spre lumină...

De cele mai multe ori oamenii aceia nu erau osîndiți. Erau numai luați zălog pînă cînd neamurile sau satele lor se vor înlesni să plătească cine știe ce datorie căzută asupra lor ca o năpastă și care — pe drept sau pe nedrept — trebuia răscumpărată. Iar răscumpărarea, „dușegubina“, cerea de obicei bani mulți și vite multe, pe care nici neamurile, nici satul nu le puteau strînge cu înlesnire. Iar în timpul acesta, „vino-vaii“ mucezeau — zălog — în cine știe ce hrubă sau tăiau sare într-o ocnă... Așa era obiceiul pămîntului.

Mergea vorba că Măria Sa Ștefan Vodă nu îngăduia nedreptăție, iar judecățile făcute de el erau luminate și cuminți. Mai mergea vorba că — temîndu-se de Măria Sa — boierimea și dregătorii rar cutezau a-i călca poruncile și a-i înfrunta minia. Dar cîți năpăstuiți puteau ajunge

pină la Măria Sa? De aceea oamenii se plecau legii pământului și satele plăteau năpastele și dușegubinile, când puteau... Și tot de aceea străjile de la oca Trotușului, aproape nu aveau ce păzi. Ocașii erau ca și înmormințați în adâncuri, iar furii din afară... ce să fure?

Vasăzică saivanele — de obicei — erau goale. De data aceasta însă lucrurile se schimbau. Venea Măria Sa și găsea oca ca o pustietate în care bătea vântul pe sub acoperișurile de stuf și moțâiau niște străjeri pitiți la umbră. „Gospodărie-i asta, vâtafe Toma?” Și Măria Sa ar fi avut dreptate, pentru că sarea înfățișa unul din izvoarele cele mai însemnate ale visteriei domnești...

Și Toma vâtaf se repezi. Cît ai clipi, toți străjerii săriră de prin cotoanele lor, o poruncă fu strigată în jos, pe gura ocnei, lesele coborîră și urcară și îndată doisprezece ocași, clipind des sub năvala de lumină de afară, fură scoși din ocnă și puși la treabă. Patru învîrteau grindeiul să scoată drobii din adâncime și opt umpleau coșercile și le cărau să le răstoarne în saivane, în vreme ce un vătăjel, cu buciumul în mînă, pîndea din culmea Măgurii slujbași și de veste apropierea Măriei Sale...

★

A stat în ziua ceea, Toma vâtaf, vreme multă în răscrucea drumului, pîndind cu un ochi către forfota celor ce umpleau saivanele și cu altul către înălțimea de unde trebuia să vie știrea. Trecu soarele de crucea amiezii și spre asfințit începuseră să albăstrească ușor culmile depărtate ale Nemirei și Șandorului, cînd, fără veste, glasul buciumului tresări speriat. Venea domnul!

Venea, în adevăr. Ocolise dealul Vișoarei și acu' se apropia în pasul calului, mergînd domol de către miazăzi, pe malul apei. În stînga sa călărea cuminte domnia sa Duma, pîrcălab de Neamț și văr al Măriei Sale, iar în urmă venea domnia sa Dobru, vâtaf de vînătoare al domnului, în părțile acele de țară și dumnealui Dalbă, starostele de Troțuș. După ei veneau puțini slujbași și oșteni.

Sus pe tăpșan dumnealui Toma vâtaf incremenise. Incremeniseră și străjile și ocașii de la virtej și de la coșerci și se uitau toți către ceata care se apropia încet, zăgrăvind-se pe verdele crud al ierbii și al copacilor abia înfrunziți. Ici-colo, cîte un pom pădureț, care încă nu-și scuturase florile, părea o flacăra albă, neclintită în întunecimea desigurilor. Erefi cu zborul lin alunecau sus, deasupra Măgurii, și peste tot domnea vuetul atotstăpînitor al Troțușului.

Sus, la gura ocnei, Toma vâtaf se repezi asupra oamenilor săi, să-i trezească din nemiscare și să-i zorească la treabă, iar jos, departe, în dreptul vadului, Ștefan Vodă își opri calul și privi peste apă.

— Dîmbul ista nalt și lung, care nu se mai sfrîștește către asfințit, se cheamă: „Picior de Porc”, Măria Ta! lămuri Dobru vâtaf. Iar înălțimii istică din dreapta, care urcă dincolo de Măgura și se tot duce de nu se mai vede, îi zice „Creasta Cîndeștilor”. Aici îi desime mare, crește feriga cît omul și nu-i chip să străbată nici om, nici cal. Iar prin valea asta dintre culmi, nu vin ungruii. Nu vin pentru că drumul ista merge tot pe marginea Slănicelului și Slănicelul, cînd se supără, cară din munte atîția bolovani, încît nici un cal n-ar putea străbate fără să-și rupă picioarele. Iar ungruii umblă numai călări... De aceea, astă-iarnă n-au venit pe aici. Au încercat pe la Brețu și n-au putut. Întările Măriei Tale, acolo, s-au dovedit a fi fost bune. Au intrat deci pe unde n-au găsit pază și au venit pe valea Oituzului. Așa au dat peste Tîrgul Troțușului și l-au prădat și l-au făcut una cu pămîntul! Ai să vezi, Măria Ta! Aista-i drumul lor cel mai scurt și cu mai puțină primejdie...

— Ar mai fi unul, vorbi și domnia sa Duma pîrcălab. Ar mai fi pasul Ghimeșului și coborișul de-a dreptul pe valea Troțușului, pe la Asău, pe Goioasa, pe la Agăș... Numai că pe acolo li-i frică. Acolo, la Ghimeș, unde culmile Tarcăului par a se grămădi și a inghenchea în marginea trecătorii, cine stăpînește muntele se cheamă că stăpînește și trecătoarea. De aceea se feresc dușmanii de locul acela. După socoteala mea, tot valea Oituzului ar trebui păzită mai tare...

Domnul tăcea și asculta gîndind. Pămîntul Moldovei îndurase, în adevăr, în iarna trecută — una mie patru sute șazeci și șapte — mare prăpăd. Se sculase Matiaș craiul cu patruzeci de mii oaste, năvălise coborînd pe văile apelor, prădase și arsele pină la pămînt Tîrgul Troțușului, Bacăul, Romanul, Tîrgul Neamțului, nimicise sate, ucisese și moșnegi, și copii, și femei, necinstise, chinuise și lăsase în urma lui pustiu... Nu e vorbă, îl prinsese domnul, la Baia, și-i plătise nelegiuirile. Dar acum, după ce Măria Sa a văzut tot drumul urmat atunci de dușmanii și a călcat peste cenușa rămasă acolo unde înainte înfloriseră așezări omenești și se bucurase de viață atîta norod, i se părea Măriei Sale că plata de la Baia nu fusese de ajuns. Pămîntul craiului Matiaș se cvenea să îndure același prăpăd pe care-l suferise pămîntul Moldovei și norodul stăpînit de acel crai trebuia să plătească sînge pentru sînge. Numai așa are să se știe că Moldova e o țară păzită și că brațul domnului ei este destul de tare să apere și să pedepsească...

Așa gîndea Măria Sa mergînd la vale, pe malul apei, și apropiindu-se de tăpșanul ocnei, unde munca era în toi și unde Toma vâtaf asuda cuprins de mare tulburare.

Și fără veste, la gura ocnei se petrecu o faptă la care nu se așteptase nici vâtaful, nici străjile. Unul dintre ocașii de la virtej lăsă coarba și porni la vale, spre apă, ca un cerb fugărit. Se ducea către ceata Măriei Sale, sărind peste bolovani și peste albi secete, împiedicîndu-se, căzînd, dîndu-se de-a rostogolul, sculîndu-se iar și alergînd înainte, cu deznădejde, cu gura căscată, cu răsuflarea șuierătoare. În urma lui, pe tăpșan se iscase mare larmă. Striga Toma vâtaf ca din gură de șarpe, porniseră unii străjări pe urma fugarului și alții, alergînd, slobozeau săgeți fără să mai țintească. Iar una din ele se înfipse în pămînt, tremurînd, lîngă fugar, care se prăbuși și se dădu peste cap. Dar îndată se sculă, își făcu vînt, sări drept în drum și inghenchea în colb, la zece pași de domn.

— Nă mă lăsa, Măria Ta! strigă el cu glas mare ridicînd brațele către cer. Îndură-te de mine păcătosul și îngăduie să-ți spun o vorbă... Că altă nădejde n-am...

— Ce vrea omul acela? întrebă Măria Sa, oprindu-se și îndată dumnea-

lui Dobru vâtaf și dumnealui Dalbă, starostele de Troțuș, se repeziră, scoaseră pe fugar din mîinile străjilor care se buluciseră peste dînsul și-l aduseră în fața domnului.

— Îndurare, Măria Ta! gifii fugarul căzînd iar în genunchi și mînele lui înălțate își lipiră palmele ca într-o rugăciune.

Era un om în putere, zburlit, păros, murdar, cu cămașa neagră, sfîșiată, desculț, cu țăarii borteți și ochii lacrimoși.

— Ce este? întrebă domnul, privindu-l.

Și omul, cuprins de mare tulburare, nu putu răspunde îndată. Înghiti în sec și nodul ascuțit al înghițitoarei se urcă și cobori zbuciumat în gitlejul lui cu pielea scorjită.

— Spune, omule! îl îndemnă cu glas domol, domnia sa Duma pîrcălab. Spune ce vrei, nu-ți fie frică! Măria Sa te ascultă!

Fugarul își înălță ochii către domn și cu glasul rupt, șovăit, repezînd unele vorbe și întîrziînd altele, izbučni dintr-o dată:

— Scavă-mă, Măria Ta, și nu mă lăsa să putrezesc în ocnă!... C-am fost cu Măria Ta la Orbic... cînd ai venit să ieși domnia... Ș-am fost cînd cu năvala în secuime, acu' șapte ani... Și la Chilia am fost de două ori... Cînd te-au pălit pe Măria Ta la picior, eu eram acolo... Și acu' doi ani cînd ai luat cetatea, tot acolo am fost și am luptat sub brațul Măriei Tale... Eu is Gîrlă, arcașul de la Cașin... care ai zis Măria Ta la Suceava, că asemenea țintaș rar ai văzut... Și iacă ce-am ajuns!...

Glasul ocașului scobuză către plîns și el își înclină capul și își rezemă fruntea pe brațele coborîte în dreptul ei. O clipă ochii domnului se micșorară ca atunci cînd cercetezi în fundul aducerii aminte. Și tot atunci domnia sa Duma tresări.

— Dar cum ai ajuns în ocnă? întrebă Măria Sa privindu-l cu mai multă băgare de seamă și calul său făcu un pas către omul inghencheat.

— Domnia sa vornicul Isaia, Măria Ta! izbučni iar arcașul Gîrlă, zbuciumat. Să nu-ți fie cu supărare, că ți-i cumnat, dar el îi vinovat! El m-a obișduit și m-a băgat în ocnă pe strîmbătate și pe năpastă...

O clipă ochii domnului căutară privirea domniei sale Duma și chipurile amîndurora se întunecară ca de o anume înțelegere și mîhnire.

— Spune! îndemnă iar Măria Sa.

— A fost cînd cu vînătoria ceea din vara trecută, Măria Ta, dacă-i fi auzit. Pe pămîntul domniei sale vornicului a fost, la Căiuți, și au sculat, vătăjii, satele, să vie să facă goană mare și pîndă și bătaie, că se adunase boierime de nu i se mai știa numărul... S-a vînat atunci cu țarușul și cu săgeata și cu groapa și au făcut boierii năvoade să prindă ciutele de vii cu năvodul, și eu eram la un năvod, cu alții... Cu mînele goale eram, Măria Ta, cum mă vezi acu'!... Și s-a întîmplat la bătaia aceea moarte de om! A căzut dumnealui Cîrjă, starostele de Căiuți, care era vestit de muier frumoașă ce avea. De săgeată a căzut. Cine a tras întrînsul, pe la spate, nu s-a știut. Numai că făcîndu-se fel de fel de iscodiri, s-a statornicit precum că mai aproape de locul unde a fost pălit starostele, năvodul cu care umblam eu se afla. Și cum la năvodul acela alt arcaș mai iscusit decît mine nu se întîmplase, a căzut pacoste pe mine! Degeaba au jurat oamenii și au sărutat icoanele și au pus blestem că m-au văzut cu mînele goale și că nu m-am depărtat de năvod... Așa a vrut domnia sa cumnatul Măriei Tale, domnia sa Isaia... să fiu eu vinovat! Și îndată după ce a statornicit așa domnia sa a și despăgubit pe vădana aceea frumoașă a starostelui Cîrjă, dîndu-i o sută de boi și trei sute de oi și hotărînd ca eu să mă răscumpăr către domnia sa, aducîndu-i tot atîtea vite...

De cînd arcașul Gîrlă pornise să vorbească despre rînduiala acelei vînători, despre vădana aceea vestit de frumoașă și despre moartea starostelui, domnul își întorsese fața de la dînsul, răsucindu-se ușor către domnia sa pîrcălabul Duma, vărul Măriei Sale. Asemenea se răsucise puțin și domnia sa pîrcălabul către domn și acuma, cei doi bărbați se uitau unul în ochii celuilalt și ascultau neclintiți cum curgea mai departe povestea omului inghencheat în mijlocul drumului. Numai o dată Măria Sa l-a intrerupt, întrebînd:

— Cine te-a judecat?

— Nimeni nu m-a judecat! răspuse omul. Adică... domnia sa Isaia...

Dar de unde puteam eu și neamurile mele să stringem atîta amar de vite, Măria Ta? Dușegubina pe satul nostru nu se putea pune, pentru că pămîntul pe care se întîmplase moartea nu era al satului. Era al boierului! Am înțeles că domniei sale vornicului îi trebuie numaidecît o ispașă și că păcatul a căzut pe capul meu. Dar ce puteam face? M-au trimis la ocnă pină cînd neamurile mele or aduna răscumpărarea... Așa s-a întîmplat, Măria Ta!... Acu' — își ridică glasul, Gîrlă — dacă Măria Ta îi zice că bine a făcut domnia sa Isaia și că eu sînt vinovat, se cheamă că nu mai sînt pe lumea asta milă și dreptate! Ș-atunci eu mă întorc la gura ocnei și mă azvîrl cu capul în jos, în adîncime... că de răbdat nu mai pot răbda!...

Omul tăcu și rămase neclintit, așteptîndu-și osînda...

★

Și din nou se așternu tăcerea și glasul Troțușului se înălță stăpînînd totul. Pe Măgura, pe Creasta Cîndeștilor, pe Picior de Porc, ardeau flăcările albe ale pomilor pădureți înfloriți pe coaste și pe culmi și dincolo, dinspre vîrfurile Șandorului, urca încet un nouaș alb și se destrăma în adîncimile albastre ale cerului de primăvară.

Măria Sa Ștefan însă nu vedea frumusețile acelor locuri și nu auzea vuetul apei. Chipul său pîrea acuma întunecat ca de o grea mîhnire și minie. Cumnatul cela al său, Isaia, îi dădea mult de gîndit de o bucată de vreme. Povestea aceasta cu o moarte năprasnică, cu o vădană frumoașă și cu un răzeș năpăstuit, nu era doar singura lui ispravă fără de cuviință. Mai erau și altele, mai erau multe și prin fața ochilor săi, pluti, o clipă, chipul frumos și tînăr și fraged al acelei surori a Măriei Sale, totdeauna gata de ris și de joacă și de veselie, căreia de mică îi rămăsese numele: Sora, și pe care însuși Măria Sa o măritase cu Isaia... Biata Sora!...

Măria Sa nu se gîndea la poznele izvorite din capul cel fierbinte al vornicului, din tinerețe, din beție și din muierlic. Altă era pricina gîndurilor sale întunecate.

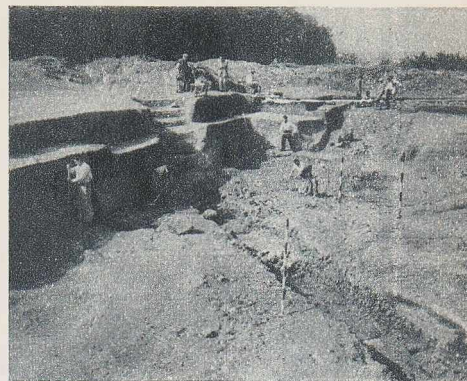
Astă-iarnă, cînd năvălise Matiaș craiul cu patruzeci de mii oaste și

O VECHIE CETATE APARE LA LUMINĂ

Aniversarea a 500 de ani de la urcarea pe scaunul Moldovei a lui Ștefan cel Mare, sarbătorită cu începere de la 12 aprilie, a prilejuit odată în plus animarea cercetărilor științifice privind epoca strălucitului domn moldovean.

La Suceava s-au efectuat în ultima vreme, din inițiativa secției de istorie a Academiei R.P.R., importante săpături arheologice pe locul fostei Cetăți de Scaun a lui Ștefan cel Mare săpături care aduc, prin materialul găsit, o contribuție de preț la cercetarea epocii domnitorului.

Tov. prof. universitar Ion Nestor, membru corespondent al Academiei R.P.R., conducătorul lucrărilor arheologice de la Suceava, ne înfățișează mai jos, stadiul săpăturilor ce se efectuează în Cetatea de Scaun.

Pe șantierul arheologic al Cetății de Scaun.

INTREBARE: Care este actualmente stadiul cercetărilor pe șantierul arheologic Suceava?

RĂSPUNS: În cursul cercetărilor arheologice efectuate la Suceava începând din anul 1951 și neîntrerupt până în momentul de față, au fost atacate mai multe obiective, care fac parte din marele complex feudal al Sucevei. Cele mai importante sînt: Cetatea de Scaun; cea de a doua cetate cunoscută sub numele de Cetatea de Apus; ruinele Curții Domnești aflate chiar în orașul Suceava și, în sfîrșit, urmele vechiului tirg medieval, ce se găsesc sub construcțiile orașului actual.

În anul 1956 s-au făcut numeroase sondaje, cu scopul de a se preciza funcțiunea pe care au avut-o, în diferitele etape istorice, platoul din fața Cetății de Scaun și așa-numitul cîmp al șanturilor. Cercetările au dat la iveală un ansamblu de locuințe printre care și un mic „palat” aparținînd foarte probabil unui demnitar al curții voievodale. Dezvelirea acestor ruine va continua în anul 1957. Cu ocazia acestor săpături, s-a aflat, la 25 iulie anul trecut, într-o groapă de luptă căzăcească, primul tezaur format din fragmente ale unor obiecte de uz bisericesc ca: ferecături de cărți, îmbrăcăminte de lcoane și ornamente religioase. La data de 8 septembrie, tot într-o groapă de luptă căzăcească, la o adîncime de numai 60 centimetri, a fost găsit un al doilea tezaur, format de astă dată numai din obiecte de uz laic, ca: aplici și fluturași de aur lucrați în filigran și un număr mare de mîrgăritare, care au servit toate la împodobirea veșmintelor unor feudali sau eventual chiar a familiei voievodale.

Din ruinele unei alte locuințe, de proporții mai mici, aflate pe Cîmpul Șanturilor, puțin mai departe de cetate, și în apropiere de cimitirul care datează din secolele XV-XVI, s-au degajat resturile unei mici pivnițe pentru butoaie. În dărămăturile acestei pivnițe s-a prăbușit o sobă cu postament de cărămidă, încheiată din cahle de fabricație locală, cu reprezentări figurale. Această locuință va fi cercetată în întregime în campania de lucrări a anului 1957.

INTREBARE: Ce concluzii se pot trage pe baza descoperirilor făcute?

RĂSPUNS: Descoperirile au scos la iveală un bogat material de studiu, de o mare valoare științifică pentru cunoașterea cit mai temeinică a feudalismului moldovenesc și în special al epocii lui Ștefan cel Mare. Astfel, s-a stabilit cu precizie că data construirii Cetății de Scaun Suceava se situează în a doua jumătate a secolului al XIV-lea, pe vremea lui Petru Mușat (1375—1391),

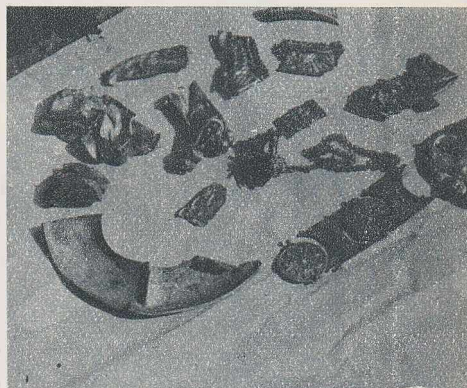
Acad. prof. Ion Nestor, cercetînd o piesă din tezaur.

că ea capătă o mare dezvoltare pe timpul lui Alexandru cel Bun (1400—1432) și atinge culmea înfloririi sale în timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1457—1504).

Pe platoul din fața Cetății, care a fost obiectivul principal de dezvelire de la Cetatea de Scaun, ansamblul de locuințe descoperit va da posibilitatea să se reconstituie arhitectura profană a Moldovei din secolele XV și XVI, date care pînă acum au fost foarte puțin cunoscute.

INTREBARE: Care vor fi lucrările ce se vor efectua în viitoarea campanie de săpături arheologice din anul 1957?

RĂSPUNS: În primul rînd se va proceda la dezvelirea totală a celor două locuințe de pe Cîmpul Șanturilor, lărgindu-se totodată aria dezvelirilor pe suprafețe mari. Se va proceda la dezvelirea cimitirului de pe Cîmpul Șan-

Obiecte de uz bisericesc din primul tezaur.

turilor și a capelei din acest cimitir. Șanturile de apărare vor fi cercetate sistematic de la extremitatea de est (spre Lisaura) a Cîmpului Șanturilor, pentru a se preciza modul exact în care se organiza apărarea cetății. În oraș de comun acord cu Sfatul Popular al regiunii Suceava și cel orășenesc, se va degaja terenul din preajma Curții Domnești și se va începe dezvelirea unei părți a vechiului tirg Suceava.

Pentru a se putea păstra acest tezaur istoric, vor continua lucrările de consolidare a Cetății de Scaun.

Grupul de cercetători în momentul descoperirii celui de al doilea tezaur.

prădase și arse și pustiise, Măria Sa nu era pregătit de război și nu avea la îndemînă oastea de trebuință. Strînsese vreo douăsprezece mii de oameni și cum se pusesse iarnă grea, cu omăt mare și ger, nu trăgea nădejde să mai stringă alții, pînă către primăvară... Ce putea să facă numai cu atîlția ostași și pe asemenea vreme tare? A pustiit deci satele din calea dușmanilor și a stat de strajă, ca pilcurile lor imprăștiate după pradă să nu poată agonisi nimic pentru hrana oștii și a cailor. I-a mai hărțuit, i-a pălit din lături, nu i-a lăsat liniștiți nici zi, nici noapte și așa i-a prins la Baia, flămînzi și cu caii căzuți... Acolo, făcuse el socoteala că trebuia să fie mormîntul lui Matiaș și al oștirii sale! Dar n-a vrut Isaia! Și acum cînd își aduce aminte, Măria Sa Ștefan se încruntă, se întuneacă și ochii săi privesc atîta de minioși, încît cumnatul Isaia s-ar cutremura dacă i-ar vedea!...

N-a vrut Isaia! Fusese atunci tirgul Baia golit de tirgoveți și Matiaș craiul l-a găsit pustiu. În iarnă și vijelia și ceața de afară, nu se simțea nici urmă de moldovean. Deci oștenii craiului s-au îngrămădit prin case, să se dezghețe și să se hodiească. Sobele bășenilor au ars în noaptea aceea toate gardurile tirgului, toate lemnele aflate în jurul caselor, toate lucrurile de lemn aflate în case... Și oastea craiului dormea la căldură, în timp ce afară vîntul șuiera, chiuia, gemea... Așa, în vîntoasa aceea și nesimțit, Ștefan Vodă a înconjurat tirgul din trei părți, de către miez-noapte, de către apus și răsărit și a trimis pe Isaia cu o parte din oaste să împlinească cercul și de către miezăzi, ca nici o puțință de fugă să nu rămîie dușmanului. Așa credea Măria Sa! Pentru că dacă nu-i avea nădejde în cumnatul tău, în cine să ai?

Nu mai că Isaia nu s-a dus! Nu s-a dus și n-a împlinit cercul! Iar Măria Sa n-a știut nimic, pentru că nici nu-i trecuse prin minte să-și bănuiască cumnatul de neascultare și ușurătate la o treabă grea cum e războiul, și nici să-l cerceteze de aproape nu-și îngăduise... Și s-au apropiat moldovenii și au aprins casele în care dormeau dușmanii și s-au aținut la uși și la ferestre, cu topoarele și cu ghioagele și cu săbiile... Șile-au plătît! Unul n-ar fi scăpat dacă Isaia vornic ar fi împlinit porunca Măriei Sale! Dar n-o împlinise! Și dușmanii, puținii cîți au mai rămas de sub urgia moldovenescă, au găsit deschizătura de către miezăzi a cercului și au scăpat pe acolo! Cu fuga au scăpat, care pe jos, care călare, înotînd în nămeți pînă la piept, în întunericul nopții, și ducînd pe targă pe craiul lor, pălit de o săgeată cu trei vîrfuri... S-au împărțit fugarii în două pilcuri, pornind, unul prin valea Bicazului, cu gînd să se piardă către culmile Stînișoarei, și celalt, pe valea Bistricioarei, să dea în aceea a Tulgheșului, către crestele Ditrăului, încolo spre coborișul Muresului...

Atîta a mai rămas din mindra oaste a craiului Matiaș. Dar nu trebuia să rămîie nici atîta și, mai cu seamă, nu trebuia să scape craiul. Cînd își aduce aminte, Măria Sa Ștefan își încruntă privirea și pornește pe gînduri întunecate. Acuma știe că Isaia n-a ascultat porunca și mereu se gîndește și se întreabă: de ce n-a ascultat-o? Ușurătate? Ori vînzare? Și gîndul Măriei Sale pornește iar către copila aceea fragedă și veselă și rizătoare pe care o dăduse cumnatului Isaia... Săraca Sora! Pentru că o neascultare de poruncă în vreme de război se plătește numai într-un fel. Și Măria Sa n-a pedepsit atunci, gîndindu-se la Sora și gîndindu-se și la scaunul său: un mare boier, ca Isaia, nu se taie fără să stîrnești în boierimea țării mare tulburare. Iar scaunul Moldovei încă nu putea stăpîni o asemenea tulburare... Și acum, iată, altă ispravă a cumnatului Isaia. Moarte de om nevinovat, asuprire și nedreptate! Și Măria Sa nu poate îngădui asemenea vinovății!

Își întoarce obrazul către ocașul prăbușit în genunchi, în colbul drumului, și apoi către ceilalți de față și porunci cu glas rece, străin: — Dalbă... Toma... Dobru... arcașul Gîrlă, cu toți martorii lui, să fie la curte la Vaslui pînă într-o săptămînă! Avem a judeca acolo!...

Cei trei oameni strigați se pleacă adînc în fața domnului și Gîrlă arcașul se frîne de grumaz și sărută pămîntul...

★

La Vaslui, judecata Măriei Sale s-a sfîrșit: Gîrlă arcașul nu putea fi învinuit de moartea starostelui Cîrjă și, pe temeiul legii pămîntului, nu avea a răspunde nici cu dușegubină, nici cu năpaste. Vinovatul trebuia căutat în altă parte...

— Mergi în pace, îi vorbi Măria Sa Ștefan, și pregătește-ți arcul! Are să ne facă trebuința...

— Îi la mine, Măria Ta! se închină Gîrlă pînă la pămînt și ieși cu martorii cu care venise de la Trotuș.

Iar mai tîrziu, aflîndu-se numai cu cumnatul Isaia, domnul îi vorbi cu glas coborît și stăpînit:

— Vadanele, Isaia, dacă-ți trebuie vadane, le plătești din avuția ta, nu din sărăcia norodului!... Și — nu uita — omul acela, Gîrlă, rămîne de acu' sub o rotire mea! Nu uita!... Iar la năvala pe care o pun la cale asupra pămînturilor lui Matiaș, ca să-i plătesc ceea ce nu i-am putut plăti la Baia, din pricina ta, nu te iau! Nu de alta, dar dacă ție și-ar veni în minte iar să nu-mi ascuți poruncile, eu nu știu dacă aș mai putea să te iert... și biata Sora ar rămîne fără bărbat!...

★

Trei ani și-a ros frîul, Isaia. Trei ani a uneltit, a șoptit și a pîndit. Trei ani de legătură nesticată cu paharnicul Negrilă și cu stolnicul Alexa, de nopți lungi la sfaturi și beții între ei trei, de puneri la cale întunecate, tînuite, de ură mocnită, scrisnită împotriva domnului care nu îngăduia asupriri și împilări și nedreptăți... Și domnul le-a știut pe toate, la vremea lor, și a tăcut și a stat de veghe. Numai cînd hiclenia celor trei s-a dat pe față ca o amenințare împotriva Moldovei și a scaunului ei domnesc, Măria Sa n-a mai tăcut...

Atunci, arcașul Gîrlă, de strajă la curte la Vaslui, a văzut într-o dimineață de iarnă cum gidele și-a pregătit butucul, cercetîndu-și pala... cum cei trei vinovați au fost aduși cu mîinile legate la spate și cum capul domniei sale marele vornic Isaia a căzut cel dintîi...

— Iată, cumpăna Măriei Sale nu știe de neamuri! gîndi Gîrlă. Poate că acu' inima domnului sîngeră ca inima orișicărui om de rînd... dar dreptatea lui dreptate rămîne și brațul său nu șovăie!... Și Gîrlă își scoase cușma și își făcu cruce.

25 DE PUNCTE!

Profesorul SAFTU vă prezintă

„DRUMETII VESELI“

fotoreportaj de A. LOVINESCU

Pentru noi, drumeții veseli, prezentările sînt de prisos. Ne întîlnim doar în fiecare duminică. Ceea ce nu vedeți dumneavoastră la radio sînt însă chipurile, încordarea concurenților, emoția profesorilor și ochii luminoși ai celor care rid de bucurie după fiecare răspuns bun. Fotoreportajul acesta, la care mi-am permis mici comentarii, vă va ajuta să ne înțelegeți mai bine.

Un profesor mai mult sau mai puțin sever, două clase emoționate în concurs, o sală plină, plus mai mult de 100.000 ascultători. Cam asta e tot!

Apoi se ridică și cortina. Concursul a început! Personal, am emoții la fiecare întrebare de parcă aș da eu examen. Ca să nu se vadă, zîmbesc tot timpul.

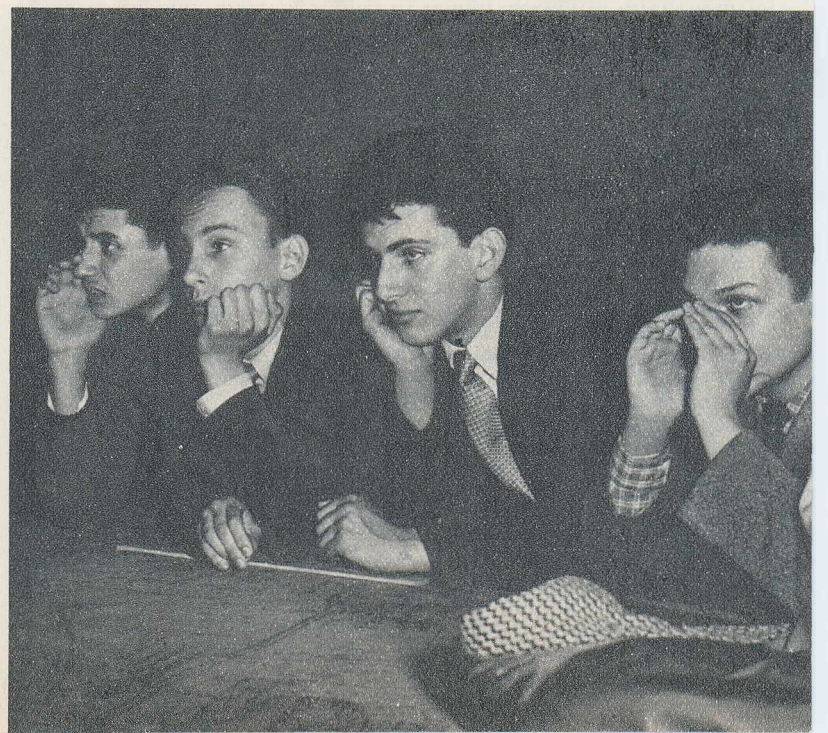
Să nu mă întrebați care dintre concurenți mi-a plăcut mai mult. S-au perindat atîția, am dat pînă acum mii de puncte și zeci de excursii C. C. S., așa că n-aș vrea să nedreptățesc pe vreunul. Din toate concursurile, în sufletul meu s-a înfiripat mai ales bucuria. Suprema bucurie a dascălului ce întinerește alături de elevii lui și mîndria că fac parte din școala unei țări ce a pregătit elevi ca aceștia pe care-i ascultați dumneavoastră la „Drumeții veseli“.

Iată-ne! „Călătorim astă-seară în chibitca lui Radîșcev, de la Petersburg la Moscova“. Priviți concurenții: Clasa a IX-a a Școlii mixte nr. 26 din București înfruntă aceeași clasă din Școala nr. 7 „I. L. Caragiale“. Amîndoi drumeții se țin tașoși. Vor să-și facă curaj, sau e încrederea în pregătirea lor? În tot cazul, zîmbesc, și asta e semn bun...

Prima întrebare este...

— Vai, de ce nu răspunde o dată?

Un ajutor discret din partea... adversarilor. Numai că scena e prea departe. În clasă se aude mai bine. Mai sînt 30 de secunde!...

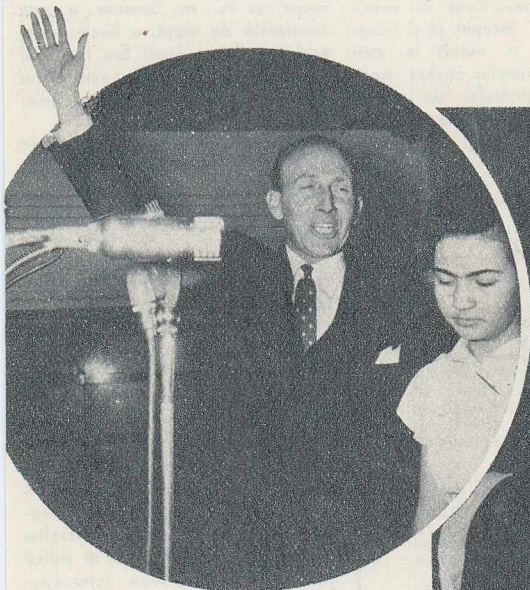

Ura! Răspunsul este bun și acordăm 15 puncte! Cum să nu se bucure băieții?

Mai sînt 15 secunde! Ce emoție pe profesoară! — Doamne, fă să răspundă! Nici nu am curaj să mă mai uit!

25 de puncte!... Fetele de la Școala „I. L. Caragiale” cîștigă excursia! Petrecere frumoasă, fetelor!

Parcă micile „rude” nu sînt și ele emotionate?!...

Doi obraji sînt prea puțini pentru atîtea sărutări și o poză e prea îngustă ca să cuprindă atîta fericire.

SCRITORII și CĂRȚI

DESPRE PROZA LUI MIRCEA ZACIU

Pentru oricine îl cunoaște, Mircea Zăciu e un tânăr scriitor preocupat de cele mai diverse aspecte ale fenomenului social și cultural contemporan sau mai vechi: calități suficiente pentru a-i recomanda activitatea publicistică. În el trăiește, neîndoiește, un bun istoric literar și un înzestrat prozator; schița monografică despre Ion Agârbiceanu sau cea, mai nouă, despre Ion Al. Brătescu Voinești, sînt elocvente, ca și încercările beletristice, unele rămase în pagini de reviste (nuvele, reportaje, fragmente de roman), altele răspîndite prin diferitele colecții literare ale editurilor noastre (evocarea cinematografică a revoluției pașoptiste și, recent, fragmentul de roman *Inceputul sfîrșitului* și scenariul de film *Unde sfîrșește pustiul...*)

Universul său epic predilect e populat de intelectuali, pseudo-intelectuali, oameni de ataceri, politicieni venali, tineri care caută adevărul și luptă pentru ferice, indivizi roși de interese meschine sau de patimi dezavuate, militanți pentru progres și dușmani — înrîiți dar nepunincioși — ai noului; epoca preferată, în genere, e aceea tulbură a anilor 1944-46 în Ardeal, cînd avele se alegeau de uscat și zorii democrației populare fluturau la orizont, iar burghezia românească era martora propriei sale agonii politico-economice.

Mircea Zăciu e atras momentan pare-se de frescă. *Inceputul sfîrșitului* înfățișează efortul burgheziei românești dintr-un oraș ardelean de a păstra puterea politică (și economică) amenințată de iminenta instaurare a guvernului Frontului Național Democrat; *Unde sfîrșește pustiul...* pune în lumină luptele eroice ale studenților patriotice clujene, condusă de comuniști, pentru drepturile cuvenite și pentru salvarea universității de sub înfrîngerea nefastă a cercurilor reacționare. Conflictul, specific epocii, n-a prea suscitât pînă acum, în aceste lat-uri și etape ale sale, proza noastră. Probabil că el va alimenta, măcar în unele aspecte, viitoare volume ale romanului *Străinul* de Titus Popovici.

Asociația de altfel nu e înfrîplătoare. Mircea Zăciu e un afîn al lui Popovici, iar recenta sa năvelă aduce o serie de personaje și, parțial de situații, ce iscă în amintire caractere și împrejurări reliefate și în *Străinul*. Perspectiva, determinată de momentul istoric oarecum deosebit, e, firește, alta. Dar profesorul Maxențiu din *Inceputul sfîrșitului* și o sumă dintre ceilalți eroi ai lucrării lui Zăciu cheamă în memoria noastră imaginea unora dintre eroii romanului lui Titus Popovici, așa cum și atmosfera generală a celor două cărți e, în mare, asemănătoare. Am greși însă de bună seamă, dacă l-am considera pe Zăciu un tribut, iar similitudinile drept identități. Și aceasta pentru simplul motiv că *Inceputul sfîrșitului* a văzut lumina tiparului încă în 1950 în paginile *Almanahului Literar* din Cluj, sub titlul *Sobolanii*, fragment de roman. Corelațiile psihologice dintre cele două lucrări sînt determinate, în fond, de alte cauze decît cele livrăști: scriitorii au cunoscut amîndoi și au fost atrași artisticeste de aceeași realitate pe care au căutat apoi s-o transfigureze literar, selectînd-o, interpretînd-o și reorganizînd-o,

potrivit mijloacelor și capacității creatoare de care dispuneau la vîrste deosebite însă. Din păcate, Zăciu nu și-a mai finisat romanul proiectat, încredinșînd cititorului, după șapte ani, abia ceea ce s-ar putea numi preludivul unei opere încheiate. De aici, desigur, și caracterul de bruion al fragmentului publicat, cu inevitabilele sale inegalități tipologice, cu acțiunea insuficient de ordonat axată în jurul unei probleme particulare, precise; de aici oarecum și neputința criticului de a rosti judecăți de valoare mai puțin contestabile. Cîțiva eroi prind însă a se impune, chiar în atari împrejurări: profesorul Maxențiu, episcopul Amfiloh, secretarul acestuia, Ciucur; alții se anunță a fi interesați: elevul Andrei Albu, profesorul Asan, doctorul Albu, politicienii Lupas și Răgace.

O parte dintre ei vor apare și în scenariul de film *Unde sfîrșește pustiul...*, transnotatîi la Cluj și puși să se definească în funcție de mișcările studențești ce au frămîntat capitala Ardealului în iarna și primăvara lui 1946. Îi reținîm astfel pe Lupas și Răgace, săltați oarecum în atribuțiile lor politice, dar nu mai puțin verosi, meschini și reacționari decît în *Inceputul sfîrșitului*. Pe primul plan tind a se arca însă cu deosebire nu atît reprezentanții clanului burghezo-moșieresc, cît fizionomiile, îndoebște luminate, recrutate din

masa tineretului nutrit de cele mai nobile și generoase idealuri. Considerate ca expresii nemijlocite ale unora sau altora din tendințele politice ce animau epoca, fiecare dintre profilurile aduse în desfășurarea acțiunii își are neîndoiește rostul său. Numai că, în planul estetic, majoritatea par a fi abia schițate: Zăciu n-a izbutit, practic vorbind, să rotunjească imagini umane pe măsura, bunăoară, a unora din cele realizate în *Inceputul sfîrșitului* (ne gîndim, de pildă, la Maxențiu sau la Amfiloh); se pare că, de data aceasta, prozatorul n-a cunoscut tot atît de aproape realitatea înfățișată și eroii ce au însoțit-o. Așa se explică, hănuim, printre altele, discursivitatea unor secvențe sau neaprofundarea, în linie omenească, a unora dintre eroi. Ceea ce nu însemnează însă că în ansamblu imaginea epocii n-ar trăi în scenariu, ea trăiește, dar mai mult prin probleme, prin evenimente și prin unele caractere care, deși superficiale, au populat totuși, în chip istoric, înfrîngările. Desigur, observațiile noastre, la eventuala folosire a scenariului în scopul turnării unui film artistic, ar putea fi dezmințite de intruchiparea cinematografică a narațiunii. Fără îndoială, în caz de reușită majoră, meritele ar fi atunci, în principal, ale regiei, și ale interpreților, care au putut da viață suplimentară unor personaje rămase, în scenariul literar, modest realizate estetic.

De altfel, după părerea noastră, nu ca scenariist se va realiza Mircea Zăciu, ci ca novelist și romancier. *Inceputul sfîrșitului* e un indiciu, ca și alte preferate în proză publicate de el, în anii trecuți, în *Almanahul Literar*. Pentru aceasta, i-ar trebui poate mai mult curaj și mai multă tenacitate.

Aurel MARTIN

CONSEMĂRI LITERARE

SALUTĂM PUBLICAREA în „Scînteia” a celor trei poezii de Maria Banuș, destinate a fi puse pe muzică ușoară. Salutăm și articolul lui Cicerone Theodorescu din „Contemporanul” care se ocupă de colaborarea dintre poezii și muzică. Admirabilă inițiativă! Prin intervenția poezilor veritabili, vom fi scutiți să mai ascultăm, pe muzică, texte cu rima ca „soapte-noapte”, „ncet-boschet”, „ștri-ochi albaștri”, rime care... nu rimează cu nimic. Genul „ușor” nu-i ușor de loc și e bine să i se dea oarecare greutate. Adică: să ajungă să spună ceva!

A APĂRUT UN VOLUM de traduceri din „Teatrul” lui Aristofan. Volumul cuprinde patru din comediele ilustrului comediograf elin. Cum niciieri nu ni se dă vreo indicație că această culegere ar fi un prim volum, deducem că e vorba de un volum unic și, desigur, antologic. Dacă așa stau lucrurile, ni se pare straniu ca dintr-o culegere unică și antologică să lipsească tocmai cea mai populară comedie aristofanescă: „Lysistrata”. Ni se pare o omisiune care nu poate fi explicată.

Tot așa, ni se pare grăbită și lipsită de orientare alegerea de piese care alcătuiește volumul — de asemenea unic și antologic — cu traduceri din „Teatrul” lui Shaw. O carte shawiană în care găsim „Căruța cu mere” și nu găsim „Sfînta Ioana” sau „Cezar și Cleopatra”, nu-i o carte shawiană. Se cuvine o mai justă orientare în alegerea textelor de tradus. L. S.

INTR-O NUVELĂ a sa de război, Boris Polevoi vorbește de un miner—Nikolai Karitonov — devenit, pe front, meșter neîntrecut în acțiunile de deminare. Inventivitatea cea mai diabolică a vrăjmașului îl știe s-o descopere. Intr-o zi, trupele sovietice pătrund într-un orașel evacuat de nemți. Pe masa unei încăperi, grupa lui Karitonov descoperă un volum cu filele desfăcute, murdărite de noroi. Pe copertă, îl observă un lucru ciudat. Sub privirile tovarășilor

săi, el taie un fir ce lega cartea de o amorsă, șterge cu mîneca noroiul de pe margini, așază apoi cu grijă volumul în raniță (erau versurile lui Pușkin) și, fără să se grăbească, desface, făcînd-o nevătămătoare mina ce urma să explodeze dacă cineva ar fi răsoit volumul de versuri fără a observa crima pusă la cale.

Oamenii lui Hitler cunoșteau dragostea soldatului sovietic pentru carte. Iată de ce în filele volumelor zvîrlite printre ruine, ei puneau momeala morții: știau bine că prima grijă a ostașului sovietic era să străbata filele unei cărți, chiar atunci cînd era tăvălită în noroiul cîmpului de luptă.

O expresie vie a dragostei omului sovietic pentru cărți ni-i dat s-o simțim și noi. Ea poate fi lesne desprinsă dintr-un catalog pe care Camera Unională a Cărții din Moscova — „Glavizdat” — l-a publicat recent. Cele mai semnificative lucruri din literatura noastră beletristică, social-politică și științifică își găsesc aci un loc de cinste. Din beletristică: M. Eminescu, I.L. Caragiale, Ion Creangă, I. Slavici, Mihail Sadoveanu, Tudor Arhgezi, Zaharia Stancu, Petru Dumitriu, E. Camilar, Mihail Sebastian, Eug. Jebeleanu, Maria Banuș, Nina Cassian, Radu Boureanu, Veronica Porumbacu etc. În tiraje nemaiîntîlnite ca, de pildă: „Mitreă Cocor” de M. Sadoveanu, în 500.000 exemplare; „Noptile de iunie” de P. Dumitriu, în 200.000 de exemplare. Tălmăciri făcute nu numai în limba rusă, dar în aproape toate limbile popoarelor Uniunii Sovietice — în azerbaidjană, armeană, belorusă, estonă, gruzină, kabardină, kazahă, kirghiză, komi, letonă, lituaniană, tadjikă, tătară, turcomenă, udmurtă, uzbekă, ucraineană, finlandeză.

Trebuie citit acest catalog. Din el desprînzî dragostea omului sovietic pentru creatorii tuturor popoarelor, inclusiv celor aparținînd poporului nostru, ai cărui scriitori oglîndesc luptele lui din trecut și strădaniile lui de azi pentru durarea vieții noi.

Tinere condeie PRIMĂVARA

Pe sub streășină de-aseară
Cuib fac două rîndunele.
Un rățoi pierdut în gînduri
Cată cu un ochi la ele.

Lîngă zidul casei, cloșca
Ciugule o rîmă lungă;
Pentru-afîtea guși flămînde
Teamă-i e că n-o s-ajungă!

Prăfuindu-se în soare,
Două curci în zor se scaldă.
Toarce somnul lin, motanul,
Într-un colț de prispă caldă.

În grădină, sapă mama
Straturi pentru pătrunjel.
Peste bulgări, dă cu grebla
Voinicește, Tudorel.

Cum se-mbujoară băiatul
Munca-i grea! Nu-i glumă doară.
— Hei, voinice! Ștergeți nasul;
Mai crescuți o primăvară!

Radu TUDOR

A. M. Sperber: VERSURI ALESE

În peisajul literaturii noastre noi, Alfred Margul Sperber se numără printre cele mai interesante și originale prezente. Poet al vechii generații, el a început să-și transpună gîndurile în versuri în anii ce au urmat primului război mondial. Glasul tînrului de atunci, în poezia cîrui răsunau motive

ale vechilor poeți germani, se afirmă cu impetozitate și își căuta neconținut timbrul original. Era în versul lui A. M. Sperber o sete neostentată de viață, o bucurie frenetică în fața naturii. Era în versul lui o aleasă dragoste pentru tot ce are frumos și distins firea omenească.

Recentul volum de „Versuri alese” al poetului cuprinde și o selecție destul de riguroasă din aceste versuri de tînețe. Ele vin să ne arate că, de fapt, motivele esențiale din lirica poetului militant A. M. Sperber se aflau în embrion încă de atunci.

După 23 August 1944 poetul s-a angajat fără reticențe pe drumul luptei pentru socialism. Poezia lui celebrăză, uneori prin intermediul unor simboluri bine alese, victoriile poporului nostru, bucuriile nesfîrșite ale unei vieți libere, descătuse. A. M. Sperber înscrie în versurile sale o adevărată cronică poetică a anilor socialismului. Dar A. M. Sperber se ridică neconținut la o privire internațională. Poezia lui se mișcă pe coordonate universale. Cîntă suferințele oamenilor de culoare de peste ocean se indignă împotriva celor ce pregătesc un nou război mondial. Și cu acest prilej descoperim o nouă trăsătură specifică poeziei lui Sperber: sarcasmul, convertit uneori în imprecapii puternice, nimicitoare la adresa dușmanilor omenirii.

Pe aceste mari coordonate se desfășoară poezia lui A. M. Sperber. Volumul de „Versuri alese”, tipărit la E.S.P.L.A. în traducere românească semnată de cîțiva poeți talentați, reprezintă una din aparițiile importante ale anului literar.

Vom întîlni în paginile volumului, pe care neconținut ne vom simți îndemnați să-l răsfoim, una din expresiile poetice de reală valoare ale timpului nostru, o inimă sensibilă, o conștiință cetățenească activă și prezentă în frontul luptei noastre.

V. RIPEANU

INSULA ÎNTÎRZIERILOR

— schiță științifico-fantastică —

de Valentin DALGO

Ilustrație de Nichi POPESCU

(Urmare din numărul trecut)

Un oftat de ușurare ieși din pieptul lui Runcan.

— Așadar n-am avut halucinații... Faptele astea ciudate sînt reale... Dar care să fie cauza lor?

— Într-adevăr, care să fie cauza? — spuse Silvia. — În orice caz trebuie s-o descoperim. De altfel n-am face un detectivism gratuit... O facem pentru fabricile noastre. Altfel, produsele ar fi compromise...

Se așternu tăcerea. Deodată se auzi glasul fetei:

— Priviți, priviți iute!

Cei doi întoarseră privirile spre fereastră. Pe stradă, un băiețel fugea după un cerc. Dar asta mai mult o presupuseră... Căci băiețelul și cercul aveau o înfățișare cu totul anormală. Puștiul era extrem de subțiat, în chip de linie verticală, iar cercul avea forma unei elipse. Și mai ciudat era că elipsa rămânea tot timpul cu diametrul mare vertical și, totuși, se rostogolea foarte lin, întocmai ca un cerc. Deodată ovalul se împiedică de o piatră și căzu pe caldarîm:...

În aceeași clipă elipsa se transformă într-un cerc perfect, iar băiețelul, care se oprise din fugă și se aplecase să-l ridice, își reveni la înfățișarea firească de copil normal, de loc subțire, ba chiar dolofan.

— Credeam că numai din mers, lucrurile par subțiate — spuse într-un târziu fata, nedezlipindu-și ochii de la copil. Dar remarc că și atunci cînd stai locului ai asemenea impresii. Runcan se gîndi o clipă.

— De fapt e totuna — spuse el, apoi văzînd privirea mirată a fetei se gîndi să-i dea un exemplu, o comparație ca s-o ajute să înțeleagă. — Vezi dumneata? Fenomenul se petrece la fel ca și în cazul a două trenuri garate unul lîngă altul. Nu-i așa că atunci cînd se dă plecarea unuia, nu-ți dai seama din compartimentul în care te afli, care dintre ele s-a pus în mișcare și care a rămas?

— Într-adevăr — recunoscu fata — așa e. Dar...

— Dar ce?

— Dar asta nu explică întru nimic de ce apar lucrurile subțiate. De data aceasta Runcan tăcu. În schimb vorbi funcționara:

— Ce să spun... noi am început să ne obișnuim cu ciudățeniile astea. Aproape că nu ne mai mirăm cînd vedem un helicomobil aparînd în felul ăsta — și le arată cu degetul o mașină care tocmai trecea prin fața magazinului.

Helicomobilul își pierduse forma elegantă aerodinamică, devenise uimitor de scurt și se nișca pe niște roți ovale.

Deodată o lumină extrem de strălucitoare îi orbi pe toți. După o clipă, deschizînd ochii văzură helicomobilul țîșnind într-o viteză uimitoare; și în ciuda acesteia reușiră totuși să observe că vehiculul își recăpătase înfățișarea obișnuită.

— Asta ce-a mai fost? întrebă Runcan.

— Probabil că a avut loc din nou una din experiențele de la „Acvila” — îl lămurii funcționara.

— Acvila?

— Da... așa îi spunem noi Institutului Astronautic pentru călătoriile cu viteze apropiate de viteza luminii. N-ai auzit de profesorul Manciuc? De vreo lună de zile insula noastră i-a fost afectată pentru experiențe...

Silvia privi strada, prin fereastră. Era o circulație animată dar, curios, helicomobilele, leși treceau în mare viteză, aveau acum o înfățișare normală. Împărtăși noutatea aceasta ovarășilor săi și, deodată în timp ce vorbea, păru din nou o lumină orbitoare care le luă vederea. Cînd deschiseră ochii văzură cu stupefacție că vehiculele care circulau pe stradă erau arăși deformate.

O idee încolți fulgerător în mintea lui Runcan: oare perturbările de pe insulă nu sînt legate de experiențele „Acvilei”?

— Spuneți, vă rog — se adresă deodată funcționarei — pe insulă se petrec des asemenea explozii?

— Cam în fiecare zi, pe la ora asta.

Runcan se gîndi o clipă. Apoi se hotărî:

— Trebuie să vorbesc neapărat cu profesorul Manciuc. Neapărat.

Funcționara zîmbi sceptic:

— Mă-ndoiesc că veți reuși. Nu primește pe nimeni și nu răspunde nici la televizofon. E foarte ocupat.

— Cumva am să pătrund eu la dînsul... Dar înainte de asta vreau să-mi verific presupunerile.

Se îndreptă spre televizofon, formă indicatorul Institutului Astrocronometric Central cerînd să i se comunice ora exactă. În același moment notă ora indicată de pendula din perete. Era 11 și 5 minute. Ecranul televizofonului se luminează, fără însă ca să apară cineva sau să se audă vreun sunet. Funcționara zîmbi:

— V-am spus că televizofonul funcționează greu. Dacă vrei să vorbești cu cineva de pe continent, mai bine te lași păgubaș. Am reclamat și defecțiunile astea, dar — cine să mai înțeleagă ceva! — vi s-a comunicat că instalațiile sînt în perfectă stare...

— Da... — începu Runcan — dacă ceea ce bănuiesc este adevărat, atunci trebuie să avem răbdare pentru astfel de convorbiri. Între timp, o-v-aș ruga să-mi arătați unde sînt laboratoarele „Acvilei”.

— Să mergem sus, pe terasă. De acolo insula se vede ca o hartă. Dar nu așteptați răspunsul la televizofon?

— Avem timp. Cred că mai durează vreo două ore în afară de cazul în care profesorul nu ne joacă o nouă festă...

Conduși de funcționara magazinului, Tudor Runcan și Silvia se îndreptară spre liftul care ducea la terasă. Cabina era construită dintr-un material plastic, transparent. Se urcară întrînsa dar abia începură să urce, cînd li se ivi o nouă surpriză. Obiectele văzute din lift păreau că se lătesc și se comprimă, iar oamenii se scurtau și se îngroșau ca niște caricaturi...

— Ia te uită! — spuse uluită Silvia. Înainte lucrurile apăreau subțiate; acum se lătesc...

Runcan, care începuse să întrezărească fenomenele, căută să-i explice. În fond, explicația era simplă. Din helicomobil care avea direcția de mișcare orizontală, obiectele apăreau foarte îngustate. Acum, mergînd în sens vertical cu liftul, se schimbaseră direcția de mișcare. Obiectele se îngustau și de data aceasta, dar pe noua direcție de mișcare. Ele se turteau, se subțiau dar nu pe lățime, ci pe înălțime...

Liftul se opri și cei trei pășiră pe terasă. De aici se deschidea o largă perspectivă. Insula fusese construită perfect rotundă ca să reziste mai bine presiunii apelor; arhitectii avuseseră însă grijă s-o ferească de monotonie. În partea unde se aflau ei se înălțau numeroase clădiri înecate în verdeață. Cealaltă parte a insulei era acoperită de un parc imens, străbătut de o autostradă care părea că nu duce nicăieri.

— Iată, acolo este șoseaua care duce la laboratoarele „Acvilei”.

— Bine, dar nu se zărește nici o clădire!

— Nici nu se poate zări. Laboratoarele sînt subterane.

— Și nu știți cam pe unde se găsește intrarea?

— Întrebă Runcan — Insula a fost doar construită pentru cercetări. Bănuiesc că toți locuitorii ei lucrează în laboratoare.

— Nu, noi sîntem numai personal auxiliar: asigurăm aprovizionarea cu materiale, energie... În laboratoare nu pătrund decît profesorul Manciuc și doi-trei colaboratori apropiați.

Din nou acest profesor, Manciuc, acest inaccesibil personaj care e desigur responsabil de toată zăpăceala asta — gîndi Runcan.

Apoi reintră în conversație:

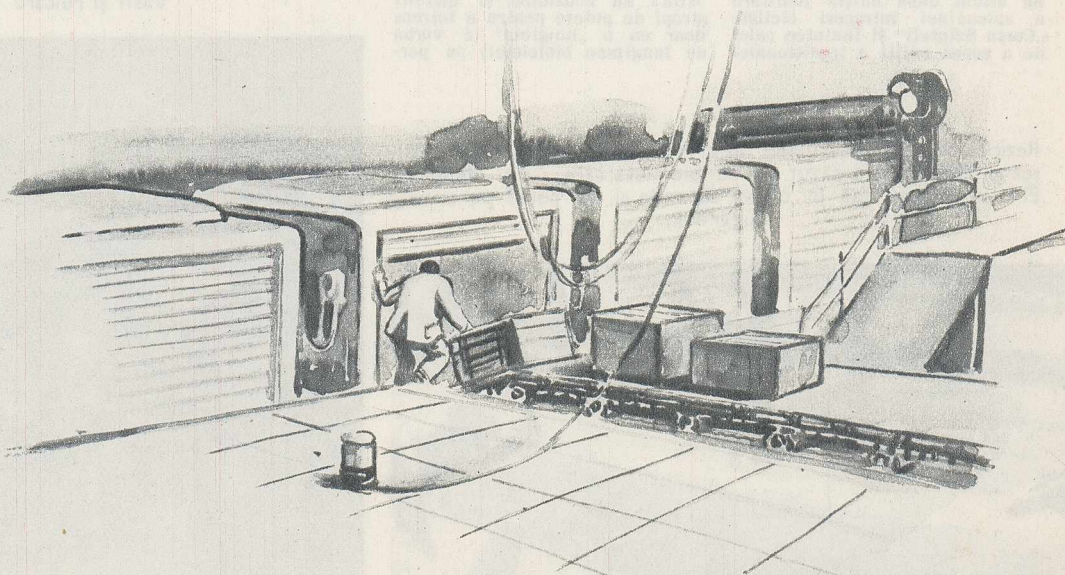
— Și cine transportă materialele?

— Ele pleacă automat din depozitele noastre. Știți, depozitele sînt amenajate special în acest scop.

Tînărul ciuli urechile: iată, în sfîrșit, o cale de pătrundere în laboratoare! Își privi ceasul: se apropia ora 13. După socoteala lui era timpul cînd trebuia să-i parvină răspunsul de la Institutul Astrocronometric Central.

— Să mergem, dacă vreți.

(Continuare în numărul viitor)

tenerii care-l talonau atât de strict.

Dar nu întotdeauna lucrurile se petrec așa. Uneori câțiva cicliști sprintează puternic chiar din start, reușind după câteva minute să se distanțeze. Ei formează „un pluton fruntaș” — termen pe care îl întâlnim atât de des în cronicile de ciclism. Adesea însă plutonul fruntaș nu-și păstrează efectivul complet. Unul dintre componenții acestui pluton, profund de o „cățărăre” (rulajul la urcușuri mari) sau de o coherență în viteză de 70-80 km pe oră — evadează și, dacă are suficiente resurse fizice, sosește primul la capătul etapei.

Dar pentru a ilustra aceste situații să ne întoarcem la ultima cursă de verificare a cicliștilor noștri în vederea întrecerii ce leagă orașele Praga, Berlin și Varșovia. E vorba de ediția jubiliară a „Curselor Sfintei”.

Orașul Stalin 169 km.). În cea de a patra și ultima etapă a „Curselor Sfintei” (Orașul Stalin-București) ploaia a luat... startul odată cu cicliștii. Serpentinele de la Timiș, asfaltul alunecos, tentativele de evadare — toate au dus la fărâmițarea plutonului compact pornit în cursă.

Din mașină de-abia reușim să-l mai identificăm pe concurentul. Toți sînt uzi pînă la piele și mînjiți de noroi. Dar aceasta nu le scade cu nimic din dîrzenie. La Cîmpina, C. Istrate se desprinde din pluton fruntaș, dar la intrarea în Plocești este „agățat” de același pluton. Cu toate acestea el nu renunță la luptă și, cînd ajungem pe străzile Bucureștiului, evadează din nou. Rulează încordat, cu fața crispată, cu mîinile strînse pe ghidon. Admirabilă dovadă de dîrzenie, răsplătită cu cîntec de intră primul pe Stadionul „23 August”.

Ver reuși care Richard și C. Istrate?

★

Întrebarea, în ceea ce îl privește pe tânărul ciclist Richard Klein, mi-am pus-o atunci cînd l-am văzut la Poiana Tapului sprintînd puternic și distanțîndu-se de plutonul fruntaș. Cei alții concurenți au pornit în goană după el, dar R. Klein nu mîna-jează de loc și, rulînd în forță, ajunge primul la capătul etapei: Orașul Stalin (etapa București

Am scris aceste rînduri pentru ea, atunci cînd veți auzi că la „Cursa Păcii” cicliștii noștri se mențin în plutonul fruntaș sau fac tentative de evadare, să-i felicitați din toată inima pentru că vor merita pe deplin acest lucru.

Florin ȘERBAN
Fotografii de L. TIBOR

De la „CURSA SCINTEII” la „CURSA PĂCII” într-un reportaj de ciclism

...Din înalturi se cerne o ploaie deasă și rece ca de toamnă. Cel trei fugari, care au evadat din pluton, gonesc în țureș pe șoseaua udă și alunecoasă. Următorii sînt pe urmele lor. De departe se aude o locomotivă care urcă pufăind la deal. Fugarul trec cu viteză amețitoare peste liniile lucioase aproape atingînd bariera care se lasă încet, nepăsătoare la această evadare, oprind în loc pe următorii...

Citînd aceste lucruri, desigur că mulți dintre dumneavoastră s-au gîndit la un crîmpel dintr-un roman de aventuri. Totuși, nu am făcut decît să relatăm un moment dintr-o întrecere ciclistă. Și fotografia alăturată vă dovedește că nu am exagerat cu nimic.

Ciclismul nu înseamnă numai viteză și regularitate în rulajul pe bicicletă, ci și el este, prin competițiile de amploare un sport al curajului și dîrzeniei ca și al îndemnării și spiritului de inițiativă. Dar pentru a înțelege mai bine acest lucru vom folosi prilejul pe care ni-l oferă acest sfîrșit de aprilie, cînd ne aflăm după ediția jubiliară a splendidel întreceri cicliste „Cursa Sfintei” și înaintea celei de a zecea ediții a tradiționalei

competiții internaționale „Cursa păcii”, ce se desfășoară pe traseul Praga-Berlin-Varșovia.

De-a lungul a 12 etape

La 2 mai Praga, „Orașul de aur”, va cunoaște animația și atmosfera sărbătorească ce caracterizează marile întreceri sportive internaționale. În această zi se va da startul în competiția la care și-au anunțat participarea cicliștii din 20 de țări.

Pe linia de plecare a „Curselor Păcii” se vor alinia sportivi sovietici și francezi, romîni și germani, danezi și bulgari, cehoslovaci și alții — cu toții animați de dorința de a-și înscris numele pe lista câștigătorilor etapelor, ca și pe cea a învingătorilor din fiecare ediție. Ei vor rula peste 150 de kilometri pe zi și, după ce vor trece prin zece de saie și orașe, lupta pentru primul loc se va decide probabil de cele mai multe ori pe ultimii metri ai etapei. Așa s-a petrecut anul trecut la Goerlitz ca și la Leipzig, cînd germanul Schur și respectiv olandezul Martin Wolfs au consumat și ultimii stropi de putere pentru a întrece doar cu o „lungime” (e vorba de lungimea bicicletel) pe par-

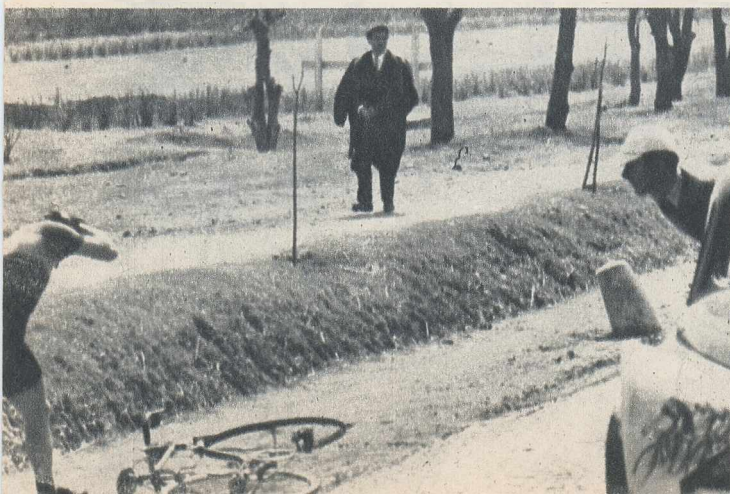

În urmărirea colegilor lor, cicliștii rulează cu viteză neținînd seama de șoseaua alunecoasă.

Înainte de intrare în Făgărași o barieră buclucașă distanțează plutonul fruntaș de Filipov, Văști și Pelcaru care rulează de acum pe străzile orașului.

Rezultatul unei busculade în primul pluton: ciclistul A. Voișeanu (Energia) a căzut de pe bicicleta care s-a și defectat. El o va repara însă în câteva secunde și va porni pe urmele fugariilor.

ȘTEFAN CEL MARE

AL. ANCA — BUCUREȘTI. Revista noastră a publicat și continuă să publice, în cadrul rubricii „Răspundem cititorilor”, scurte documentare despre țările arabe. În anul 1956 s-au publicat astfel de materiale, despre Egipt (nr. 5), Yemen (nr. 15), Oman (nr. 24), iar în nr. 7 din 1957 a apărut un documentar despre Arabia Saudită.

POPOVICI MIHAI — CONSTANȚA. Datele solicitate le puteți găsi în numărul 23 din 1956 al revistei „Timpuri noi”. Este un material destul de bogat și complet.

NICOLAE HORINCEANU — GLĂVĂNEȘTI, RAJONUL ZELETIN. Revista noastră a publicat un material pe această temă în nr. 8 din 1 martie 1957.

NICOLAE CHIRU — CALĂRAȘI. Pentru lamuriri competente în problema ce vă interesează, vă sfătuim să vă adresați Ministerului Învățământului și Culturii — Direcția Generală a Cinematografiei, Piața Stații nr. 1 — București. SAMSON PETRESCU — CARANSEBES. Veți putea căpăta date complete în legătură cu importul motorului „Irtis”, adresându-vă întreprinderii Tehnoimport—Serviciul 16, str. Doamnei nr. 5 — București.

ENACHE FLOAREA ȘI MIHU VASILE — LOCO. Nu este lipsită de calitate schița dv. Ne referim la posibilitatea ce o aveți de a creiona, în fugă, portrete veridice, uneori hazoase (băbuța și popa din tren) sau de a reda, prin câteva sumare notații, imagini destul de reușite. Numai că acestea toate nu sînt încă suficient pentru a hotărî soarta schiței. Din păcate, întimplarea de viață pe care dv. ați dorit s-o înfățișați artistic este lipsită de semnificație, din care pricină nu v-a putut oferi materialul necesar unei realizări literare. Vă recomandăm să studiați mai atent viața, să observați mai minuțios fenomenele ei, să alegeți mai cu grijă temele. Și, desigur, să mai scrieți.

E. GHEORGHE — BUCUREȘTI. E fără încotă, laudabilă intenția dv. de a vă găsi motive de inspirație în dramaticele evenimente ale anului 1907. Încercarea poetică „1907” e însă lipsită de calitățile unei poezii realizate; versurile sînt stîngace și clișeele banale, fapt care nu ne dă posibilitatea să o publicăm.

S. COLOȘENCO. Vom încerca să satisfacem dorința dv. publicînd curînd un material despre începuturile Teatrului Național din Iași.

SCĂUNAS AUREL — CALĂRAȘI. Am reținut două anecdote. Mai trimiteți.

ION IAMBOSTIU — HAȚEG; AL. BRETEA — MANGALIA; VAL GIUROIU — PLOEȘTI; GH. BORBIRO — ARAD; IOAN FINTINA — BAIA MARE; EUGEN RUSU — COLONIA TICU; O. IONESCU — LOCO; C. TEODORESCU — CALĂRAȘI; O. CIUCA — LOCO; E. PĂNU ȘI STAIU — COLIBAȘI. Am primit jocurile trimise de dv. cit și propunerile de a colabora la revista noastră. Regretăm că nu putem reține nici un joc și nici una din propunerile deosebite rubrica noastră de jocuri este acoperită pentru multe numere de acîl înainte.

ION PREDĂ — COM. GRUI — CRAIOVA; A. PINTEA — TURDA; MIRCEA TRANDAFIR — OLTENIȚA. Redacția revistei nu vă poate satisface cererea de a vă trimite numerele din „Flacăra” în care au apărut lecțiile de stenografie. Vă comunicăm însă că în curînd lecțiile de stenografie publicate în „Flacăra” vor apare într-o broșură.

N. B. Comunicarea de mai sus este valabilă pentru toți cititorii noștri care ne-au adresat cereri similare pe care nu le-am putut, spre regretul nostru, satisface.

ORIZONTAL: 1) Așa a dorit Ștefan cel Mare să devină Principatul Moldovei—Cei mai aprigi dușmani ai Moldovei, pe care Ștefan cel Mare i-a înspăimîntat prin vitejia sa și a armatei sale. 2) Așa au fost oștenii lui Ștefan cel Mare—Pe ei s-a bizuit și pentru el a luptat Ștefan cel Mare—Avocat. 3) Argint —...Ștefan se întoarce și din cornu-i sună...—cel Mare, cel Orb, Tepeș (sing.). 4) Familie de răzai al cărei strămoș a fost boierul de Ștefan cel Mare—Rang pe trei sferturi! 5) Barbu Ștefanescu — Mănăstire unde în timpul domniei lui Ștefan cel Mare s-a scris o evanghelie în limba slavonă. 6) Statura lui Ștefan cel Mare, prin contrast cu porecla sa — Mănăstire clădită de Ștefan cel Mare pe locul unde fusese chilia lui Daniil Sîhastrul. 7) Dimitrie Bolintineanu, cîntînd luptele lui Ștefan cel Mare cu turcii — Execuție judiciară în trecutului Moldovei — Stori. 8) Lac în valea Engadina (Elveția) — Mai marele grajdurilor domnești la curtea lui Ștefan cel Mare (pl.) — Dialect francez. 9) Potolita — Armă de luptă pe vremea lui Ștefan cel Mare. 10) Aci a obținut Ștefan cel Mare, la 10 ianuarie 1476, o strălucită victorie împotriva turcilor, victorie care i-a adus laudele cronicarilor străini (două cuv.) — Numesc masculin scandinav. 11) Udrea Vasile — Unul dintre cele mai însemnate țiguri din Moldova pe vremea lui Ștefan cel Mare, veche capitală a Moldovei — Rude. 12) La Irizer — Glorificat, cum a fost Ștefan cel Mare — Veche notă muzicală — Cal. 13) Numele sășesc al Budei — Suceava, în vremea lui Ștefan cel Mare. 14) Cetate de siguranță, primită la 1476, împreună cu Cetatea de Baltă, de către Ștefan cel Mare, de către Matei Corvin — Cronica istoriei Moldovei, în care se cuprinde și domnia lui Ștefan cel Mare. 15) Ștefan cel Mare n-a cunoscut-o niciodată cînd a fost vorba să

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	T	A	T	O	K	N	A	E			T	U	R	C
2	V	I	O	I	A		R	O	R	O	B		A	V	
3	A	B		V	I	R	E		P	R	E				
4	M	O	V	I	L	E	S	T	I	T					
5				B	S				P	U	T	N	A		
6		M	I	C	H	I				R					
7	M	O	E			N				A	A	T	E		
8	I	L				N						D	O		
9		D	O	M	O	L	I	T	A			D			
10	P	O	D	O	L	I	N	A	L	T					
11	U	V				T					U	E	N		
12	T	A	S			E					G	I	A	T	
13			O									I	T		
14	C	I	C	E	I						P	O			
15		D	I				A					T	R		

lupte pentru binele poporului său — Dau viață epocii glorioase a lui Ștefan cel Mare în piesa „Apus de soare” de Delavrancea. VERTICAL: 1) Cetate a Moldovei foarte însemnată în vremea lui Ștefan cel Mare — Notă muzicală bisericăscă — Personaj legendar despre care se spune că a ajutat lui Ștefan cel Mare să încalceze al doilea cal după ce primul fusese ucis în luptă, primind pentru aceasta rang boieresc. 2) Conj. latină — Tărî iubită a lui Ștefan cel Mare — Aromă particulară. 3) Alfa și omega — Ștefan cel Mare, domnul Moldovei... — Aci Ștefan cel Mare l-a înfrînt pe Radu cel Frumos, care năv-

lise în Moldova. 4) A coase marginile — Cetei — Zid — Poet rus (m. 1882). 5) Fluviu european — Locul unde Ștefan cel Mare a jurat credința regelui Cazimir al IV-lea, pentru a primi ajutor în lupta sa cu turcii. 6) Fiu al lui Ștefan cel Mare, care a domnit între 1527-1538 și 1541-1546 — Comandantul forțelor turcești din peninsula Balcanică, bătut crunt de Ștefan cel Mare în lupta de la Podul Înalt. 7) Bis! — Titlu boieresc pe timpul lui Ștefan cel Mare atribuit celui ce strîngea dările pe băuturile spirtoase — Pronume. 8) Măsură de timp — Posesiv — Urișe. 9) A transforma un corp solid în lichid — Principatul Moldovei față de imperiul otoman după domnia lui Ștefan cel Mare — Ștefan cel Mare pentru Bogdan cel Orb. 10) Pe jumătate roșu! — A juca hora — Tudor Vladimirescu — Deschizătură în piele. 11) Caznă — Stat liber african. 12) Plouate — În fruntea Moldovei! — Intervenție chirurgicală; a suportat-o Ștefan cel Mare în ultimele sale zile, cînd rana căpătată la Chilia se agravase (pl.). 13) Au înregistrat evenimentele petrecute pe vremea domniei lui Ștefan cel Mare — Riu în Siberia. 14) Ostaș de elită în armata lui Ștefan cel Mare — Interjecție — Comună în Franța. 15) Fiu al lui Ivan al III-lea, cneazul Moscovei care s-a căsătorit cu Elena, fiica lui Ștefan cel Mare — Una dintre trăsăturile de caracter ale lui Ștefan cel Mare (pl.).

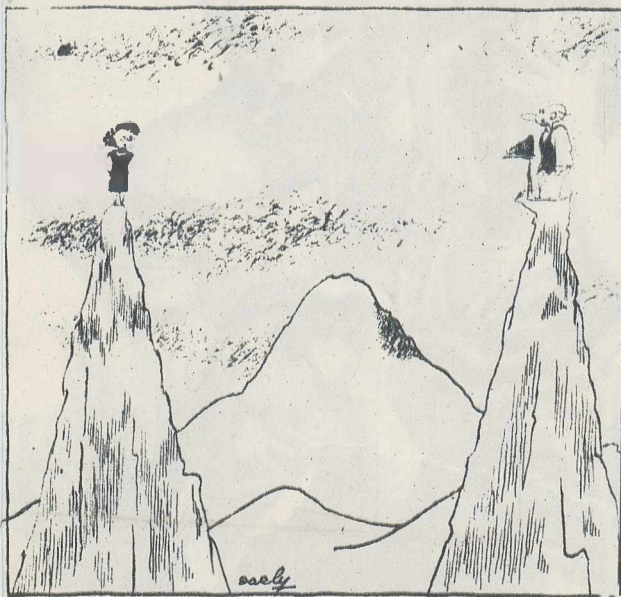
Cuvinte mai puțin cunoscute: SATARA, ALV, OFEN, FET, ASS, ALET.

Dezlegarea jocului „PĂMÎNT”

- 1) Anteu — Ripă — Bot. 2) Văi — Plană — Poni. 3) Urban — Greul — N. 4) Atlas — Practică. 5) Dias — Prăfuită. 6) Ec — Meridian — Ti. 7) Lea — Pămînt — Bat. 8) I — Clisă — Bocenă. 9) Arăciri — Rocă. 10) Crater — Caiși — D. 11) Ba — Ines — Mab — Sr. 12) August — Evalueată. 13) Tas — Răsad — Crug. 14) Azimut — Lot — Apă.

N. R. La definiția celui de al doilea cuvînt de la 9 vertical s-a strecurat o eroare; definiția se va citi corect astfel: Scelitor brazilian, autorul lucrării „Pămîntul fracturilor de aur”.

FOTOGRAFIE ÎN MUNȚI

— Trebuie să schimbăm locurile, draga mea... Am soarele în obiectiv

Desen de Alexandru Dary

IUBITE CITITOR,

Cu prilejul aniversării a cinci ani de la apariția revistei noastre, vă invităm la o întâlnire cu redactorii săi.

Colectivul nostru redacțional este dornic să afle cu acest prilej părerile dv. despre revista „Flacăra” precum și propunerile ce le aveți pentru îmbunătățirea conținutului și prezentării ei.

Întîlnirea noastră, care va avea loc în ziua de 11 mai 1957, orele 18, în sala Teatrului C. C. S., din str. Lipscani, se va încheia cu un program artistic-literar, realizat cu concursul unor oameni de artă pe care adeseori i-ați întîlnit în paginile publicității noastre.

Vă așteptăm cu dragoste tovarășească.

Colegiul de redacție al revistei „Flacăra”

COPERTA I: Desen de Florica CORDESCU

REDACȚIA: BUCUREȘTI Casa Poștală 7 PIATA ȘCINTEII Tel. 7.60.10 Int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

PUBLICITATEA: Telefon 7.60.10 Interior 1786. Tipărit în Combinatul Poligrafic Casa Șcintei J. V. Stalin.

**Trăiască 1 Mai,
ziua solidarității internaționale
a celor ce muncesc!**

FLACARA

Nr. 9 (106) - 1 Mai 1957

Pretul 150 lei